

خاورمیانه و شمال آفریقا
چشم انداز کلان فقر : تجزیه و
تحلیل کشور به کشور و
پیش بینی ها برای جهان در حال

معاونت بررسی های اقتصادی
اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران

مترجمان:

محمد مهدی احسان طلب

محمد روشنی

معاونت بررسی های اقتصادی

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران

موضوع این گزارش، الزاماً موضوع اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران نیست.

فروردین ۱۴۰۳

استفاده از مطالب این گزارش با ذکر منبع بلامانع است.

فهرست مطالب

۹.....	مقدمه
۱۰.....	الجزایر
۱۱.....	شرایط و چالش های کلیدی
۱۲.....	پیشرفتهای اخیر
۱۳.....	چشم انداز
۱۵.....	بحرین
۱۶.....	شرایط و چالش های کلیدی
۱۷.....	پیشرفتهای اخیر
۱۸.....	چشم انداز
۲۱.....	جیبوتی
۲۲.....	شرایط و چالش های کلیدی
۲۳.....	پیشرفتهای اخیر
۲۴.....	چشم انداز
۲۶.....	جمهوری عربی مصر
۲۷.....	شرایط و چالش های کلیدی
۲۸.....	پیشرفتهای اخیر
۲۹.....	چشم انداز
۳۱.....	جمهوری اسلامی ایران
۳۲.....	شرایط و چالش های کلیدی
۳۳.....	پیشرفتهای اخیر
۳۴.....	چشم انداز
۳۶.....	جمهوری عراق
۳۷.....	شرایط و چالش های کلیدی
۳۸.....	پیشرفتهای اخیر
۳۹.....	چشم انداز
۴۱.....	اردن
۴۲.....	شرایط و چالش های کلیدی
۴۳.....	پیشرفتهای اخیر
۴۴.....	چشم انداز
۴۶.....	کویت
۴۷.....	شرایط و چالش های کلیدی
۴۸.....	پیشرفتهای اخیر
۴۹.....	چشم انداز

۵۱.....	لبنان
۵۲.....	شرایط و چالش های کلیدی
۵۳.....	پیشرفتهای اخیر
۵۴.....	چشم انداز
۵۶.....	لیبی
۵۷.....	شرایط و چالش های کلیدی
۵۸.....	پیشرفتهای اخیر
۵۹.....	چشم انداز
۶۱.....	مراکش
۶۲.....	شرایط و چالش های کلیدی
۶۳.....	پیشرفتهای اخیر
۶۴.....	چشم انداز
۶۶.....	عمان
۶۷.....	شرایط و چالش های کلیدی
۶۸.....	پیشرفتهای اخیر
۶۹.....	چشم انداز
۷۱.....	سرزمین های فلسطینی
۷۲.....	شرایط و چالش های کلیدی
۷۳.....	پیشرفتهای اخیر
۷۴.....	چشم انداز
۷۶.....	قطر
۷۷.....	شرایط و چالش های کلیدی
۷۸.....	پیشرفتهای اخیر
۷۹.....	چشم انداز
۸۱.....	عربستان سعودی
۸۲.....	شرایط و چالش های کلیدی
۸۳.....	پیشرفتهای اخیر
۸۵.....	چشم انداز
۸۷.....	جمهوری عربی سوریه
۸۸.....	شرایط و چالش های کلیدی
۸۹.....	پیشرفتهای اخیر
۹۰.....	چشم انداز
۹۲.....	تونس
۹۳.....	شرایط و چالش های کلیدی

۹۴.....	پیشرفتهای اخیر .....
۹۵.....	چشم انداز .....
۹۷.....	امارات متحده عربی .....
۹۸.....	شرایط و چالش های کلیدی .....
۹۹.....	پیشرفتهای اخیر .....
۱۰۱.....	چشم انداز .....
۱۰۳.....	جمهوری یمن .....
۱۰۴.....	شرایط و چالش های کلیدی .....
۱۰۵.....	پیشرفت های اخیر .....
۱۰۶.....	چشم انداز .....

فهرست جداول

- جدول ۱: مشخصات کلان اقتصادی الجزایر (سال ۲۰۲۲) ۱۰
- جدول ۲: شاخص های کلان چشم انداز فقر الجزایر (درصد تغییرات پیش بینی شده سالانه) ۱۴
- جدول ۳: مشخصات کلان اقتصادی بحرین (۲۰۲۲) ۱۵
- جدول ۴: شاخص های کلان چشم انداز فقر بحرین (درصد تغییرات پیش بینی شده سالانه) ۱۹
- جدول ۵: مشخصات کلان اقتصادی جیبوتی (۲۰۲۲) ۲۱
- جدول ۶: شاخص های کلان چشم انداز فقر جیبوتی (درصد تغییرات پیش بینی شده سالانه) ۲۵
- جدول ۷: مشخصات کلان اقتصادی جمهوری عربی مصر (۲۰۲۲) ۲۶
- جدول ۸: شاخص های کلان چشم انداز فقر مصر (درصد تغییرات پیش بینی شده سالانه) ۳۰
- جدول ۹: مشخصات کلان اقتصادی جمهوری اسلامی ایران (۲۰۲۲) ۳۱
- جدول ۱۰: شاخص های کلان چشم انداز فقر جمهوری اسلامی ایران (درصد تغییرات پیش بینی شده سالانه) ۳۵
- جدول ۱۱: مشخصات کلان اقتصادی جمهوری عراق (۲۰۲۲) ۳۶
- جدول ۱۲: شاخص های کلان چشم انداز فقر جمهوری عراق (درصد تغییرات پیش بینی شده) ۴۰
- جدول ۱۳: مشخصات کلان اقتصادی اردن (۲۰۲۲) ۴۱
- جدول ۱۴: شاخص های کلان چشم انداز فقر اردن (درصد تغییرات پیش بینی شده سالانه) ۴۵
- جدول ۱۵: مشخصات کلان اقتصادی کویت (۲۰۲۲) ۴۶
- جدول ۱۶: شاخص های کلان چشم انداز فقر کویت (درصد تغییرات پیش بینی شده سالانه) ۵۰
- جدول ۱۷: مشخصات کلان اقتصادی لبنان (۲۰۲۲) ۵۱
- جدول ۱۸: شاخص های کلان چشم انداز فقر لبنان (درصد تغییرات پیش بینی شده سالانه) ۵۵
- جدول ۱۹: مشخصات کلان اقتصادی لیبی (۲۰۲۲) ۵۶
- جدول ۲۰: شاخص های کلان چشم انداز فقر لیبی (درصد تغییرات پیش بینی شده سالانه) ۶۰
- جدول ۲۱: مشخصات کلان اقتصادی مراکش (۲۰۲۲) ۶۱
- جدول ۲۲: شاخص های کلان چشم انداز فقر مراکش (درصد تغییرات پیش بینی شده) ۶۵
- جدول ۲۳: مشخصات کلان اقتصادی عمان (۲۰۲۲) ۶۶
- جدول ۲۴: شاخص های کلان چشم انداز فقر عمان (درصد تغییرات پیش بینی شده) ۷۰
- جدول ۲۵: مشخصات کلان اقتصادی سرزمین های فلسطینی (۲۰۲۲) ۷۱
- جدول ۲۶: شاخص های کلان چشم انداز فقر سرزمین های فلسطینی (درصد تغییرات پیش بینی شده سالانه) ۷۵
- جدول ۲۷: مشخصات کلان اقتصادی قطر (۲۰۲۲) ۷۶
- جدول ۲۸: شاخص های کلان چشم انداز فقر قطر (درصد تغییرات پیش بینی شده سالانه) ۸۰
- جدول ۲۹: مشخصات کلان اقتصادی عربستان سعودی (۲۰۲۲) ۸۱
- جدول ۳۰: شاخص های کلان چشم انداز فقر عربستان سعودی (درصد تغییرات پیش بینی شده) ۸۵
- جدول ۳۱: مشخصات کلان اقتصادی جمهوری عربی سوریه (۲۰۲۲) ۸۷
- جدول ۳۲: شاخص های کلان چشم انداز فقر جمهوری عربی سوریه (درصد تغییرات پیش بینی شده) ۹۱
- جدول ۳۳: مشخصات کلان اقتصادی تونس (۲۰۲۲) ۹۲

- جدول ۳۴: شاخص های کلان چشم انداز فقر تونس (درصد تغییرات پیش بینی شده سالانه) ۹۶
- جدول ۳۵: مشخصات کلان اقتصادی امارات متحده عربی (۲۰۲۲) ۹۷
- جدول ۳۶: شاخص های کلان چشم انداز فقر امارات متحده عربی (درصد تغییرات پیش بینی شده) ۱۰۱
- جدول ۳۷: مشخصات کلان اقتصادی جمهوری یمن (۲۰۲۲) ۱۰۳
- جدول ۳۸: شاخص های کلان چشم انداز فقر جمهوری یمن (درصد تغییرات پیش بینی شده) ۱۰۷

فهرست نمودارها

- نمودار ۱: قیمت صادرات هیدروکربن ها- الجزایر ۱۰
- نمودار ۲: حساب جاری، صادرات، واردات و تغییرات در ذخایر بین المللی- الجزایر ۱۱
- نمودار ۳: رشد واقعی سرانه تولید ناخالص داخلی بحرین ۱۵
- نمودار ۴: عملکرد عمومی دولت بحرین ۱۶
- نمودار ۵: رشد واقعی تولید ناخالص داخلی، مالی و جاری تراز حساب جیوتی ۲۱
- نمودار ۶: نرخ واقعی و پیش بینی شده فقر و تولید ناخالص داخلی جیوتی ۲۲
- نمودار ۷: رشد واقعی تولید ناخالص داخلی، اشتغال و نرخ مشارکت نیروی کار مصر ۲۶
- نمودار ۸: نرخ تورم سالانه مصر ۲۷
- نمودار ۹: رشد واقعی تولید ناخالص داخلی و سهم آن در تولید ناخالص واقعی جمهوری اسلامی ایران ۳۱
- نمودار ۱۰: جمهوری اسلامی ایران/ رشد تورم، انتظارات فشار قیمت ها را کاهش داده است ۳۲
- نمودار ۱۱: چشم انداز حساب مالی جمهوری عراق ۳۶
- نمودار ۱۲: تورم قیمت مصرف کننده و فشارهای بازار موازی جمهوری عراق ۳۷
- نمودار ۱۳: اردن/ حساب های خارجی با حرکت درآمدها تقویت می شوند، اما تراز تجاری تا حد زیادی با کسری باقی می ماند ۴۱
- نمودار ۱۴: عملکرد مالی ناشی از درآمد بیشتر و حذف یارانه های سوخت- اردن ۴۲
- نمودار ۱۵: رشد واقعی تولید ناخالص داخلی کویت ۴۶
- نمودار ۱۶: مالیه عمومی کویت ۴۷
- نمودار ۱۷: لبنان- کاهش نرخ ارز، باعث تورم گشته است ۵۱
- نمودار ۱۸: لبنان- تورم اقلام اساسی باعث آسیب رساندن به طبقات پایین شده است ۵۲
- نمودار ۱۹: تولید و صادرات نفت لیبی ۵۶
- نمودار ۲۰: هزینه متوسط حداقل مصرف سبد (MEB) و نرخ تورم رسمی در منطقه طرابلس- لیبی ۵۷
- نمودار ۲۱: رشد واقعی تولید ناخالص داخلی و سهم آن در تولید واقعی ناخالص داخلی مراکش ۶۱
- نمودار ۲۲: نرخ واقعی و پیش بینی شده فقر و تولید واقعی سرانه ناخالص داخلی مراکش ۶۲
- نمودار ۲۳: رشد واقعی سالانه تولید ناخالص داخلی عمان ۶۶
- نمودار ۲۴: نرخ واقعی و پیش بینی شده فقر و تولید واقعی ناخالص داخلی عمان ۶۷
- نمودار ۲۵: رشد واقعی تولید ناخالص داخلی و سهم آن در تولید ناخالص واقعی سرزمین های فلسطینی ۷۱
- نمودار ۲۶: نرخ واقعی و پیش بینی شده فقر و تولید واقعی ناخالص داخلی سرزمین های فلسطینی ۷۲

- نمودار ۲۷: رشد واقعی سرانه تولید ناخالص داخلی قطر ۷۶
- نمودار ۲۸: تراز مالی قطر ۷۷
- نمودار ۲۹: رشد واقعی سالانه تولید ناخالص داخلی عربستان سعودی ۸۱
- نمودار ۳۰: عملکرد دولت مرکزی عربستان سعودی ۸۲
- نمودار ۳۱: تورم و تغییر نرخ ها جمهوری عربی سوریه ۹۳
- نمودار ۳۲: تورم و تغییر نرخ ها جمهوری عربی سوریه ۸۸
- نمودار ۳۳: تولید ناخالص داخلی واقعی، روند واقعی و پیش بینی ها پیش از کووید ۱۹ تونس ۹۲
- نمودار ۳۴: نرخ واقعی و پیش بینی شده فقر و تولید ناخالص داخلی واقعی سرانه تونس ۹۳
- نمودار ۳۵: رشد تولید ناخالص داخلی واقعی سرانه امارات متحده عربی ۹۷
- نمودار ۳۶: بودجه عمومی امارات متحده عربی ۹۸
- نمودار ۳۷: روند تغییرات نرخ ارز در صنعا و عدن - جمهوری یمن ۱۰۳
- نمودار ۳۸: نرخ تورم صنعا و عدن - جمهوری یمن ۱۰۴

مقدمه

چشم انداز کلان فقر^۱ (MPO) به عنوان یک تحلیل جامع از روندهای کلان اقتصادی و فقر در ۱۹ کشور در حال توسعه در منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا (MENA) عمل می کند. این گزارش هر دو سال یکبار همزمان با نشست های بهار و سالانه بانک جهانی و صندوق بین المللی پول (IMF) منتشر می شود.

MPO بررسی دقیقی از تحولات اقتصادی اخیر، پیش بینی های مربوط به شاخص های کلیدی اقتصاد کلان و سطوح فقر در بازه زمانی ۲۰۲۳ تا ۲۰۲۵ را از قبیل رشد اقتصادی، حفظ ثبات اقتصاد کلان و تقویت تلاش های کاهش فقر در آینده ارائه می کند.

هدف MPO ارائه بینش هایی در مورد پویایی های اقتصاد کلان و فقر، اطلاع دادن به سیاست گذاران، ذینفعان و سازمان های بین المللی در مورد وضعیت فعلی در منطقه MENA و راهبردهای لازم برای رسیدگی به مسائل اقتصادی-اجتماعی فوری رو به جلو است.

---

¹The Macro Poverty Outlook

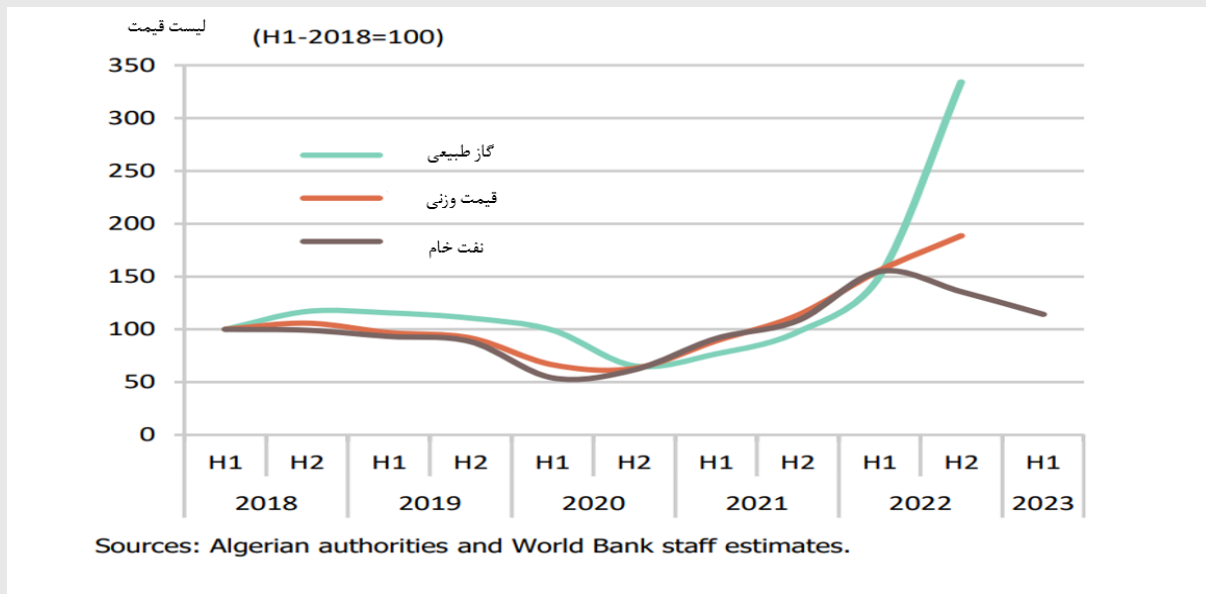
جدول ۱: مشخصات کلان اقتصادی الجزایر (سال ۲۰۲۲)

شاخص	میزان
جمعیت (میلیون نفر)	۴۵.۷
تولید ناخالص داخلی (بر اساس قیمت جاری دلار آمریکا)	۱۹۵.۰
تولید ناخالص داخلی سرانه (بر اساس قیمت جاری دلار آمریکا)	۴۲۶۵.۶
نرخ ملی فقر ^a	۵.۵
نرخ بین‌المللی فقر (به‌ازای ۲.۱۵ دلار) ^a	۰.۵
نرخ فقر درآمد متوسط به پایین (به‌ازای ۳.۶۵ دلار) ^a	۴.۰
شاخص جینی ^a	۲۷.۶
ثبات نام در مدارس / ابتدایی (رشد بر حسب درصد) ^b	۱۱۱.۳
میزان امید به زندگی (بر اساس سال) ^b	۷۶.۴
تولید گازهای گلخانه‌ای (کربن دی‌اکسید)	۲۸۱.۵

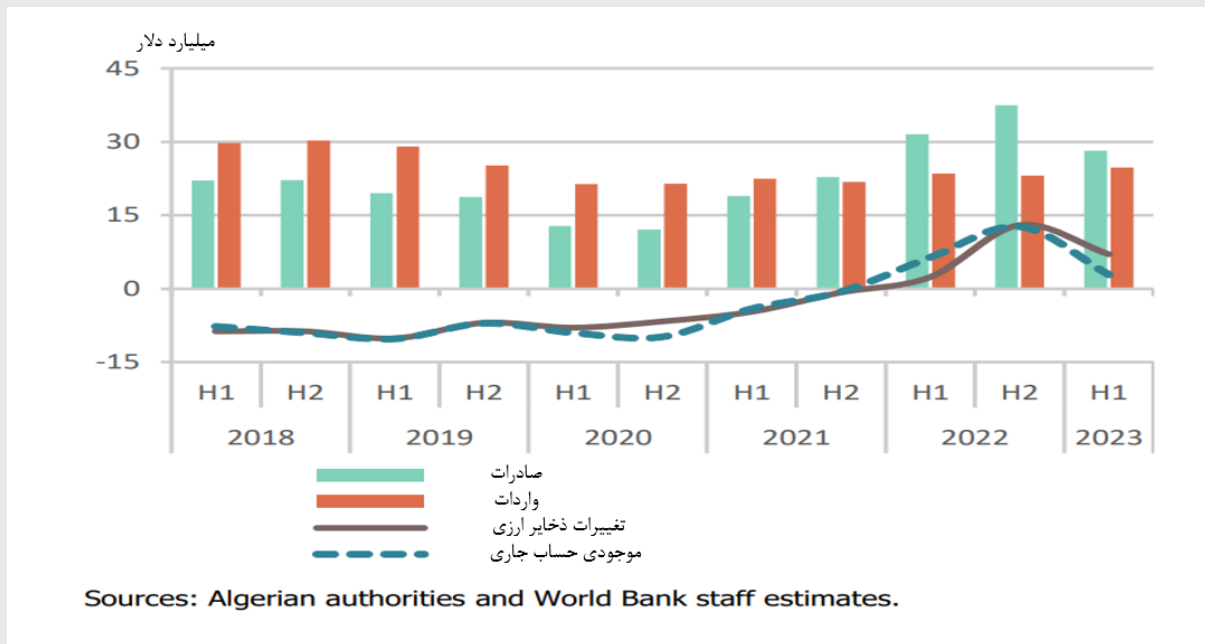
Source: WDI, Macro Poverty Outlook, and official data.

a/ Most recent value (2011).

b/ WDI for School enrollment (2020); Life expectancy (2021).

نمودار ۱: قیمت صادرات هیدروکربن‌ها - الجزایر

نمودار ۲: حساب جاری، صادرات، واردات و تغییرات در ذخایر بین‌المللی - الجزایر

با وجود ادامه فعالیت غیرهیدروکربنی، رشد تولید ناخالص داخلی الجزایر در اوایل سال ۲۰۲۳ کاهش یافت، در حالی که تورم بالا همچنان ادامه داشت. نوسانات اخیر در قیمت نفت و گاز چالش‌هایی را که وابستگی به هیدروکربن برای ثبات اقتصاد کلان ایجاد کرده، برجسته نموده است. در بحبوحه کاهش قیمت‌های صادراتی نفت و گاز، مزاد حساب جاری^۱ پس از رسیدن به اوج خود در سال ۲۰۲۲ در حال کاهش است و انتظار می‌رود کسری مالی^۲ افزایش یابد. اصلاحات اولویت دار شامل تقویت چارچوب سیاست‌های کلان اقتصادی، باز کردن فضای بیشتر برای بخش خصوصی و بهبود ارائه خدمات عمومی است.

شرایط و چالش‌های کلیدی

اقتصاد الجزایر به نفت و گاز که یک پنجم تولید ناخالص داخلی، چهار پنجم صادرات و دو پنجم درآمدهای بودجه را تشکیل می‌دهد، وابسته است. کسری دو رقمی مالی و حساب جاری قبل از همه‌گیری ادامه داشت، ذخایر ارزی را کاهش داده و باعث انباشت سریع بدهی و درآمدزایی در مقیاس بزرگ و در عین حال منجر به کاهش ارزش ارز و سیاست‌های کاهش واردات شده است. حمله فدراسیون روسیه به اوکراین و تلاش‌های اروپا برای دور شدن از وابستگی گازی روسیه، قیمت‌های صادرات نفت و گاز را افزایش داده است به نحوی که مزاد تجاری بی‌سابقه‌ای را برای الجزایر ایجاد کرده و کسری بودجه را با وجود افزایش شدید هزینه‌های جاری، کاهش داده است. همچنین فرصت‌هایی را برای احیای سرمایه‌گذاری خارجی در

^۱ Current account
^۲ Financial deficit

بخش انرژی در الجزایر، پس از سال ها کاهش ظرفیت صادرات در میان رکود تولید و افزایش مصرف داخلی، ارائه کرده است. با این حال، به سرمایه گذاری خصوصی^۱ بیشتری خارج از بخش هیدروکربن برای تقویت رشد سریع تر، فراگیر و پایدار نیاز است. اقتصاد الجزایر در سال ۲۰۲۲ به سطح قبل از کووید ۱۹ ارتقاء یافت، اما رشد قبل از همه گیری کاهش یافته بود و در سال های ۲۰۱۹-۲۰۱۷ به ۱.۲ درصد رسید، این مسئله باعث شد تولید ناخالص داخلی سرانه به سطح سال ۲۰۱۴ کاهش یابد و بیکاری به ویژه در بین جوانان بالا برود. فقر غیر پولی بین سال های ۲۰۱۳ و ۲۰۱۹ در بحبوحه بهبود آموزش، بهداشت و استانداردهای زندگی کاهش یافته، در حالی که نابرابری های طبقاتی همچنان ادامه دارد، اما برای سطح درآمد الجزایر همچنان بالا است.

رکود ناشی از کووید ۱۹ با افزایش تورم و کاهش فقر ترکیب شد که مقامات از طریق افزایش هزینه های عمومی برای دستمزدها و نقل و انتقالات اجتماعی به آن واکنش نشان دادند. برنامه اقدام دولت در سپتامبر ۲۰۲۱ شکاف قیمتی^۲ انتقال به مدل رشد و ایجاد شغل تحت رهبری بخش خصوصی و یک چارچوب اقتصاد کلان قوی تر را به عنوان اولویت های توسعه ای تعیین کرد. از آن زمان، تلاش ها برای تشویق سرمایه گذاری خارجی و داخلی، از جمله از طریق قانون سرمایه گذاری ۲۰۲۲، شتاب گرفته است. ادامه اجرای اصلاحات، به ویژه برای بهبود محیط کسب و کار، کلیدی برای تقویت رشد در بخش خصوصی غیرهیدروکربنی خواهد بود.

پیشرفت های اخیر

رشد تولید ناخالص داخلی در سه ماهه اول تا ۲۰۲۳ به طور متوسط (رشد ۳.۰ درصد سالانه) کاهش یافت، که به دلیل رشد پایین تولید ناخالص داخلی هیدروکربنی در میان کاهش سهمیه های تولید نفت خام و علی رغم رشد تولید گاز طبیعی، به دنبال داشت. از سوی دیگر، رشد پویای تولید ناخالص داخلی غیرهیدروکربنی در سال ۲۰۲۲ در سه ماهه اول تا ۲۰۲۳ (رشد ۴.۰ درصد سالانه)، با تسریع رشد مصرف عمومی، کاهش مصرف خصوصی را جبران کرد و رشد سرمایه گذاری قوی بخش های ساختمانی و صنعتی را تحریک نمود. با این حال، در بحبوحه یک دوره خشکسالی شدید، تولید کشاورزی به طور قابل توجهی کاهش یافت. مازاد حساب جاری از رکورد ۱۱.۸ میلیارد دلار در نیمه دوم ۲۰۲۲ به ۲.۹ میلیارد دلار در نیمه اول ۲۰۲۳ کاهش یافت، زیرا کاهش قیمت و حجم صادرات نفت و گاز منجر به کاهش ۸.۹ میلیارد دلاری صادرات و رشد سرمایه گذاری قوی و افزایش واردات تجهیزات شد. بنابراین انباشت ذخایر ادامه

^۱ Private investment

^۲ GAP یک ناپیوستگی در نمودار قیمت)

یافت و در پایان ژوئن ۲۰۲۳ به ۶۸.۸ میلیارد دلار یا حدود ۱۷.۲ ماه واردات کالا و خدمات رسید. پس از کاهش از ۷.۲ به ۲.۹ درصد تولید ناخالص داخلی در سال ۲۰۲۲، انتظار می‌رود کسری بودجه کلی در نیمه اول تا ۲۰۲۳ دوباره افزایش یابد، که به دلیل کاهش درآمدهای صادراتی هیدروکربن و افزایش دستمزدهای بخش عمومی و با وجود افزایش درآمدهای مالیاتی حمایت‌شده توسط افزایش دستمزدها، قیمت‌ها، سرمایه گذاری و واردات، پس از کاهش به ۵۵.۶ درصد تولید ناخالص داخلی در پایان سال ۲۰۲۲، بدهی عمومی ۴.۳ درصد به صورت اسمی در نیمه اول تا ۲۰۲۳ افزایش یافت که توسط انتشارات عادی خزانه‌داری تأمین مالی شد. در سررسیدهای بلندمدت و نرخ‌های بهره واقعی منفی، عمدتاً در داخل کشور نگهداری می‌شد. تورم همچنان بالا باقی ماند و به ۹.۷ درصد در نیمه اول سال ۲۰۲۳ رسید از ۹.۳ درصد در سال ۲۰۲۲ که توسط محصولات کشاورزی تازه تقویت شده بود و به طور نامتناسبی به الجزایری‌های آسیب‌پذیر آسیب می‌رساند زیرا هزینه‌های مربوط به خوراک بیش از نیمی از هزینه‌های ۴۰ درصد پایین جمعیت را تشکیل می‌دهد. برای مهار فشارهای تورمی، بانک الجزایر از افزایش دینار در نیمه دوم تا سال ۲۰۲۲ (رشد ۶ درصد نسبت به دلار آمریکا) حمایت کرد و نرخ ذخایر مورد نیاز را در آوریل ۲۰۲۳ از ۲ به ۳ درصد سطح قبل از همه‌گیری آن افزایش داد.

چشم‌انداز

انتظار می‌رود که رشد در سال ۲۰۲۳ با تولید هیدروکربن کمتر در میان افزایش مصرف داخلی و کاهش صادرات کاهش یابد. با کاهش مصرف خصوصی و افزایش سرمایه‌گذاری از طریق افزایش واردات، تولید ناخالص داخلی غیر هیدروکربنی به طور متوسط کاهش می‌یابد. بر خلاف پویایی بیشتر فعالیت‌های ساختمانی، صنعتی و خدماتی، تولیدات کشاورزی کاهش می‌یابد. رشد تولید ناخالص داخلی در سال‌های ۲۰۲۴ و ۲۰۲۵ شتاب می‌گیرد، زیرا تولیدات کشاورزی بهبود می‌یابد و تولید نفت خام به دنبال بازیابی سهمیه‌های اوپک است. انتظار می‌رود که حساب‌های جاری در سال ۲۰۲۳ به تعادل نزدیک شوند، زیرا واردات بیشتر، کاهش شدید قیمت‌های صادرات هیدروکربن را تشدید می‌کند. سطح صادرات و واردات در سال ۲۰۲۴-۲۰۲۵ و همچنین سطح ذخایر ارز خارجی نیز تثبیت خواهد شد. کاهش درآمدهای هیدروکربنی در میان هزینه‌های بیشتر بودجه قبل از اینکه کاهش هزینه‌های عمومی تا سال ۲۰۲۵ آن را به میزان متوسطی کاهش دهد باعث می‌شود کسری بودجه کلی در سال ۲۰۲۳ افزایش یابد. نسبت بدهی به تولید ناخالص داخلی اندکی افزایش می‌یابد و پس‌اندازهای خزانه‌داری انباشته شده در سال ۲۰۲۲ تا حدی کسری مالی را تأمین می‌کند. انتظار می‌رود تورم به تدریج کاهش یابد، این مسئله ناشی از افزایش عرضه پول و مخارج عمومی است، اما به دلیل تأثیرات تأخیری افزایش دینار و کاهش قیمت مواد غذایی،

کاهش یافته است. شکنندگی چشم‌انداز جهانی و تحولات جنگ روسیه علیه اوکراین می‌تواند پیامدهای مهمی بر قیمت نفت، سهمیه‌های اوپک، صادرات هیدروکربن و در نتیجه مسیر ترازهای خارجی و بودجه الجزایر داشته باشد. تأمین کسری بودجه از طریق بخش بانکی داخلی و حفظ سیاست‌های کاهش واردات نیز می‌تواند بر رشد و تورم تأثیر بگذارد، همانطور که میزان بارندگی و تولید محصولات کشاورزی ناامیدکننده خواهد بود. از سوی دیگر، تلاش‌های موفق در جذب سرمایه‌گذاری‌های بزرگ، به ویژه در بخش‌های هیدروکربن و معدن الجزایر، در میان تلاش‌های اروپا برای تنوع بخشیدن به عرضه انرژی، می‌تواند باعث افزایش رشد شود. در نهایت، اصلاحات ساختاری که محیط کسب و کار را بهبود می‌بخشد، تنوع بخشی به رهبری بخش خصوصی را تقویت می‌کند، کارایی مخارج عمومی را بهبود می‌بخشد و سرمایه انسانی را افزایش می‌دهد، برای کاهش وابستگی کشور به هیدروکربن‌ها و تقویت رشد اقتصادی پایدار و ایجاد شغل کلیدی خواهد بود.

جدول ۲: شاخص‌های کلان چشم‌انداز فقر الجزایر (درصد تغییرات پیش‌بینی شده سالانه)

شاخص		میزان					
		2025f	2024f	2023e	2022	2021	2020
رشد واقعی GDP بر اساس قیمت ثابت بازار		2.5	2.5	2.1	3.2	3.4	-5.1
مصرف بخش خصوصی		2.2	2.4	2.6	2.9	3.7	-3.0
مصرف بخش دولتی		1.9	2.0	2.2	2.2	1.2	-0.1
سرمایه گذاری ناخالص ثابت		3.2	3.7	4.3	2.4	5.8	-5.2
صادرات کالاها و خدمات		-0.3	-0.8	-2.3	-0.1	13.4	-11.3
واردات کالاها و خدمات		0.5	1.3	3.9	0.0	-4.1	-16.0
رشد واقعی GDP بر اساس ضریب ثابت قیمت ها		2.5	2.5	2.1	3.3	4.0	-4.5
کشاورزی		2.0	3.1	-3.0	5.8	-1.9	1.7
صنعت		2.3	2.0	2.1	1.5	7.7	-6.8
خدمات		2.9	2.9	3.7	4.2	2.7	-4.3
تورم (شاخص قیمت مصرف کننده)		7.9	8.6	9.3	9.3	7.2	2.4
مانده حساب جاری (درصد از GDP)		-0.8	0.3	1.9	9.4	-2.8	-12.5
تراز مالی (درصد از GDP)		-6.4	-6.8	-6.8	-2.9	-7.2	-11.9
درآمد (درصد از GDP)		29.9	30.8	32.4	34.2	29.9	30.5
بدهی (درصد از GDP)		57.8	57.0	56.9	55.6	62.9	51.8
تراز اولیه (درصد از GDP)		-4.9	-5.4	-5.3	-1.4	-6.5	-11.0
رشد تولید گازهای گلخانه‌ای (کربن دی اکسید)		2.1	1.8	1.7	3.4	-0.9	-2.7
انتشار گازهای گلخانه‌ای (درصد از مجموع)		51.2	50.9	50.7	50.3	49.2	49.8

Source: World Bank, Poverty & Equity and Macroeconomics, Trade & Investment Global Practices. Emissions data sourced from CAIT and OECD. Notes: e = estimate, f = forecast

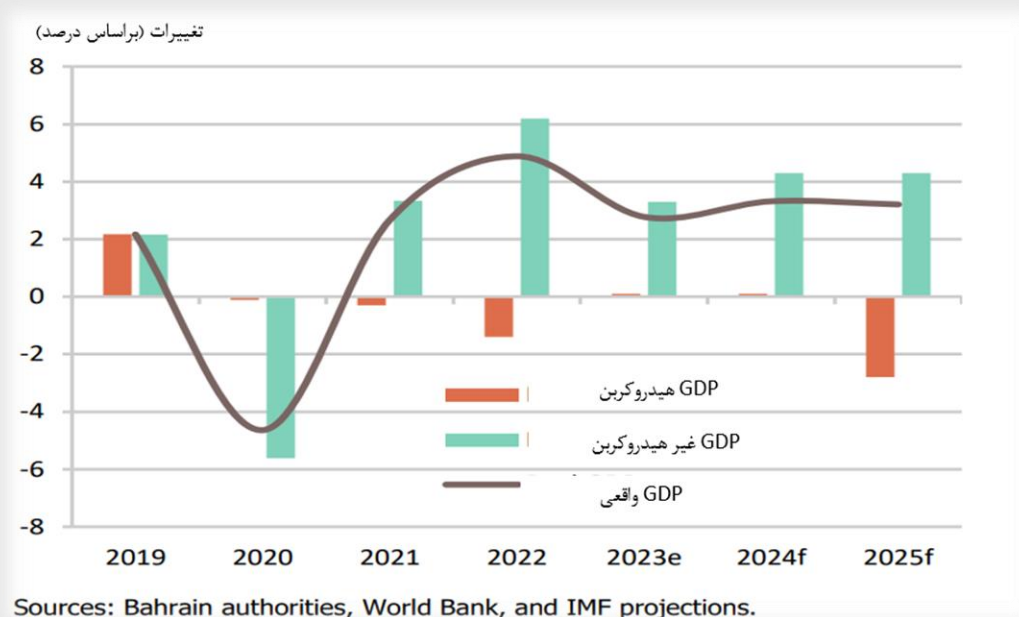

جدول ۳: مشخصات کلان اقتصادی بحرین (۲۰۲۲)

شاخص	میزان
جمعیت (میلیون نفر)	۱.۵
تولید ناخالص داخلی (بر اساس قیمت جاری دلار آمریکا)	۴۴.۴
تولید ناخالص داخلی سرانه (بر اساس قیمت جاری دلار آمریکا)	۳۰۱۵۲.۱
ثبت نام در مدارس / ابتدایی (رشد بر حسب درصد) ^a	۹۸.۰
میزان امید به زندگی (بر اساس سال) ^a	۷۸.۸
تولید گازهای گلخانه‌ای (کربن دی اکسید)	۵۳.۸

Source: WDI, Macro Poverty Outlook, and official data.

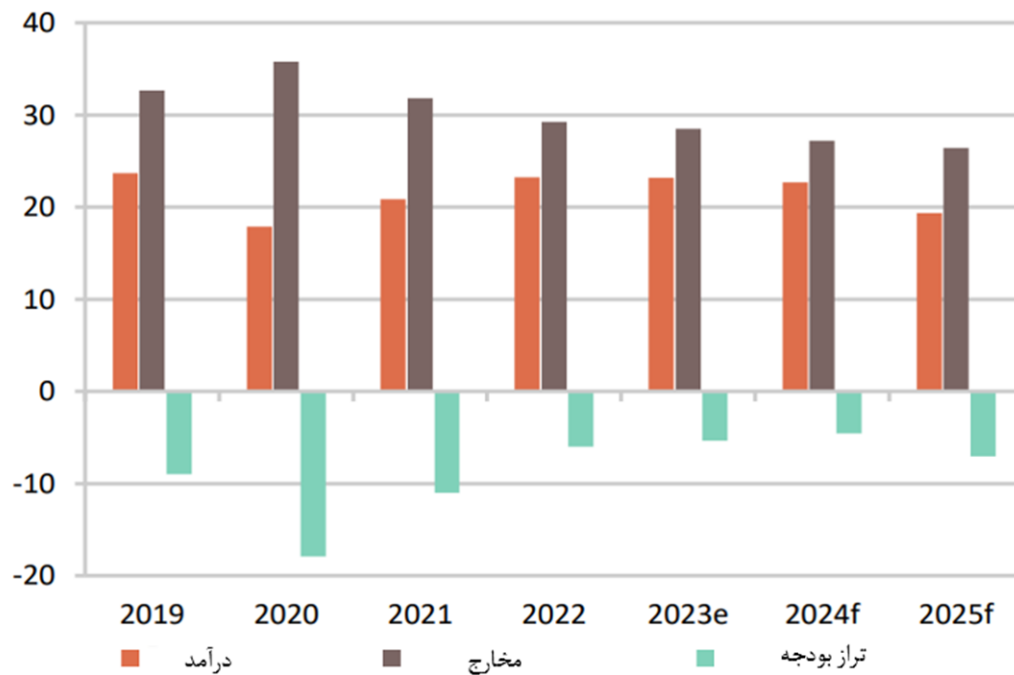
a/ WDI for School enrollment (2019); Life expectancy (2021).

نمودار ۳: رشد واقعی سرانه تولید ناخالص داخلی بحرین

مقدار GDP (براساس درصد)

Sources: Bahrain authorities and World Bank projections.

نمودار ۴: عملکرد عمومی دولت بحرین

رشد اقتصادی امسال با توجه به عملکرد ضعیف بخش هیدروکربن، روند کاهشی خواهد داشت و فعالیت‌های غیرهیدروکربنی موتور رشد اقتصاد باقی خواهند ماند. با وجود کاهش قیمت نفت، پیش‌بینی می‌شود که کسری مالی با پشتیبانی اصلاحات مالی در حال انجام کاهش یابد. کاهش بیش از انتظار قیمت نفت و ضعیف‌تر شدن تقاضای جهانی، تأخیرهای بالقوه در اجرای اصلاحات مالی پیشرفته، افزایش تورم جهانی و تغییرات آب‌وهوایی خطرات قابل توجهی برای چشم‌انداز اقتصادی بحرین ایجاد می‌کند.^۱

شرایط و چالش‌های کلیدی

بحرین رشد اقتصادی قوی را در سال ۲۰۲۲ تجربه کرد که سریع‌ترین سرعت در یک دهه اخیر بود که با رشد بخش‌های غیر هیدروکربنی از جمله خدمات دولتی، مالی، تولید و رونق بخش‌های گردشگری تقویت شد. تعهد قوی به دستور کار اصلاحات مالی و ساختاری، که در برنامه تراز مالی دستگاه فرایند بستر فعال^۲ و برنامه بهبود اقتصادی سیستم برنامه ریزی منابع سازمان^۳ شناسایی شده است، با حمایت قیمت‌های مطلوب نفت، به طور قابل توجهی کسری مالی کلی را کاهش داده است. از سوی دیگر، طرح جدید بازار

ملی کار^۱ در ۲۳ ژوئیه برای تشویق اشتغال بحرین در بخش خصوصی و کاهش فشارهای مالی بخش دولتی تصویب شد اما با این حال، چالش‌ها همچنان باقی است. بحرین به عنوان متنوع‌ترین اقتصاد در شورای همکاری خلیج فارس در نظر گرفته می‌شود، اما درآمدهای هیدروکربنی بیش از ۶۳ درصد از کل درآمدهای بودجه را تشکیل می‌دهد که اقتصاد را در معرض آسیب‌پذیری‌های شدید ناشی از ماهیت بی‌ثبات قیمت انرژی قرار می‌دهد. در هر حال، علی‌رغم اصلاحات اخیر و قیمت بالای نفت که باعث بهبود ترازهای مالی و خارجی شده است؛ بدهی عمومی همچنان بالاست. با وجود تعهد قوی به دستور کار اصلاحات، کاهش قیمت نفت بحرین را از ایجاد تعادل در بودجه خود تا سال ۲۰۲۴ باز می‌دارد، در حالی که هزینه‌های خارج از بودجه می‌تواند تلاش‌های اجرای اصلاحات را مختل کند. چالش‌های دیگر در قالب بیکاری بالای جوانان و کاهش منابع آب زیرزمینی پیامدهای رشد بلندمدت جدی خواهد داشت. ریسک‌های نزولی چشم‌انداز، عمدتاً به کاهش قابل توجه قیمت‌های هیدروکربن مرتبط است که می‌تواند چالش‌های تأمین مالی را تجدید کند، اجرای اصلاحات مالی را به تأخیر بیندازد، اعتماد سرمایه‌گذاران را کاهش دهد و منجر به افزایش هزینه‌های تأمین مالی خارجی شود. سایر خطرات مربوط به آسیب‌پذیری آب‌وهوا در برابر افزایش گرما و افزایش سطح دریا است که می‌تواند تأثیرات منفی بر تأمین آب و محیط طبیعی داشته باشد. در جهت صعودی، قیمت‌های بالاتر نفت فرصتی برای پیشبرد برنامه اصلاحات بلندپروازانه برای مهار استقراض خارجی و قرار دادن بدهی در مسیر نزولی محکم و در عین حال بازسازی سازوکارهای مالی فراهم می‌نماید. پیشبرد اصلاحات ساختاری از جمله اصلاحات مربوط به گذار به اقتصاد کم‌کربن و افزایش فرصت‌های شغلی در میان جوانان، بهبود فراگیر تحت رهبری بخش خصوصی را تضمین می‌کند. ایجاد فضای مالی گسترده برای سرمایه‌گذاری در انرژی‌های تجدیدپذیر، تغییرات آب‌وهوایی بحرین را تسهیل می‌کند، انتظار می‌رود که این مسئله تأثیر مثبتی بر رشد داشته باشد.

پیشرفت‌های اخیر

پیش‌بینی می‌شود پس از عملکرد خوب در سال ۲۰۲۲، رشد اقتصادی بحرین کاهش یابد. داده‌های رسمی اولیه نشان می‌دهد که اقتصاد در سه ماهه اول ۲۰۲۳ به میزان ۲ درصد رشد کرده است. این مسئله عمدتاً ناشی از بخش‌های غیرنفتی بود که ۳.۵ درصد رشد کردند. بخش‌های حمل‌ونقل و ارتباطات، مستغلات و مالی از جمله عوامل کلیدی در این بهبود پایدار در فعالیت‌های غیرنفتی بودند که به دلیل نگهداری عملیاتی فصلی از انقباض فعالیت‌های بخش نفت (افت ۶ درصدی) پیشی گرفت. متوسط تورم در ژوئیه ۲۰۲۳ سالانه ۰.۱ درصد کاهش یافت که از رشد ۰.۴ درصدی در ماه ژوئن که ناشی از کاهش قیمت‌های حمل‌ونقل،

مسکن و آب و برق، و پوشاک و کفش و تأثیر دو برابر شدن مالیات بر ارزش افزوده بر قیمت‌ها بود، معکوس شد. هنوز اطلاعات مالی رسمی برای سال ۲۰۲۳ منتشر نشده است. با این حال، دولت موفق به جمع‌آوری بودجه دولتی برای سال‌های ۲۰۲۳-۲۰۲۴ شد که کنترل مخارج عمومی و تنوع بخشیدن به منابع درآمدی را در قلب برنامه میان‌مدت قرار داد. علی‌رغم کاهش ارزش صادرات در سه ماهه اول ۲۰۲۳ که منعکس‌کننده کاهش قیمت کالاها و کاهش تقاضای جهانی است، تراز حساب جاری مازاد کمی معادل ۰.۶ میلیارد دلار آمریکا (۵.۷ درصد از تولید ناخالص داخلی) داشت. این امر عمدتاً ناشی از کاهش واردات-کاهش ۸.۴ درصدی- به منظور بازتاب کاهش قیمت‌های بین‌المللی بوده است. در نتیجه، دارایی‌های ذخیره رسمی، انباشته شد و در سه ماهه اول ۲۰۲۳ به ۳.۶ میلیارد دلار رسید که در مقایسه با سه ماهه اول ۲۰۲۲، ۲۵۱ میلیون دلار افزایش داشت. در جولای ۲۰۲۳، وزارت کار طرح ملی بازار کار ۲۰۲۳-۲۰۲۶ را صادر کرد. هدف این طرح ایجاد فرصت‌های شغلی با کیفیت بالا برای بحرینی‌ها از جمله تشویق بخش خصوصی برای گسترش گزینه‌های انعطاف‌پذیر برای اشتغال و همچنین به دنبال تقویت ادغام زنان در بازار کار است. زنان ۷۶ درصد از متقاضیان کار را تشکیل می‌دهند. برای تجهیز بهتر نیروی کار ملی برای نیازهای آینده بازار کار، این طرح با هدف هم‌سویی بهتر مسیرهای آموزش عالی با نیازهای بازار کار و تقویت بخش آموزش فنی و حرفه‌ای، در پی آن است که مشارکت با بخش خصوصی را تقویت و نظارت بر بازار کار را بهبود بخشد. بر اساس آخرین برآوردهای موجود سازمان بین‌المللی کار، بازار کار بحرین به بهبود خود پس از همه‌گیری کووید ۱۹ ادامه می‌دهد، اما هنوز به طور کامل بهبود نیافته است. نرخ مشارکت نیروی کار و نسبت اشتغال به جمعیت در سال ۲۰۲۳ به ترتیب به ۷۱.۹ درصد و ۷۰.۸ درصد پیش‌بینی می‌شود که هرکدام هنوز کمی کمتر از سطح خود در سال ۲۰۱۹ هستند. در سال ۲۰۲۳، نسبت اشتغال به جمعیت در میان مردان ۸۶.۳ درصد و در میان زنان ۴۲.۸ درصد برآورد شده است. انتظار می‌رود نرخ بیکاری در سال ۲۰۲۳ حدود ۱.۴ درصد ثابت ماند، یعنی ۰.۲ درصد بیشتر از نرخ سال ۲۰۱۹. کاهش تدریجی نرخ بیکاری از زمان اوج بیماری همه‌گیر در میان زنان کندتر از مردان بوده است و پیش‌بینی می‌شود نرخ بیکاری در میان زنان دوباره در سال ۲۰۲۳ کمی افزایش یابد.

چشم‌انداز

چشم‌انداز اقتصادی بحرین به چشم‌انداز بازار نفت و اجرای تسریع اصلاحات ساختاری وابسته است. تخمین زده می‌شود که میزان رشد اقتصادی در سال ۲۰۲۳ به ۲.۸ درصد کاهش یابد که به دلیل عملکرد ضعیف بخش نفت محدود شده است، در حالی که بخش غیرنفتی محرک اصلی رشد است. همچنین انتظار می‌رود که بخش هیدروکربنی در طی سال‌های ۲۰۲۳-۲۰۲۴ رشد ۰.۱ درصدی را ثبت نماید، درحالی که

بخش های غیرهیدروکربنی با حمایت از بهبود در بخش های گردشگری، خدمات و ادامه پروژه های زیربنایی، تقریباً ۴ درصد به رشد خود ادامه خواهند داد. پیش بینی می شود که اقتصاد در میان مدت با پشتوانه عملکرد قوی تر بخش غیرنفتی به دلیل نفوذ اصلاحات ساختاری به اقتصاد، بهبود یابد. همچنین پیش بینی می شود کاهش قیمت های جهانی کالاها و اثرات محو دو برابر شدن نرخ مالیات بر ارزش افزوده^۱، تورم را در میان مدت در سطح ۲.۲ درصد کاهش دهد. با تعهد به بسیج درآمدهای غیرنفتی بالاتر و اجرای اقدامات مالی اضافی، پیش بینی می شود کسری بودجه مسیر کاهشی خود را ادامه دهد و طی سال های ۲۰۲۳ و ۲۰۲۴ به ترتیب به ۵.۳ و ۴.۵ درصد تولید ناخالص داخلی برسد. با این حال، بدهی عمومی در میان مدت بالا باقی خواهد ماند. بیش از ۱۲۰ درصد تولید ناخالص داخلی که مستلزم اقدامات تلفیق مالی عمیق تر است. پس از افزایش بسیار در سال ۲۰۲۲، پیش بینی می شود که مازاد حساب جاری در سال ۲۰۲۳ به دلیل کاهش قیمت های صادرات نفت کاهش یابد، اما در طول سال های ۲۰۲۴-۲۰۲۵ مطابق با چشم انداز فعلی قیمت نفت، مازاد باقی خواهد ماند. موقعیت خارجی آسان، ذخایر خارجی را تقویت و تحمل را در برابر شوک های خارجی آینده ارتقا می دهد.

جدول ۴: شاخص های کلان چشم انداز فقر بحرین (درصد تغییرات پیش بینی شده سالانه)

شاخص	میزان					
	2025f	2024f	2023e	2022	2021	2020
رشد واقعی GDP بر اساس قیمت ثابت بازار	3.2	3.3	2.8	4.9	2.7	-4.1
مصرف بخش خصوصی	2.4	2.5	2.7	5.0	18.9	-4.4
مصرف بخش دولتی	1.4	1.6	2.0	2.4	6.4	-2.5
سرمایه گذاری ناخالص ثابت	3.4	3.3	3.0	2.3	-4.2	-3.8
صادرات کالاها و خدمات	3.4	3.3	3.2	4.9	29.5	-2.5
واردات کالاها و خدمات	3.2	3.0	3.7	5.0	15.2	-0.7
رشد واقعی GDP بر اساس ضریب ثابت قیمت ها	3.2	3.3	2.8	3.3	2.4	-4.5
کشاورزی	1.8	3.0	0.3	4.4	7.2	0.2
صنعت	3.1	3.4	3.6	1.2	0.5	-0.9
خدمات	3.3	3.2	2.2	4.9	3.9	-7.1
تورم (شاخص قیمت مصرف کننده)	2.1	2.2	2.3	3.6	-0.6	-2.3
مانده حساب جاری (درصد از GDP)	5.9	6.6	7.8	15.4	6.6	-9.4
جریان خالص سرمایه گذاری مستقیم خارجی (درصد از GDP)	-2.7	-2.6	-2.6	0.0	-4.4	-3.5
تراز مالی (درصد از GDP)	-7.0	-4.5	-5.3	-6.0	-11.0	-17.9
درآمد (درصد از GDP)	19.4	22.7	23.2	23.3	2.8	17.9

^۱ Value Added Tax Rate

میزان						شاخص
122.7	120.6	120.9	117.4	127.2	129.7	بدهی (درصد از GDP)
-2.4	0.1	-8.0	-1.6	-6.3	-12.8	تراز اولیه (درصد از GDP)
0.7	4.0	7.2	0.8	-5.6	3.9	رشد تولید گازهای گلخانه ای (کربن دی اکسید)
60.3	60.8	60.2	58.4	58.6	60.8	انتشار گازهای گلخانه ای (درصد از مجموع)

Source: World Bank, Poverty & Equity and Macroeconomics, Trade & Investment Global Practices.
Emissions data sourced from CAIT and OECD. Notes: e = estimate, f = forecast.

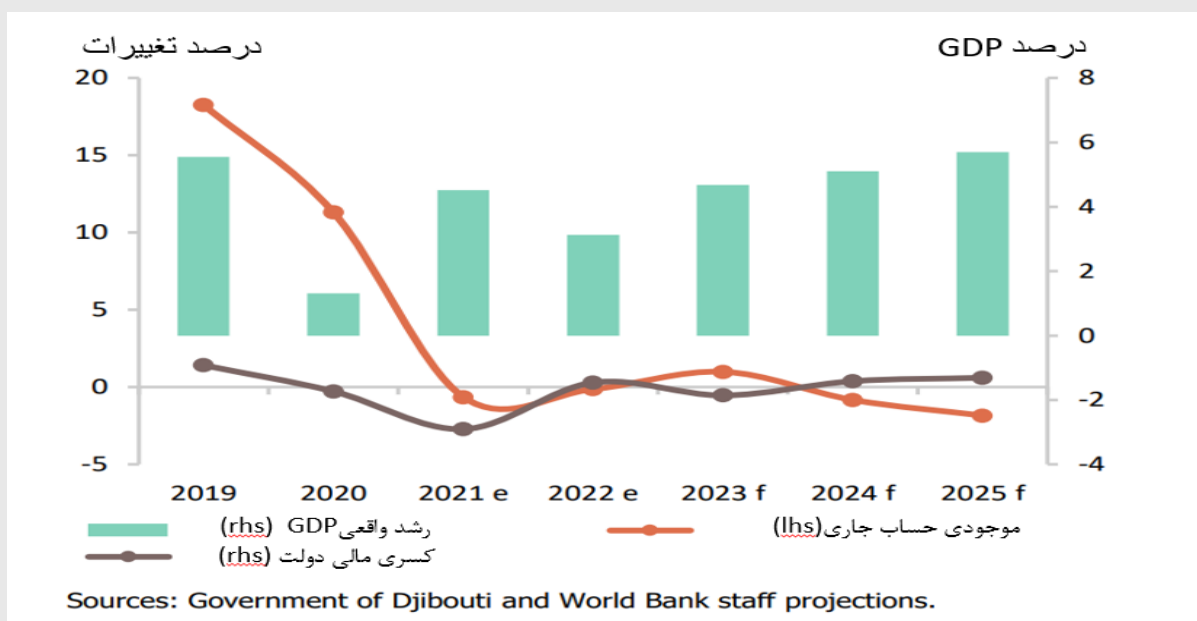
جدول ۵: مشخصات کلان اقتصادی جیبوتی (۲۰۲۲)

میزان	شاخص
۱.۱	جمعیت (میلیون نفر)
۳.۵	تولید ناخالص داخلی (بر اساس قیمت جاری دلار آمریکا)
۳۱۳۶.۱	تولید ناخالص داخلی سرانه (بر اساس قیمت جاری دلار آمریکا)
۱۹.۱	نرخ ملی فقر ^a
۴۳.۸	نرخ بین‌المللی فقر (به‌ازای ۲.۱۵ دلار) ^a
۲۱.۱	نرخ فقر در آمد متوسط به پایین (به‌ازای ۳.۶۵ دلار) ^a
۴۱.۶	شاخص جینی ^a
۷۳.۲	ثبت‌نام در مدارس / ابتدایی (رشد بر حسب درصد) ^b
۶۲.۳	میزان امید به زندگی (بر اساس سال) ^b
۱.۴	تولید گازهای گلخانه‌ای (کربن دی اکسید)

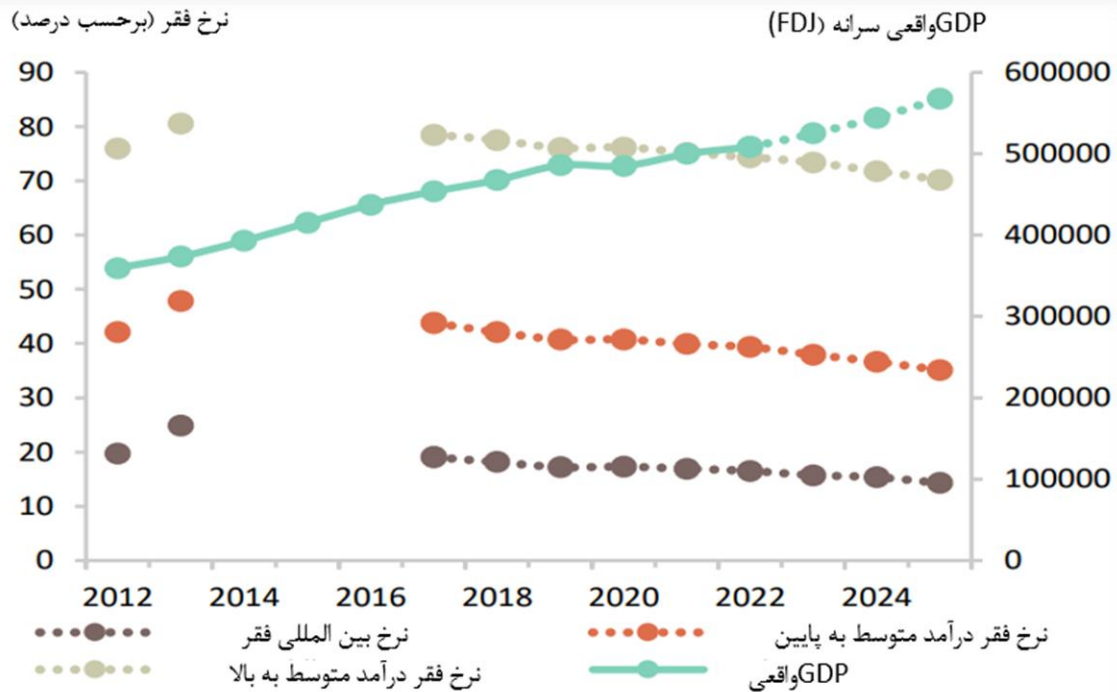
Source: WDI, Macro Poverty Outlook, and official data.

a/ Most recent value (2017), 2017 PPPs.

b/ Most recent WDI value (2021).

نمودار ۵: رشد واقعی تولید ناخالص داخلی، مالی و جاری تراز حساب جیبوتی

Source: World Bank. Notes: see Table 2.

نمودار ۵: نرخ واقعی و پیش‌بینی شده فقر و تولید ناخالص داخلی جیبوتی

اقتصاد جیبوتی در حال بهبود است. این مسئله عمدتاً ناشی از تجدید تجارت با اتیوپی پس از توافق صلح ۲۰۲۲ است. برآورد می‌شود که رشد تولید ناخالص داخلی به ۴.۷ درصد در مقایسه با ۳.۱ درصد در سال ۲۰۲۲ برسد. رشد میان مدت امیدوارکننده است، با حمایت پروژه‌های توسعه داخلی و ثبات مورد انتظار در اتیوپی، اما آسیب‌پذیری‌های مالی همچنان وجود دارد. پیش‌بینی می‌شود که فقر که در سال ۲۰۲۳ به ۱۵.۷ درصد برسد (در خط فقر بین‌المللی)، روند نزولی را که نشان‌دهنده بهبود پایدار اقتصادی است، دنبال کند.

شرایط و چالش‌های کلیدی

آسیب‌پذیری‌های مالی کلان جیبوتی توسط یک سری شوک‌های برون‌زا (همه‌گیری کووید ۱۹، درگیری در اتیوپی، و حمله روسیه به اوکراین) از سال ۲۰۲۰ تشدید شده است. این شوک‌ها باعث تنش مالی دولت، تورم، به خطر افتادن امنیت غذایی و کاهش سرعت رشد شده است. تلاش برای کاهش تغییرات اقلیمی، از جمله خشکسالی و سیل، همچنین تهدیدی فزاینده برای خانوارها و مشاغل است که ممکن است به طور نامتناسبی در مناطق فقیرتر کشور احساس شود. نرخ فقر که در سال ۲۰۱۷ در خط فقر بین‌المللی به ۱۹ درصد رسید، در سال‌های اخیر با سرعت کمتری نسبت به پیش‌بینی‌های قبلی کاهش یافته و به حدود

۱۵.۷ درصد در سال ۲۰۲۳ رسیده است که منعکس کننده اثرات کووید ۱۹ و همچنین اقتصاد و تأثیر اجتماعی بی ثباتی منطقه‌ای و تسریع تورم قیمت مواد غذایی و انرژی تا سال ۲۰۲۲ است. تلاش مستمر مقامات کشور برای ترویج رشد فراگیرتر و انعطاف پذیرتر حیاتی خواهد بود. این اقدامات شامل بهبود محیط کسب و کار و بهبود حاکمیت شرکت‌های دولتی برای جذب سرمایه‌گذاری خصوصی و کاهش هزینه‌های خدمات کلیدی برای اقتصاد، بهبود بسیج درآمد برای بازگرداندن پایداری مالی و منطقی سازی یارانه‌های غیرهدفمند به منظور ایجاد شرایط برای هزینه‌های اجتماعی بالاتر است.

پیشرفت‌های اخیر

فعالیت‌های اقتصادی جیبوتی پس از کاهش مشاهده شده در سال ۲۰۲۲ نشانه‌هایی از بهبود را از ژوئن ۲۰۲۳ دارد. این جهش بیشتر ناشی از تجدید تجارت و تقاضای لجستیکی از طرف شریک تجاری کلیدی آن، پس از امضای توافق‌نامه صلح بین دولت فدرال اتیوپی و جیبوتی است. جنبش شورش‌های تایگری^۱ در نوامبر ۲۰۲۲ برآورد می‌شود که رشد تولید ناخالص داخلی از ۳.۱ درصد در سال ۲۰۲۲ به میزان ۴.۷ درصد افزایش یابد. تورم سالانه که در ژوئیه ۲۰۲۲ به اوج ۱۱ درصد رسیده است، در ژوئیه ۲۰۲۳ عمدتاً به دلیل کاهش قیمت جهانی محصولات غذایی و اقدامات اداری دولت برای حمایت از قدرت خرید مصرف‌کنندگان ۱.۲ درصد کاهش یافت. از جنبه مالی، بودجه همچنان تحت فشار عملکرد پایین جمع‌آوری مالیات و افزایش خدمات بدهی قرار دارد. تخمین زده می‌شود که درآمد داخلی با ۰.۶ درصد تولید ناخالص داخلی در سال ۲۰۲۳ به حدود ۱۷.۹ درصد تولید ناخالص داخلی کاهش یابد. برای کاهش فشار جریان نقدی، دولت در بودجه سال ۲۰۲۳ اقدامات اصلی کاهش مخارج اتخاذ شده در سال ۲۰۲۲، از جمله مسدود کردن ترفیع پست‌های خالی را تجدید کرد. در نتیجه، برآورد می‌شود که کل مخارج به ۱۹.۷ درصد تولید ناخالص داخلی در سال ۲۰۲۳، ۰.۳ درصد تولید ناخالص داخلی نسبت به سطح سال ۲۰۲۲ کاهش یابد. در چنین شرایطی، انتظار می‌رود کسری بودجه کمی بدتر شود و در پایان به ۱.۹ درصد تولید ناخالص داخلی برسد. در سال ۲۰۲۳. تخمین زده می‌شود که سهام بدهی خارجی عمومی به ۷۵ درصد تولید ناخالص داخلی در سال ۲۰۲۳ به دنبال امضای دو قرارداد وام جدید در جولای ۲۰۲۳ با افریگزیم بانک^۳ و یک بانک تجاری محلی (۱۵۵ میلیون دلار آمریکا) و بانک سرمایه‌گذاری اروپا (۸۷ میلیون دلار آمریکا)

^۱Tigray

^۳AFREXIMBANK

این بانک در اکتبر ۱۹۹۳ در ابوجا نیجریه توسط سرمایه‌گذاران خصوصی و نهادهای آفریقایی دولت‌های آفریقایی و همچنین موسسات مالی غیر آفریقایی و سرمایه‌گذاران خصوصی تأسیس شد.

افزایش یابد. سهام بدهی های خارجی بدهی عمومی جیبوتی نیز بیشتر افزایش یافت و در مارس ۲۰۲۳ به ۲۱۲.۶ میلیون دلار آمریکا (۵ درصد تولید ناخالص داخلی) رسید.

معوقات عمدتاً در وام های راه آهن و خط لوله آب که توسط اگزیم بانک^۱ چین تأمین می شد، انباشته شد. مذاکرات با اگزیم بانک چین (اگزیم بانک، آژانس اعتبار صادراتی رسمی ایالات متحده است) برای بازپرداخت این دو وام ادامه دارد. از طرف خارجی، انتظار می رود که تراز حساب جاری از یک کسری کوچک در سال ۲۰۲۲ به مازاد تولید ناخالص داخلی ۱ درصدی در پی افزایش تقاضای اتیوپی برای خدمات لجستیک و فعالیت های صادرات مجدد تبدیل شود. در نتیجه، نسبت پوشش ذخایر خارجی عرضه پول زیر تابلوی ارز در بالای ۱۰۰ درصد راحت خواهد ماند و انتظار می رود ذخایر رسمی ناخالص به ۵ ماه واردات آینده برسد. علی رغم شوک های متعدد در سال ۲۰۲۲، بخش بانکی به طور کلی با ثبات است. با این حال، نسبت پرداخت بدهی به زیر آستانه نظارتی کاهش یافت.

چشم انداز

چشم انداز رشد میان مدت جیبوتی مثبت است که عمدتاً به دلیل ثبات مورد انتظار در اتیوپی است که به سود بنادر آن است. با این حال، عدم دستیابی به توافق بازسازی بدهی با اگزیم بانک چین برای پروژه های خط آهن و خط لوله آب جیبوتی - اتیوپی، فشار نقدینگی را تشدید می کند و بدهی های معوقه را افزایش می دهد. پروژه های توسعه داخلی از جمله توسعه پروژه شهرک صنعتی دامرجوک (پارک صنعتی در جیبوتی)، توسعه کارخانه آب شیرین کن دوراله و برنامه های زیرساختی که به عنوان بخشی از اجرای برنامه توسعه ملی^۲ انجام می شود، سرمایه گذاری سرمایه ثابت ناخالص را افزایش می دهد. کاهش تورم انرژی و قیمت مواد غذایی در سال ۲۰۲۳ باید درآمد واقعی خانوارها را بهبود بخشد و مصرف خصوصی را تقویت کند. بنابراین پیش بینی می شود رشد تولید ناخالص داخلی در سال ۲۰۲۴ به ۵.۱ درصد و در سال ۲۰۲۵ به ۵.۷ درصد افزایش یابد. اقدامات تلفیق مالی حیاتی از جمله اولویت بندی مجدد هزینه های سرمایه گذاری دولت مرکزی، توقف استخدام های جدید خدمات ملکی، بهبود مدیریت مالی و جمع آوری مالیات، باید به کاهش تدریجی کسری بودجه کمک کند که انتظار می رود تا سال ۲۰۲۵ به ۱.۳ درصد تولید ناخالص داخلی کاهش یابد. پیش بینی می شود که ۱۵.۷ درصد جمعیت در سال ۲۰۲۳ به زندگی زیر خط فقر بین المللی ادامه دهند و این میزان در سال های ۲۰۲۴ و ۲۰۲۵ به ترتیب به ۱۵.۴ درصد و ۱۴.۳ درصد کاهش یابد. یک نظرسنجی جدیدتر از خانوارها همچنان با مشکلاتی در رابطه با برآورد دقیق فقر مواجه

EXIM BANK^۱

NDP(National Development Plan)^۲

است. با وجود این، خطرات همچنان وجود دارد. این خطرات شامل وخامت وضعیت مالی ناشی از تداوم انباشت بدهی عمومی، رکود یا کاهش درآمدها و افزایش معافیت های مالیاتی است که می تواند منبع آسیب پذیری در سال های ۲۰۲۴-۲۰۲۵ باشد. شوک های بالقوه جدید در زنجیره های ارزش حمل و نقل و لجستیک جهانی، تنش های منطقه ای، خروج روسیه از قرارداد غلات دریای سیاه و شوک های اقلیمی، از جمله خشکسالی و سیل، خطرات منفی بیشتری را برای چشم انداز پایه جیبوتی نشان می دهند.

جدول ۶: شاخص های کلان چشم انداز فقر جیبوتی (درصد تغییرات پیش بینی شده سالانه)

شاخص	میزان					
	2025f	2024f	2023e	2022	2021	2020
رشد واقعی GDP بر اساس قیمت ثابت بازار	5.7	5.1	4.7	3.1	4.5	1.3
مصرف بخش خصوصی	5.0	5.0	5.0	-1.2	9.6	9.9
مصرف بخش دولتی	5.6	6.2	2.0	-	-2.5	1.6
سرمایه گذاری ناخالص ثابت	7.1	7.0	7.0	2.2	4.9	1.0
صادرات کالاها و خدمات	10.0	9.0	9.0	-	29.5	-
واردات کالاها و خدمات	11.3	11.0	11.0	-6.8	18.2	-
رشد واقعی GDP بر اساس ضریب ثابت قیمت ها	5.7	5.1	4.7	3.6	4.1	2.1
کشاورزی	3.9	3.6	3.2	-3.2	16.5	11.5
صنعت	6.3	6.2	6.1	-0.4	11.4	-3.7
خدمات	5.7	5.0	4.5	4.5	2.5	3.1
تورم (شاخص قیمت مصرف کننده)	2.0	2.0	2.0	5.1	1.5	1.0
جریان خالص سرمایه گذاری مستقیم خارجی	-1.8	-0.8	1.0	-0.1	-0.7	11.3
تراز مالی (درصد از GDP)	-1.3	-1.4	-1.9	-1.5	-2.9	-1.7
درآمد (درصد از GDP)	18.4	18.4	17.9	18.5	20.0	23.4
بدهی (درصد از GDP)	71.0	73.4	75.0	71.8	73.8	75.8
تراز اولیه (درصد از GDP)	-0.4	-0.6	-1.0	-0.6	-2.7	-1.6
نرخ بین المللی فقر (به ازای ۲.۱۵ دلار رفاهی در سال)	14.3	15.4	17.7	16.5	16.9	17.3
نرخ فقر درآمد متوسط به پایین (به ازای ۳.۶۵ دلار)	35.1	36.7	38.0	39.4	39.9	40.8
نرخ فقر درآمد متوسط به بالا (به ازای ۶.۸۵ دلار)	70.2	71.8	73.4	74.3	75.2	76.2
رشد تولید گازهای گلخانه ای (کربن دی اکسید)	0.7	0.7	0.8	0.5	0.9	-0.1
انتشار گازهای گلخانه ای (درصد از مجموع)	26.0	25.9	25.7	25.6	25.4	25.3

Source: World Bank, Poverty & Equity and Macroeconomics, Trade & Investment Global Practices. Emissions data sourced from CAIT and OECD. Notes: e = estimate, f = forecast. a/ Calculations based on 2017-EDAM. Actual data: 2017. Nowcast: 2018-2022. Forecasts are from 2023 to 2025. b/ Projection using neutral distribution (2017) with pass-through = 0.7 (Low (0.7)) based on GDP per capita in constant LCU.

جمهوری عربی مصر

جدول ۷: مشخصات کلان اقتصادی جمهوری عربی مصر (۲۰۲۲)

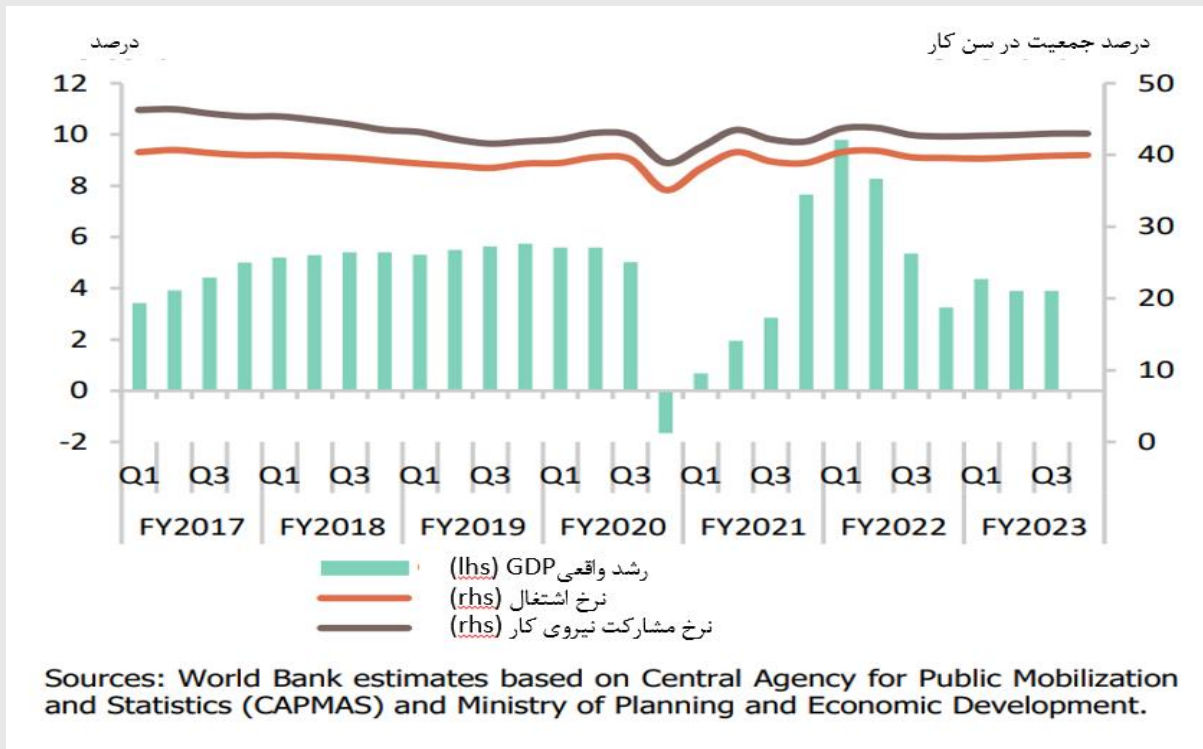
شاخص	میزان
جمعیت (میلیون نفر)	۱۰۳.۴
تولید ناخالص داخلی (بر اساس قیمت جاری دلار آمریکا)	۴۷۶.۷
تولید ناخالص داخلی سرانه (بر اساس قیمت جاری دلار آمریکا)	۴۶۱۰.۷
نرخ ملی فقر ^b	۲۹.۷
نرخ فقر در آمد متوسط به پایین (به ازای ۳.۶۵ دلار) ^a	۱۷.۶
شاخص جینی ^a	۳۱.۹
ثبات نام در مدارس / ابتدایی (رشد بر حسب درصد) ^c	۱۰۶.۴
میزان امید به زندگی (بر اساس سال) ^c	۷۰.۲
تولید گازهای گلخانه‌ای (کربن دی اکسید)	۳۶۱.۵

Source: WDI, Macro Poverty Outlook, and official data.

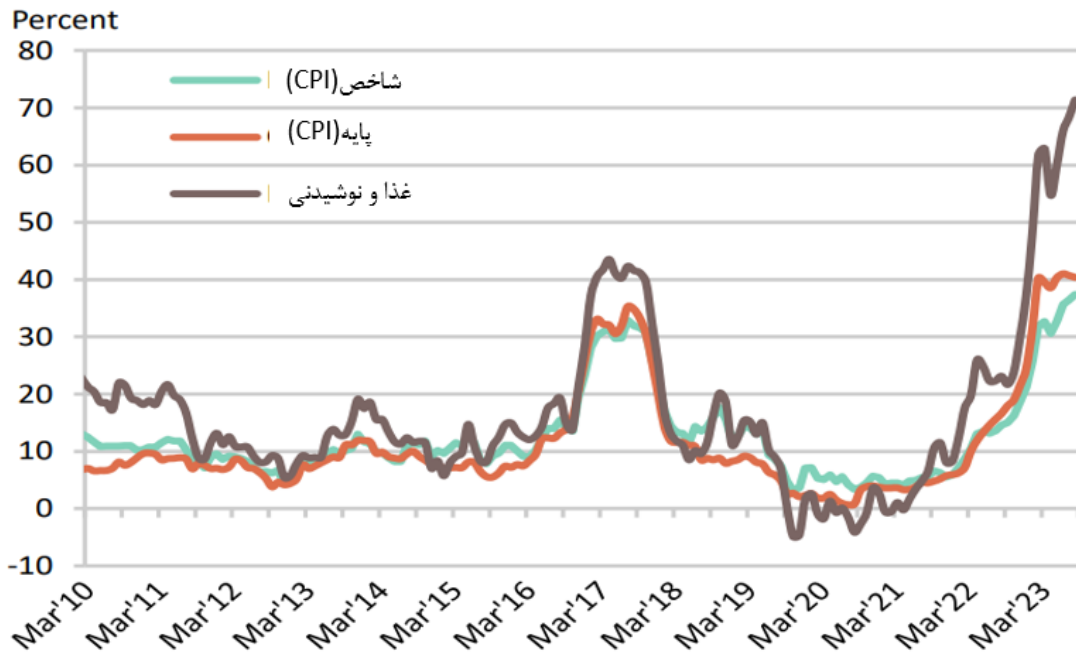
a/ Most recent value (2019), 2017 PPPs.

b/ Most recent value (2019).

c/ WDI for School enrollment (2019); Life expectancy (2021).

نمودار ۷: رشد واقعی تولید ناخالص داخلی، اشتغال و نرخ مشارکت نیروی کار مصر

Sources: Central Bank of Egypt (CBE) and CAPMAS.

نمودار ۸: نرخ تورم سالانه مصر

چالش های کلان اقتصادی و ساختاری مصر با شوک های جهانی باعث ایجاد بحران مبادلات خارجی، تورم بالا و فشار در پایداری بدهی میان مدت شده است. رشد پیش بینی شده از ۴.۲ درصد در سال مالی ۲۰۲۳ به ۳.۷ درصد در سال مالی جاری کاهش یافت. مهم تر از همه، حمایت اجتماعی هدفمند برای محافظت از اقشار آسیب پذیر بسیار مهم است.

شرایط و چالش های کلیدی

مصر همچنان با بحران ارز خارجی، تورم بالای تاریخی و افزایش شدید هزینه های وام مواجه است. در حالی که این مسئله ناشی از شوک های جهانی همپوشانی نیز است، افزایش عدم تعادل اقتصاد کلان نیز منعکس کننده آسیب پذیری ها و چالش های داخلی از قبل موجود است، از جمله کندی صادرات غیر نفتی و سرمایه گذاری مستقیم خارجی، محدودیت فعالیت بخش خصوصی و ایجاد شغل، همچنین افزایش بدهی های دولتی که ناشی از آن است. معاملات بودجه ای و غیر بودجه ای آخرین برآوردها (برای سال ۲۰۱۹) نشان می دهد که نرخ فقر ملی به ۲۹.۷ درصد رسیده است. انتظار می رود کووید ۱۹ و تورم شتابان در سال های ۲۰۲۲ و ۲۰۲۳ نرخ فقر را به میزان قابل توجهی افزایش دهد. با وجود کاهش اخیر نرخ بیکاری به ۷.۰ درصد در سه ماهه چهارم تا سال مالی ۲۳ (آوریل تا ژوئن ۲۰۲۳)، شاخص های گسترده تر بازار کار

منعکس کننده چالش های ساختاری است که با مشارکت نیروی کار و نرخ های اشتغال زیر ظرفیت (در ۴۳.۰ درصد و ۴۰.۰ درصد) نشان داده شده است. علاوه بر این، افزایش نسبتاً پایین درآمد مالیاتی ۱۲.۴ درصد از تولید ناخالص داخلی در سال مالی ۲۳) و خدمات، بدهی بالا و فزاینده (پرداخت بهره به میزان ۷.۶ درصد تولید ناخالص داخلی در سال مالی ۲۳) خطرانی را برای پایداری مالی ایجاد و فضا را برای پیشبرد سرمایه انسانی محدود می کند. جمعیت به سرعت در حال رشد که در سال مالی ۲۰۲۳ از ۱۰۵ میلیون نفر فراتر رفت. در پاسخ، مقامات از مارس ۲۰۲۲ مجموعه ای از تعدیل های سیاستی را انجام دادند. این موارد شامل افزایش نرخ های سیاست به میزان ۱۱۰۰ واحد پایه (به ۱۹.۲۵ درصد و ۲۰.۲۵ درصد برای معاملات سپرده گذاری و وام دهی یک شبه از آگوست ۲۰۲۳) است که به نرخ ارز اجازه می دهد تا اوت ۲۰۲۳ بیش از ۹۷ درصد کاهش یابد و معرفی بسته های کاهش اجتماعی (از جمله گسترش برنامه های انتقال نقدی) در دستور عمل باشد. این تعدیل ها توسط تسهیلات ۴۶ ماهه تمدید شده صندوق بین المللی پول که در دسامبر ۲۰۲۲ تصویب و پشتیبانی شد. با این حال، اولین بررسی تسهیلات تمدید شده^۱ هنوز در انتظار است. علاوه بر این، اقدامات تحول آفرین برای بهبود فضای کسب و کار هنوز اجرا نشده است.

پیشرفت های اخیر

فعالیت های اقتصادی تحت تأثیر شوک های همپوشانی جهانی قرار گرفته است. میزان رشد در سال مالی ۲۳ (ژوئیه ۲۰۲۲ تا ژوئن ۲۰۲۳) از ۶.۶ درصد در سال گذشته به ۴.۲ درصد کاهش یافت. این مسئله به دلیل دشواری دسترسی به نهاده های تولید و صادرات، محدودیت های دوفاکتو واردات همچنان بر فعالیت های اقتصادی تأثیر منفی می گذارد (با وجود عقب ماندگی در بنادر آخرین بار در پایان می ۲۰۲۳، ۵.۵ میلیارد دلار از ۳.۹ میلیارد دلار در دو ماه قبل گزارش شد). تورم سالانه شهرها از مارس ۲۰۲۲ دو رقمی بوده و به طور میانگین به ۲۴.۱ درصد در سال مالی ۲۳ (۳۷.۴ درصد، با تورم مواد غذایی ۷۱.۷ درصد در آگوست ۲۰۲۳) شتاب داده است که از اوج تورم در دوره تورم ۲۰۱۷ فراتر رفته است. عوامل فشار هزینه عامل اصلی این موج تورمی اخیر بوده اند، اما شرایط نسبتاً ضعیف نقدینگی داخلی (که عمدتاً ناشی از اعتبار اعطایی به بخش دولتی است) همچنین نشان می دهد که تقاضای مازاد همچنان یکی دیگر از عوامل فشار تورمی است. ذخایر رسمی و سایر دارایی های ارز خارجی به تدریج در ماه های اخیر افزایش یافته و به طور مشترک در پایان آگوست ۲۰۲۳ به ۴۲.۹ میلیارد دلار آمریکا رسیده است. با این حال، این میزان در حدود ۱۲ میلیارد دلار (۲۱ درصد) پایین تر از سطح خود باقی می ماند. قبل از مارس ۲۰۲۲ نتایج

تراز پرداخت‌ها نشان می‌دهد که بهبود در تراز خدمات (گردشگری و کانال سوئز)، همراه با سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی، از ذخایر حمایت کرده است. مقامات همچنین از فروش دارایی‌ها در طول سال ۲۰۲۳ ۲.۵ میلیارد دلار دریافت می‌کنند. با این وجود، کمبود ارز همچنان یک چالش است. این امر با وضعیت خالص دارایی‌های خارجی بسیار منفی سیستم بانکی [کاهش ۸۱۲.۴ میلیارد دلار (۲۶.۳ میلیارد دلار) در پایان ژوئیه ۲۰۲۳] مشهود است که حتی قبل از تشدید شوک‌های جهانی رو به وخامت بوده است.

چشم‌انداز

پیش‌بینی می‌شود که رشد به ۳.۷ درصد در سال مالی ۲۰۲۴ (از ۴.۲ درصد در سال مالی ۲۳) کاهش یابد زیرا قدرت خرید خانوارها و فعالیت شرکت‌ها به دلیل هزینه‌های بالاتر به دلیل استهلاک، محدودیت‌های مبادله و واردات، تورم وارداتی، تنگنای عرضه داخلی و گران‌تر محدود شده است. دسترسی به امور مالی، قطع اخیر برق (ناشی از ترکیبی از کاهش تولید گاز طبیعی و افزایش مصرف در طول موج گرما) ممکن است به کاهش فعالیت اقتصادی منجر شود. پیش‌بینی می‌شود که رشد به تدریج تا سال مالی ۲۰۲۵ به ۴.۰ درصد افزایش یابد و از اثرات پایه مطلوب و رشد محدود واردات مرتبط با کاهش ارزش، تحت یک سناریوی پایه که پیش‌بینی از سرگیری تثبیت کلان و ادامه اصلاحات ساختاری است، بهره‌مند شود. قابل پیش‌بینی است که کسری بودجه از ۶ درصد در سال مالی ۲۰۲۳ به ۷.۱ درصد در سال مالی ۲۰۲۴ افزایش یابد، زیرا یارانه‌ها و پرداخت‌های سود ناشی از اقدامات کاهش اجتماعی و انقباض پولی است. همچنین برآورد می‌شود که نسبت بدهی دولت به تولید ناخالص داخلی از ۸۸.۳ درصد در پایان سال مالی ۲۰۲۲ به ۹۵.۶ درصد در پایان سال مالی ۲۰۲۳ افزایش یافته و تا پایان سال مالی ۲۰۲۴ به ۹۶.۹ درصد افزایش یابد که تا حد زیادی ناشی از اثرات ارزش‌گذاری است. بدهی ارز خارجی (برآورد ۲۷.۸ درصد از کل بدهی در پایان سال مالی ۲۰۲۲)، که بیش از خنثی کردن نرخ‌های بهره واقعی منفی است. پیش‌بینی می‌شود کسری حساب جاری در سال مالی ۲۰۲۳ تا ۲۰۲۴ (از ۳.۵ درصد تولید ناخالص داخلی در سال مالی ۲۲) کاهش یابد که با بهبود مستمر در صادرات خدمات و همچنین واردات فشرده حمایت می‌شود. با این حال، انتظار می‌رود تعدیل پیش‌بینی‌شده تا حدی با افزایش هزینه‌های واردات، کاهش حواله‌ها، و پرداخت عقب‌افتاده واردات، اعتبار تأمین‌کنندگان جبران شود. انتظار می‌رود حساب سرمایه و مالی تحت فشار باقی بماند و کاهش آن ناشی از تأمین مالی بین‌المللی و فروش دارایی‌ها باشد. خطرات چشم‌انداز حاضر از تأخیر طولانی تثبیت کلان و اثرات بالقوه زخمی ناشی از گسترش یارانه‌های غیرهدفمند و معافیت‌های مالیاتی، علاوه بر سررسید بدهی دولت، ساختار ارزی آن و همچنین ارتباطات متقابل مالی با واحدهای بودجه اضافی ناشی می‌شود. تورم بالا، به‌ویژه برای مواد غذایی، همچنان منبع نگرانی برای تلاش‌های کاهش فقر است.

این امر اهمیت ارتقاء حمایت اجتماعی هدفمند را برجسته می کند. پیگیری سیاست های مالی و پولی سختگیرانه، در عین حال پرداختن به انحرافات ارزی و آمادگی تأمین مالی بین المللی، کلید بازبایی ثبات اقتصاد کلان خواهد بود. تقویت نقش دولت به عنوان یک تنظیم کننده، در عین ساده سازی حضور آن در اقتصاد و توانمندسازی بخش خصوصی رقابتی تر، برای آزادسازی ظرفیت اقتصاد در فعالیتهای صادرات محور با ارزش افزوده بالاتر حیاتی خواهد بود.

جدول ۸: شاخص های کلان چشم انداز فقر مصر (درصد تغییرات پیش بینی شده سالانه)

شاخص						میزان
2025f	2024f	2023e	2022	2021	2020	
4.0	3.7	4.2	6.6	3.3	3.6	رشد واقعی GDP بر اساس قیمت ثابت بازار
3.1	2.8	3.6	2.8	6.2	7.4	مصرف بخش خصوصی
3.8	4.3	4.2	4.9	3.4	7.9	مصرف بخش دولتی
4.0	2.3	-0.1	18.5	-3.2	-	سرمایه گذاری ناخالص ثابت
16.0	25.0	35.0	57.4	-	-	صادرات کالاها و خدمات
11.0	16.5	20.0	24.3	0.5	-	واردات کالاها و خدمات
3.9	3.6	3.9	6.2	2.0	2.5	رشد واقعی GDP بر اساس ضریب ثابت قیمت ها
3.3	3.5	4.5	4.0	3.8	3.4	کشاورزی
2.6	1.4	2.0	6.9	-1.2	0.6	صنعت
4.8	5.0	5.0	6.2	3.7	3.6	خدمات
15.9	26.7	24.1	8.5	4.5	5.7	تورم (شاخص قیمت مصرف کننده)
-2.9	-2.8	-2.8	-3.5	-4.3	-2.9	مانده حساب جاری (درصد از GDP)
1.9	2.0	1.9	1.8	1.1	1.9	جریان خالص سرمایه گذاری مستقیم خارجی (درصد از GDP)
-7.0	-7.1	-6.0	-6.2	-7.1	-7.5	تراز مالی (درصد از GDP)
16.2	16.0	15.4	17.2	16.6	15.9	درآمد (درصد از GDP)
94.0	96.9	95.6	88.3	87.9	82.8	بدهی (درصد از GDP)
2.1	2.0	1.6	1.3	1.4	1.7	تراز اولیه (درصد از GDP)
2.3	2.3	2.4	1.7	1.7	1.7	نرخ بدهی المللی فقر (به ازای ۲.۱۵ دلار رفاهی در سال ۲۰۱۷) ^{a,b}
23.8	24.1	24.3	19.2	19.8	20.0	نرخ فقر درآمد متوسط به پایین (به ازای ۳.۶۵ دلار رفاهی در سال)
1.9	1.6	1.8	1.9	-0.6	1.3	رشد تولید گازهای گلخانه ای (کربن دی اکسید)
65.5	64.2	64.2	64.3	64.3	64.6	انتشار گازهای گلخانه ای (درصد از مجموع)

Source: World Bank, Poverty & Equity and Macroeconomics, Trade & Investment Global Practices. Emissions data sourced from CAIT and OECD. Notes: e = estimate, f = forecast. a/ Calculations based on 2010-HIECS, 2015-HIECS, and 2019-HIECS. Actual data: 2019. Nowcast: 2020-2022. Forecasts: 2023-2025. b/ Projection based on microsimulations for 2020 and 2023, for the other years it is using annualized elasticity (2010-2015) with pass-through = 0.02 based on GDP per capita in constant LCU.

جمهوری اسلامی ایران

جدول ۹: مشخصات کلان اقتصادی جمهوری اسلامی ایران (۲۰۲۲)

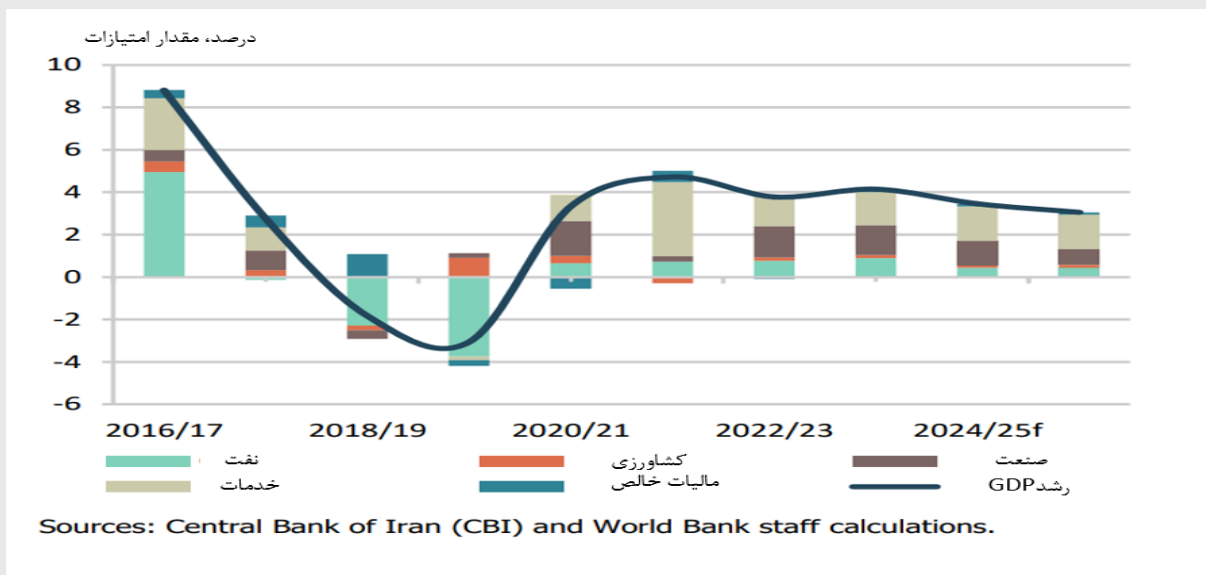
شاخص	میزان
جمعیت (میلیون نفر)	۸۴.۷
تولید ناخالص داخلی (بر اساس قیمت جاری دلار آمریکا)	۴۱۳.۵
تولید ناخالص داخلی سرانه (بر اساس قیمت جاری دلار آمریکا)	۴۸۸۱.۹
نرخ فقر در آمد متوسط به بالا (به ازای ۶.۸۵ دلار) ^a	۲۷.۶
شاخص جینی ^a	۴۲.۰
ثبت نام در مدارس / ابتدایی (رشد بر حسب درصد) ^b	۱۰۹.۷
میزان امید به زندگی (بر اساس سال) ^b	۷۳.۹
تولید گازهای گلخانه‌ای (کربن دی اکسید)	۹۴۷.۲

Source: WDI, Macro Poverty Outlook, and official data.

a/ Most recent value (2019), 2017 PPPs.

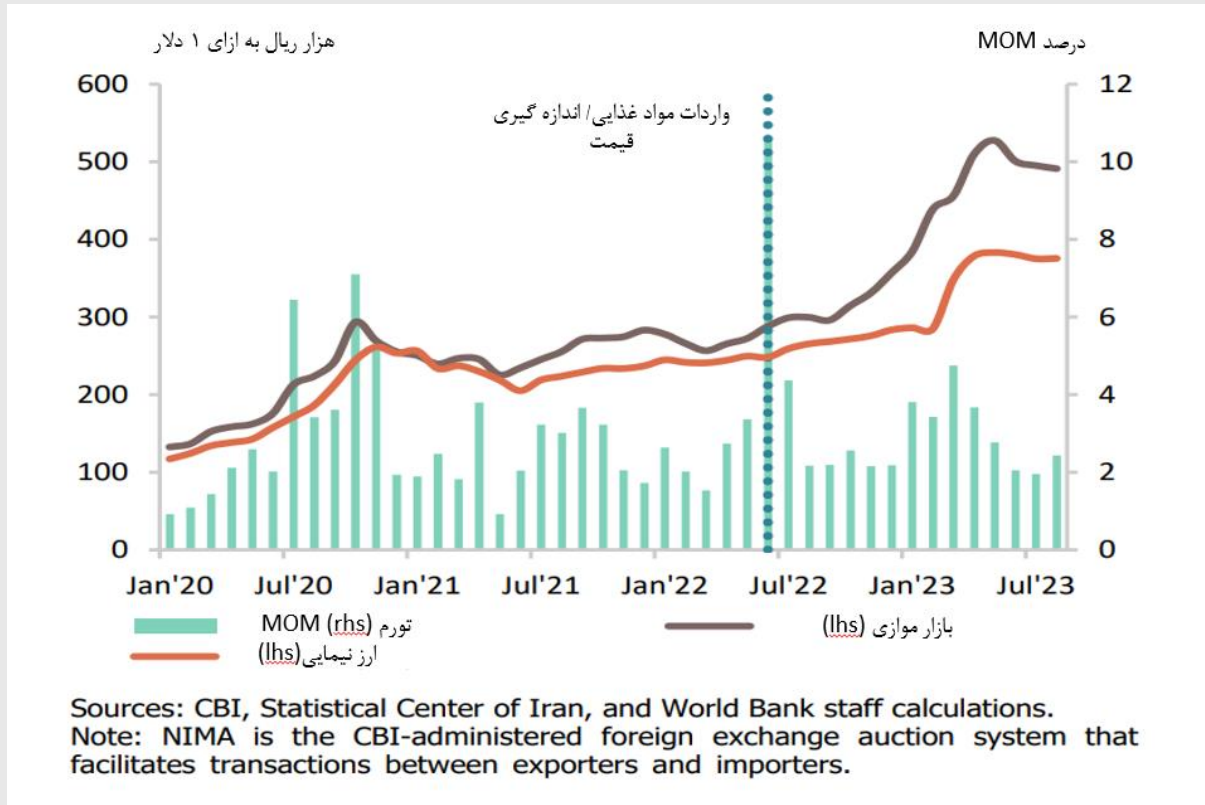
b/ WDI for School enrollment (2020); Life expectancy (2021).

اقتصاد ایران طبق برآوردها پیش‌بینی می‌شود برای چهارمین سال متوالی که تحت تأثیر بخش نفت است، رشد کند. با این حال، تورم بالای مداوم و فرصت‌های شغلی کمیاب، چالش‌های بازار کار را تشدید می‌کند. ۲۸.۱ درصد از ایرانیان فقیر هستند و دو پنجم خانوارها در معرض فقر قرار دارند. پیش‌بینی می‌شود چشم‌انداز اقتصادی به دلیل تحریم‌ها، اثرات نامطلوب تغییرات آب‌وهوایی، کمبود برق و گاز و کاهش تقاضای جهانی محدود بماند.^۱

نمودار ۹: رشد واقعی تولید ناخالص داخلی و سهم آن در تولید ناخالص واقعی جمهوری اسلامی ایران

^۱ این بخش از گزارش، نظر نویسندگان گزارش می‌باشد و لزوماً نظر مترجمان نیست.

نمودار ۱۰: جمهوری اسلامی ایران / رشد تورم، انتظارات فشار قیمت‌ها را کاهش داده است.

شرایط و چالش‌های کلیدی

علی‌رغم حفظ رشد متوسط پایدار در سال ۲۰۲۲-۲۰۲۳ که از ۲۰ مارس شروع می‌شود، اقتصاد با چالش‌های ساختاری ریشه‌ای مواجه است. رشد بلندمدت کند، بهره‌وری پایین، تورم بالا و عدم تعادل در سیستم‌های بانکی و باننشستگی همچنان ادامه دارد. این چالش‌ها نارضایتی‌های اجتماعی- اقتصادی طولانی‌مدت را تشدید کرده و منجر به اعتراضات اخیر شده است. تحریم‌های اقتصادی مداوم و بخش دولتی مسلط مانع استفاده کامل از ظرفیت اقتصادی ایران، از جمله استفاده از جمعیت جوان با تحصیلات عالی، برای تنوع بیشتر اقتصاد به سمت صنایع و خدمات غیرنفتی مانند گردشگری است. تورم بالا و ایجاد شغل ناکافی به طور نامتناسبی بر خانوارهای کم درآمد تأثیر می‌گذارد. سال‌ها تورم بالا تأثیر منفی بر خانوارهای فقیر گذاشته و ارزش واقعی انتقال کمک‌های اجتماعی را از بین برده است. با توجه به شاغل بودن تنها یک سوم جمعیت و فرصت‌های شغلی محدود، به ویژه برای جمعیت جوان و زن، چالش‌های بازار کار همچنان ادامه دارد. این امر نابرابری‌ها را تشدید می‌کند و به نرخ بالای فقر کمک می‌کند. شغل ناکافی، بسیاری از ایرانیان، به ویژه زنان را از بازار کار بیرون رانده و در نتیجه فرصت رشد از دست رفته است. پیری تدریجی جمعیت، نرخ قابل توجه مهاجرت نیروی کار بسیار ماهر و کاهش نرخ زاد و ولد نه تنها بر چشم‌انداز رشد تأثیر می‌گذارد، بلکه چالشی را برای سیستم باننشستگی که در حال حاضر با مشکل مواجه شده، ایجاد می‌کند. اصلاحات اقتصادی فوری برای رسیدگی به مسائل ساختاری حیاتی است. اصلاحات اولویت‌دار

شامل بازگرداندن ثبات قیمت و سیستم مالی، اعطای وام مبتنی بر بازار و به حداقل رساندن مداخلات غیرضروری در بازار و کنترل قیمت‌ها ضروری است. اجرای یک سیاست مالی ضدچرخه‌ای^۱ به مهار کسری بودجه و ترویج سرمایه‌گذاری در ظرفیت تولیدی، انرژی‌های تجدیدپذیر و تنوع اقتصادی کمک می‌کند. بهبود هدف‌گذاری نقل و انتقالات نقدی، فضای مالی را ایجاد می‌کند در حالی که نمایه‌سازی نقل و انتقالات نقدی برای مجموعه هدفمندی از ذی‌نفعان واجد شرایط به محافظت از آنها در برابر تورم کمک می‌کند.

پیشرفت‌های اخیر

اقتصاد ایران نرخ رشد متوسط ۳.۸ درصدی در سال ۲۰۲۲-۲۰۲۳ که ناشی از خدمات و تولید بوده را حفظ کرده است. صنعت نفت نیز با محدود شدن بازارهای جهانی نفت رشد کرده است. مصرف خصوصی به عنوان محرک اصلی رشد تولید ناخالص داخلی عمل کرده، در حالی که مصرف دولتی به صورت واقعی برای رفع کسری بودجه کاهش یافته است. هم صادرات و هم واردات گسترش یافته و سرمایه‌گذاری قوی در ماشین‌آلات باعث سرمایه‌گذاری شده است. با وجود رشد ۰.۷ درصدی (در سه ماهه اول ۲۰۲۳-۲۰۲۴، اشتغال همچنان نسبت به رشد اقتصادی سه سال گذشته عقب است). افزایش قیمت مواد غذایی و هزینه مسکن تورم قیمت مصرف‌کننده را به ۴۶.۷ درصد (در پنج ماه اول ۲۰۲۳-۲۰۲۴) رساند. با این حال، کاهش انتظارات تورمی و تثبیت نرخ ارز به کاهش تورم ماهانه، به دنبال ادامه مذاکرات هسته‌ای و بهبود دسترسی به وجوه مسدود شده در خارج از کشور و تا حدی به کاهش فشارهای نرخ ارز کمک کرد. افزایش اخیر صادرات نفت به کاهش کسری بودجه و بهبود حساب جاری کمک می‌کند. در سال‌های ۲۰۲۲-۲۰۲۳ و ۲۰۲۳-۲۰۲۴، بودجه دولت توسط درآمدهای نفتی کمتر از بودجه محدود شده بود که در پاسخ به آن، دولت هزینه‌ها را اولویت‌بندی کرد. از سه ماهه دوم تا بیست و چهارم، صادرات نفت بالاترین سطح خود را از زمان اعمال مجدد تحریم‌های آمریکا در سال ۲۰۱۹-۲۰۱۸ به ثبت رسانده است. با وجود افزایش واردات، صادرات نفت بالاتر در سال ۲۰۲۲-۲۰۲۳ باعث مازاد حساب جاری (۱۴.۴ میلیارد دلار) شد که با کسری خالص حساب سرمایه (۱۴.۶ میلیارد دلار آمریکا) جبران شد و هفتمین سال متوالی خروج خالص سرمایه را رقم زد. بهبود صادرات نفت در نیمه اول ۲۰۲۳-۲۰۲۴ برآورد می‌شود که علی‌رغم کسری تجاری غیرنفتی، مازاد تجاری کل را حفظ کرده باشد.

چشم انداز

پیش بینی می شود که رشد تولید ناخالص داخلی در میان مدت سرعت کمی را حفظ کند. انتظار می رود تولید و صادرات نفت پیش بینی شده بالاتر، قیمت های پایین تر نفت و همچنین کندی اقتصاد چین را در سال های ۲۰۲۳-۲۰۲۴ خنثی کند و موجب رشد مبتنی بر نفت شود. پیش بینی می شود که رشد غیرنفتی به دلیل تحریم های جاری، کمبود انرژی، محدودیت های نقدینگی، سرمایه گذاری کم و عدم اطمینان اقتصادی محدود بماند. تولید ناکافی کشاورزی که به دلیل خشکسالی و کمبود آب بدتر شده است که به فقرا آسیب می رساند، امنیت غذایی را به خطر می اندازد و مهاجرت به شهرها را تحریک می کند و نابرابری های روستایی و شهری را افزایش می دهد. انتظار می رود صادرات نفت، بیشتر پیش بینی شده و دسترسی جزئی به وجوه مسدود شده، فشارهای مالی و خارجی را کاهش دهد. پیش بینی می شود که هزینه های دولت برای سال های ۲۰۲۳-۲۰۲۴ تا ۲۰۲۵-۲۰۲۶ از درآمدها پیشی بگیرد، البته به عنوان سهمی از تولید ناخالص داخلی با توجه به درآمدهای نفتی پیش بینی شده بالاتر که منجر به کسری می شود. در حالی که دولت قصد دارد بیشتر کسری را از طریق فروش دارایی پوشش دهد، پیش بینی می شود که این امر تا حدی شکاف بودجه را پوشش دهد و در نتیجه فشارهای تورمی ناشی از تأمین مالی کسری بودجه را حفظ کند. در جبهه خارجی، انتظار می رود که حساب جاری مازاد باقی بماند، زیرا برآورد می شود صادرات نفت خام بیشتر، کاهش قیمت نفت و همچنین افزایش واردات را جبران کند. دسترسی به وجوه مسدود شده به کاهش فشارهای نرخ ارز و انتظارات تورمی کمک می کند. تورم بالا و ایجاد مشاغل محدود همچنان بر رفاه خانوار فشار وارد می کند و کاهش فقر را به چالش می کشد. چشم انداز اقتصادی در معرض خطرات افزایش یافته است. خطرات منفی شامل کمبود بیشتر آب و انرژی، تشدید شوک های تغییرات آب و هوایی و تشدید مجدد تنش های اجتماعی است. تحریم های بیشتر و اجرای سخت گیرانه تر محدودیت ها ممکن است تجارت را مختل کرده و انتظارات تورمی بیشتر را تقویت کند. کاهش قابل توجه تحریم ها یا یک توافق موقت مرتبط با مذاکرات هسته ای می تواند چشم انداز اقتصادی را به طور قابل توجهی بهبود بخشد.

جدول ۱۰: شاخص های کلان چشم انداز فقر جمهوری اسلامی ایران (درصد تغییرات پیش بینی شده سالانه)

میزان						شاخص
2025f	2024f	2023e	2022	2021	2020	
3.1	3.5	4.1	3.8	4.7	3.3	رشد واقعی GDP بر اساس قیمت ثابت بازار
1.9	2.1	2.2	8.7	3.9	0.5	مصرف بخش خصوصی
3.2	3.4	3.5	-3.6	8.3	-0.9	مصرف بخش دولتی
5.4	5.5	5.9	6.6	0.0	3.2	سرمایه گذاری ناخالص ثابت
5.6	7.9	15.4	8.2	5.2	-12.8	صادرات کالاها و خدمات
3.0	4.1	8.4	7.5	24.1	-29.7	واردات کالاها و خدمات
3.1	3.5	4.1	4.0	4.4	4.1	رشد واقعی GDP بر اساس ضریب ثابت قیمت ها
1.0	1.0	1.1	1.1	-2.6	3.2	کشاورزی
3.7	4.9	7.3	7.4	3.2	7.8	صنعت
3.0	3.0	2.9	2.7	6.5	2.2	خدمات
32.3	35.8	42.6	46.5	46.2	47.1	تورم (شاخص قیمت مصرف کننده)
2.7	3.5	4.8	3.5	3.1	-0.3	جریان خالص سرمایه گذاری مستقیم خارجی (درصد از GDP)
-2.2	-2.1	-1.6	-1.9	-3.2	-5.8	تراز مالی (درصد از GDP)
12.1	12.0	12.1	12.1	11.0	7.3	درآمد (درصد از GDP)
34.0	32.5	30.7	30.1	42.4	41.4	بدهی (درصد از GDP)
-1.9	-1.7	-1.3	-1.4	-2.7	-5.3	تراز اولیه (درصد از GDP)
2.2	2.4	2.8	2.7	5.7	-2.4	رشد تولید گازهای گلخانه ای (کربن دی اکسید)
66.9	67.2	67.4	67.5	67.6	66.2	انتشار گازهای گلخانه ای (درصد از مجموع)

جمهوری عراق

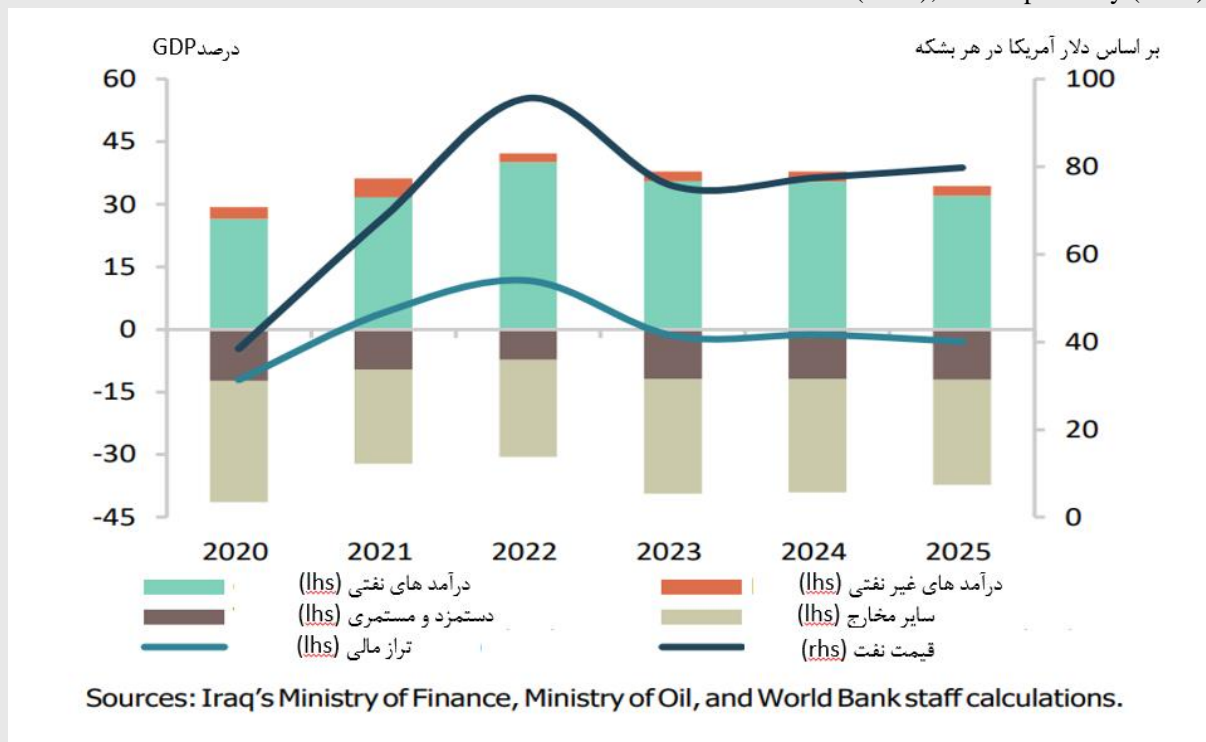
جدول ۱۱: مشخصات کلان اقتصادی جمهوری عراق (۲۰۲۲)

شاخص	میزان
جمعیت (میلیون نفر)	۴۴.۵
تولید ناخالص داخلی (بر اساس قیمت جاری دلار آمریکا)	۲۴۱.۷
تولید ناخالص داخلی سرانه (بر اساس قیمت جاری دلار آمریکا)	۵۴۳۰.۸
نرخ ملی فقر ^a	۲۲.۵
نرخ فقر درآمد متوسط به پایین (به ازای ۳.۶۵ دلار) ^a	۲.۴
نرخ فقر درآمد متوسط به بالا (به ازای ۶.۸۵ دلار) ^a	۲۴.۷
شاخص جینی ^a	۲۹.۵
ثبات نام در مدارس / ابتدایی (رشد بر حسب درصد) ^b	۱۰۸.۷
میزان امید به زندگی (بر اساس سال) ^b	۷۰.۴
تولید گازهای گلخانه‌ای (کربن دی اکسید)	۳۰۹.۸

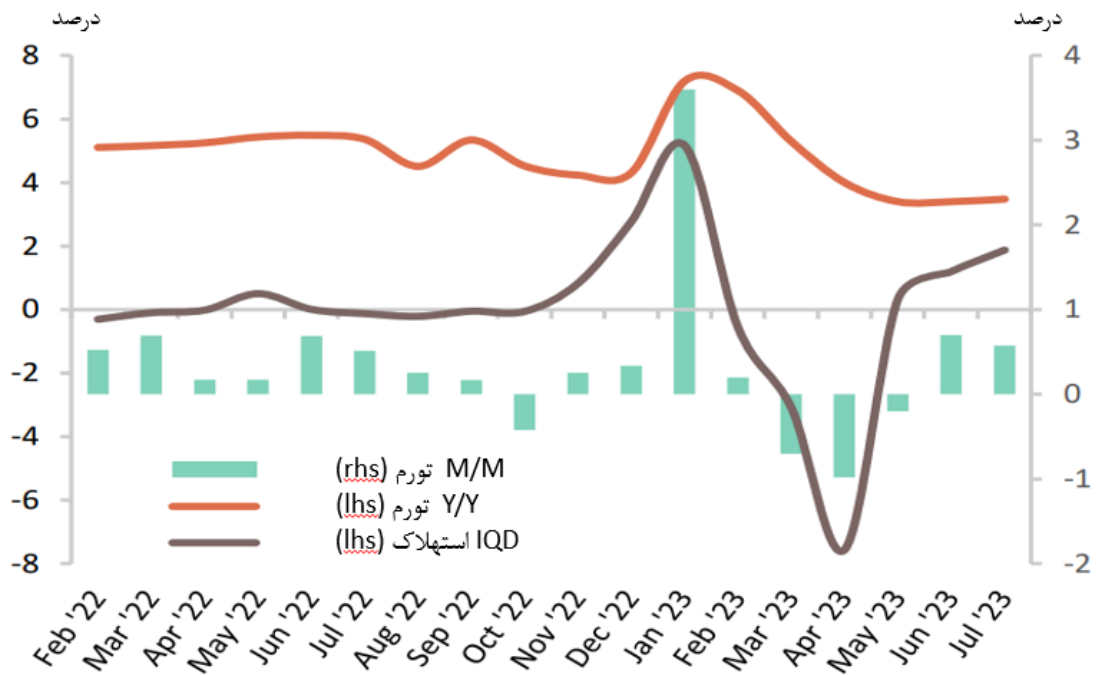
Source: WDI, Macro Poverty Outlook, and official data.

a/ Most recent value (2012), 2017 PPPs.

b/ WDI for School enrollment (2007); Life expectancy (2021).

نمودار ۱۱: چشم‌انداز حساب مالی جمهوری عراق

Sources: Iraq's Central Statistical Organization, Central Bank of Iraq, media, and World Bank staff calculations. Note: *Positive values show dinar's depreciation against the dollar in the parallel market.

نمودار ۱۲: تورم قیمت مصرف کننده و فشارهای بازار موازی جمهوری عراق

اقتصاد عراق در سال ۲۰۲۲ بهبودی ناشی از نفت را تجربه کرد اما پیش بینی می شود در سال ۲۰۲۳ به میزان قابل توجهی کاهش یابد. تولید ناخالص داخلی به دنبال تحولات بازار نفت و کاهش تولیدات اوپک پلاس رو به کاهش است. کاهش صادرات نفت و گسترش شدید مالی بر ترازهای مالی و خارجی تأثیر می گذارد و خطرات مالی بدون اصلاحات بیشتر ممکن است دوباره ظاهر شوند. خطرات نزولی برای چشم انداز شامل نوسانات بازار نفت، خطرات تغییرات آب و هوایی و بازگشت به بی ثباتی است.

شرایط و چالش های کلیدی

با ادامه رشد تولید ناخالص داخلی برای پیگیری تحولات بخش نفت، نشانه هایی از کندی رشد در اقتصاد عراق مشاهده می گردد. رشد تولید ناخالص داخلی که منعکس کننده کاهش تولید نفت توسط اوپک پلاس و توقف مداوم صادرات نفت از خط لوله نفت شمال که به دنبال پرونده داوری بین المللی با ترکیه می باشد، در حال کاهش است. مقادیر کمتر صادرات نفت باعث کاهش درآمدهای نفتی می شود که بر موقعیت مالی و ذخایر بین المللی تأثیر می گذارد. قانون بودجه مصوب ۲۰۲۳ تا ۲۰۲۵ توسعه مالی را پیش بینی می کند که آسیب پذیری های ساختاری را در زمان رشد ضعیف تر جهانی و افزایش عدم اطمینان بازار نفت بر طرف

نمی‌کند. اگر این بودجه به طور کامل اجرا شود، منجر به کسری مالی بزرگی خواهد شد که نیاز به تأمین مالی قابل توجهی دارد و سرمایه انباشته شده در طول سال گذشته نفت را تخلیه می‌کند. ترکیب بودجه برای سال ۲۰۲۳، به ویژه افزایش شدید صورت حساب دستمزد، می‌تواند با تشدید بیشتر مشکلات بودجه، تأثیر بلندمدتی داشته باشد. این امر فضای مالی کمی را برای برنامه‌های افزایش دهنده رشد در سرمایه انسانی و فیزیکی باقی می‌گذارد. علی‌رغم چندین تلاش اصلاحی، مدل اقتصادی عراق همچنان وابسته به نفت و تحت سلطه بخش دولتی است و بر چشم‌انداز رشد تأثیر منفی می‌گذارد. اتکای بیش از حد به نفت و قرارداد اجتماعی ضمنی، انگیزه‌های متنوع‌سازی اقتصاد و درآمدهای دولت را کاهش می‌دهد. علی‌رغم ثروت عظیم نفتی، ارائه خدمات عمومی به دلیل مدیریت ضعیف سرمایه‌گذاری عمومی، ناکارآمدی‌های تولیدی و تخصصی و فساد، ضعیف است. یک بخش دولتی بزرگ (که حدود ۳۹ درصد از کل اشتغال را تشکیل می‌دهد) و یک محیط تجاری نامناسب فرصت‌ها را در بخش خصوصی محدود می‌کند که عمدتاً بخش غیررسمی با موقعیت اجتماعی پایین و بازده اقتصادی پایین باقی می‌ماند. بیشتر مردم فقیر و آسیب‌پذیر عراقی در بخش غیررسمی به کار گرفته می‌شوند. چالش‌های تغییر اقلیم، از جمله رویدادهای گرمای شدید، کمبود آب و بیابان‌زایی، افزایش ناامنی غذایی و اتکاء به واردات مواد غذایی، مانع از فعالیت‌های اقتصادی، تقویت مجدد مهاجرت روستا به شهر و تأثیر منفی بر سلامت جسمی و روانی می‌شود. در غیاب اصلاحات اقتصادی، این چالش‌ها بر رشد و افزایش فشار برقشر آسیب‌پذیر و تشدید تنش‌های اجتماعی تأثیر می‌گذارد.

پیشرفت‌های اخیر

رشد تولید ناخالص داخلی به دلیل کاهش تولید نفت در حال کاهش است. به دنبال رشد سریع در سال ۲۰۲۲، رشد تولید ناخالص داخلی واقعی به ۲.۶ درصد نسبت به سال قبل در سه ماهه اول تا سال ۲۰۲۳ تعدیل شد، زیرا تولید نفت توسط افزایش سهمیه تولید اوپک پلاس محدود گشت. تولید نفت خام بین آوریل و آگوست ۲۰۲۳ کمتر از سهمیه توافق شده عراق بود که بخشی از آن به دلیل توقف صادرات از اقلیم کردستان عراق بود. تولید ناخالص داخلی غیرنفتی در سه ماهه اول تا بیست و سوم به دلیل بازگشت مجدد صنایع غیرنفتی (به ویژه ساخت و ساز)، با حمایت طرح وام‌دهی ابزار آموزشی^۲ و کشاورزی به دلیل فصل بارندگی بهتر، نسبت به سال قبل ۴.۷ درصد رشد کرد.

در حالی که تورم پس از جهش قیمت‌ها در ابتدای سال مربوط به نرخ ارز خارجی^۱ کاهش یافته است، فشارها در بازار موازی همچنان ادامه دارد. به دنبال اجرای دقیق‌تر اقدامات لازم در حراج دلار، ابزاری بود که از نوامبر ۲۰۲۲، هدایت مجدد تقاضا به بازار موازی باعث کاهش ارزش دینار و افزایش تورم به ۷۰ درصد در سال گذشته در ژانویه تا فوریه ۲۰۲۳ شد. فشارهای تورمی از آن زمان به دلیل تصمیم بانک مرکزی مبنی بر تغییر ارزش دینار در برابر دلار به میزان ۱۰.۳ درصد در فوریه ۲۰۲۳ و با کاهش قیمت‌های جهانی کالاها، شروع به تعدیل کردند. میانگین تورم اصلی به ترتیب به ۳.۹ و ۳.۴ در دوره مارس تا جولای سال قبل کاهش یافت. با این حال، فشارها در بازار ارز موازی همچنان بالاست و شکاف با نرخ رسمی بیش از ۱۹ درصد در اواسط سپتامبر ۲۰۲۳ بود که منعکس‌کننده ادامه تقاضای ارز در بازار موازی است. کاهش قیمت نفت و حجم صادرات بر منابع مالی دولت و حساب خارجی تأثیر گذاشته است. درآمدهای دولت که به شدت به نفت وابسته است، در نیمه اول سال ۲۰۲۳، ۲۸.۲ درصد نسبت به سال قبل کاهش یافت. مخارج به دلیل تأخیر در تصویب قانون بودجه سال ۲۰۲۳، ۲.۴ درصد کاهش یافت، که تا حدی از چرخه‌ای بودن سیاست مالی جلوگیری کرد. در نتیجه، حساب مالی مازاد ۲.۹ درصدی تولید ناخالص داخلی (بر مبنای نقدی) را ثبت کرد که نسبت به مازاد ۷.۸ درصدی تولید ناخالص داخلی در نیمه اول تا ۲۰۲۲ کاهش داشت. از نظر خارجی، واردات بیشتر و صادرات کمتر مازاد حساب جاری را تقریباً به نصف کاهش داد و به ۵.۷ درصد تولید ناخالص داخلی در نیمه اول تا ۲۰۲۳ رساند. انباشت ذخایر رسمی ناخالص (به استثنای طلا) در اوایل سال ۲۰۲۳ شروع به کاهش کرد و در ژوئیه ۲۰۲۳، بیش از ۱۰۱ میلیارد دلار در ژوئن به ۹۵ میلیارد دلار کاهش یافت.

چشم‌انداز

انتظار می‌رود چشم‌انداز اقتصادی به دلیل چشم‌انداز نه چندان مطلوب بازار نفت تضعیف شود. پیش‌بینی می‌شود رشد تولید ناخالص داخلی در سال ۲۰۲۳ به میزان ۲.۳ درصد کاهش یابد زیرا کاهش تولید نفت اوپک پلاس در ژوئن ۲۰۲۳ منجر به کاهش تولید می‌گردد و صادرات از منطقه کردستان به دلیل اختلاف خط لوله نفت محدود می‌گردد. تخمین زده می‌شود که تولید ناخالص داخلی غیرنفتی در سال ۲۰۲۳ با کمک رشد مالی در نیمه دوم سال ۴.۵ درصد رشد کند. برای ۲۰۲۴-۲۰۲۵، یک بازگشت تدریجی در رشد کلی تولید ناخالص داخلی با این فرض پیش‌بینی می‌شود که تولید نفت از اواسط سال ۲۰۲۴ دوباره شروع به افزایش می‌کند، تا پایان سال ۲۰۲۴ به اوج تاریخی خود می‌رسد و پس از آن به تدریج رشد می‌کند. برآورد می‌شود کاهش قیمت‌های جهانی کالاها، تجدید ارزش دینار و ادامه یارانه‌های قیمتی، تورم

^۱ Foreign Exchange

را کنترل کند. با کاهش قیمت نفت و سیاست مالی انبساطی، پیش‌بینی می‌شود که تراز مالی به کسری بازگردد و نسبت بدهی به تولید ناخالص داخلی افزایش یابد. هجوم واردات که ناشی از تغییر ارزش دینار و افزایش قابل توجه مخارج دولت است، بر مازاد حساب جاری تأثیر می‌گذارد. برآورد می‌شود با میانگین قیمت نفت ۷۸.۷ دلار آمریکا در هر بشکه از سال ۲۰۲۳ تا ۲۰۲۵، در سال ۲۰۲۵ کاهش یابد. خطرات نزولی برای چشم‌انداز ناشی از تحولات ژئوپلیتیکی، همراه با نوسانات در قیمت کالاها و تشدید آسیب‌پذیری‌های ناشی از تغییرات آب‌وهوایی است. افزایش احتمالی قیمت مواد غذایی، مشروط به تحولات حمله روسیه به اوکراین و ال‌نینوی آینده، می‌تواند فشارهای تورمی را تقویت کند. افزایش قیمت مواد غذایی، همراه با شوک‌های شدید تغییرات آب‌وهوایی می‌تواند روندهای فقر موجود را تقویت کند و ناامنی غذایی را تشدید کند، این مسئله بر نارضایتی‌های عمومی و تنش‌های اجتماعی موجود می‌افزاید. اتکای بیش از حد اقتصاد عراق به نفت، آن را در معرض نوسانات بازار، نوسانات تقاضای جهانی و افزایش خطرات در بحبوحه گذار جهانی به سوی سیاست‌های جهانی کربن‌زدایی قرار می‌دهد.

جدول ۱۲: شاخص‌های کلان چشم‌انداز فقر جمهوری عراق (درصد تغییرات پیش‌بینی شده)

شاخص	میزان					
	2025f	2024f	2023e	2022	2021	2020
رشد واقعی GDP بر اساس قیمت ثابت بازار	2.9	4.3	-2.3	7.0	-2.1	-9.4
مصرف بخش خصوصی	4.0	4.5	7.7	3.5	2.6	-5.5
مصرف بخش دولتی	4.7	8.5	18.0	8.2	4.7	-9.5
سرمایه گذاری ناخالص ثابت	9.9	26.6	21.2	10.4	7.8	-65.4
صادرات کالاها و خدمات	2.8	4.8	-6.7	16.4	-13.3	-10.1
واردات کالاها و خدمات	7.0	13.7	20.5	20.0	7.7	-23.9
رشد واقعی GDP بر اساس ضریب ثابت قیمت ها	2.9	4.3	2.3	7.0	1.6	-12.0
کشاورزی	3.0	3.0	3.5	-	-20.6	22.5
صنعت	2.9	4.7	-5.6	11.2	-0.7	-16.4
خدمات	2.8	3.5	3.8	1.2	9.8	-5.8
تورم (شاخص قیمت مصرف کننده)	3.8	4.0	4.8	5.0	6.0	0.6
مانده حساب جاری (درصد از GDP) ^a	3.7	4.9	4.6	20.7	12.0	-4.0
جریان خالص سرمایه گذاری مستقیم خارجی (درصد از GDP) ^a	-0.8	-0.8	-0.8	-0.9	-1.3	-1.7
تراز مالی (درصد از GDP) ^a	-2.0	-1.2	-1.5	11.7	4.0	-12.1
درآمد (درصد از GDP) ^a	36.2	37.8	37.9	42.2	36.2	29.3
بدهی (درصد از GDP) ^a	46.6	46.1	44.3	40.8	58.8	78.8
تراز اولیه (درصد از GDP) ^a	-1.5	-0.6	-0.9	12.6	4.5	-11.0
رشد تولید گازهای گلخانه‌ای (کربن دی اکسید)	1.9	3.7	3.9	9.1	-2.1	-9.7
انتشار گازهای گلخانه‌ای (درصد از مجموع)	43.8	43.6	43.1	43.3	42.6	43.0

Source: World Bank, Poverty & Equity and Macroeconomics, Trade & Investment Global Practices. Emissions data sourced from CAIT and OECD. Notes: e = estimate, f = forecast. a/ Share of factor cost GDP.

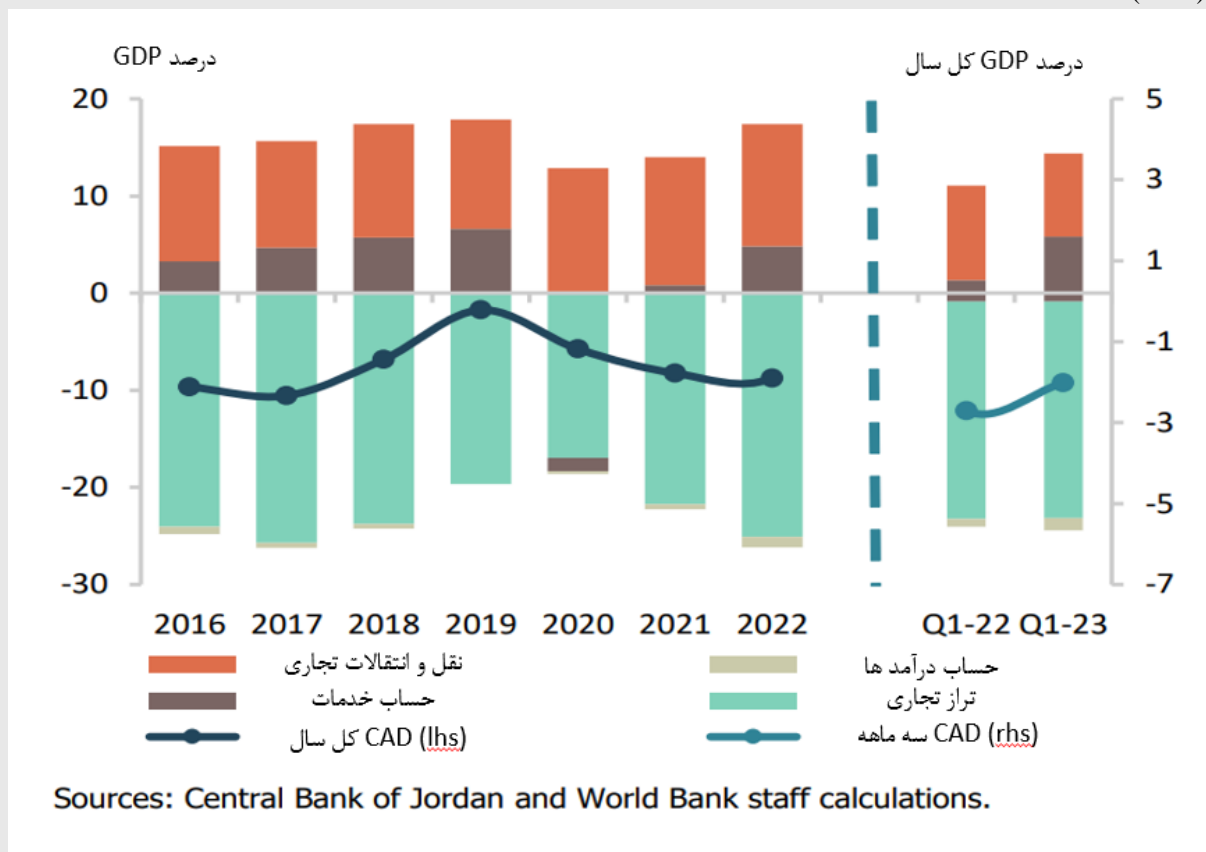
جدول ۱۳: مشخصات کلان اقتصادی اردن (۲۰۲۲)

شاخص	میزان
جمعیت (میلیون نفر)	۱۱.۳
تولید ناخالص داخلی (بر اساس قیمت جاری دلار آمریکا)	۴۷.۵
تولید ناخالص داخلی سرانه (بر اساس قیمت جاری دلار آمریکا)	۴۲۱۰.۴
نرخ ملی فقر ^a	۱۵.۷
ثبت نام در مدارس / ابتدایی (رشد بر حسب درصد) ^b	۸۰.۰
میزان امید به زندگی (بر اساس سال) ^b	۷۴.۳
تولید گازهای گلخانه‌ای (کربن دی اکسید)	۳۷.۶

Source: WDI, Macro Poverty Outlook, and official data.

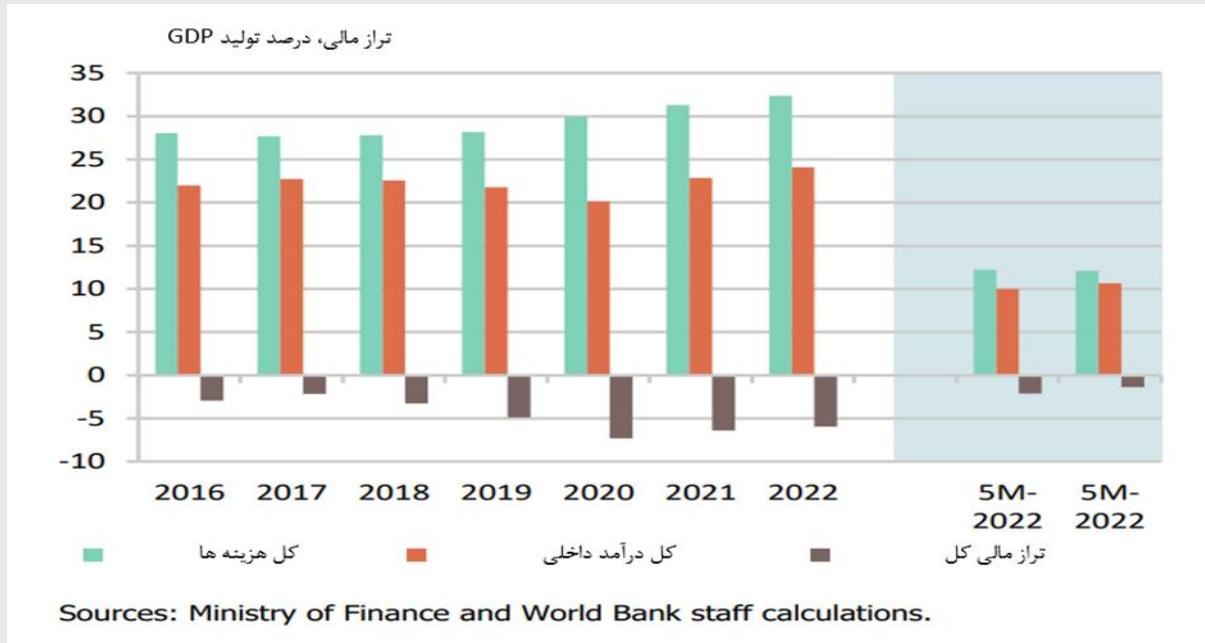
a/ Most recent value (2017/8).

b/ Most recent WDI value (2021).

نمودار ۶: اردن / حساب های خارجی با حرکت درآمدها تقویت می شوند، اما تراز تجاری تا حد زیادی با کسری

باقی می ماند.

نمودار ۷: عملکرد مالی ناشی از درآمد بیشتر و حذف یارانه های سوخت - اردن

اردن با احتیاط دوران سختی را پشت سر گذاشته و در مواجهه با بحران های بزرگ خارجی انعطاف نشان داده است. با این حال، محدودیت های ساختاری اساسی، به ویژه آن هایی که به بازار کار، محیط کسب و کار و پایداری مالی مربوط می شوند، کاملاً ریشه دار هستند. علاوه بر این، اردن در برابر شوک های اقلیمی بسیار آسیب پذیر است و این امر بر نیاز آن برای رسیدگی به نگرانی های مربوط به آب، انرژی و امنیت غذایی تاکید دارد. تعهد مجدد به اجرای اصلاحات، نظارت بر پیشرفت و تنظیم دوره در صورت نیاز می تواند به رشد و بهبود رفاه جمعیت اردن کمک کند.

شرایط و چالش های کلیدی

نقش ژئوپلیتیک اردن در منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا، قرار گرفتن آن در معرض درگیری های منطقه ای، و سرریز پناهجویان از لحاظ تاریخی امنیت و ثبات را به مهم ترین دغدغه سیاست گذاری تبدیل کرده است. تأثیر این شوک های خارجی با محدودیت های داخلی، همراه با فقدان دگرگونی ساختاری که منجر به تعادل با رشد کم، نتایج ضعیف مداوم بازار کار، و زمینه چالش برانگیز تجاری و اقتصادی - اجتماعی می شود، ترکیب شده است. در مواجهه با بحران ها، اردن یک ترکیب سیاست پولی و مالی تطبیقی اما محتاطانه را اتخاذ کرده که بر تثبیت مالی و حفظ نرخ ارز ثابت متمرکز شده است. اجرای چشم انداز جدید نوسازی اقتصادی ۲۰۳۳ برای افزایش بهره وری و سرمایه گذاری، رسیدگی به مشکلات بازار کار و بهبود استاندارد زندگی ضروری است. در حالی که از سال ۲۰۱۸ هیچ نرخ رسمی جدید فقر منتشر نشده، به احتمال زیاد افزایش قیمت مواد غذایی در سال ۲۰۲۲ بر فقیرترین و آسیب پذیرترین خانوارها تأثیر منفی گذاشته است.

علاوه بر این، کاهش اخیر کمک های بشردوستانه برای پناهندگان سوری احتمالاً پیامدهای رفاهی نامطلوبی خواهد داشت، زیرا این خانواده ها به طور قابل توجهی در فقر به سر می برند و برای تکمیل معیشت خود به کمک های نقدی وابسته هستند. خطرات ناشی از اقتصاد جهانی از جمله شرایط مالی سخت تر، کاهش رشد شرکای تجاری، ادامه تنش های ژئوپلیتیکی و تأثیر مرتبط با آن بر قیمت کالاها چالش های مهمی برای اردن ایجاد می کند. در همین حال، پایداری مالی بخش های آب و برق همچنان یک نگرانی است و این کشور به شدت مستعد شرایط آب و هوایی شدید، از جمله افزایش دما و کاهش بارش است، که می تواند کمبود آب و خطرات امنیت غذایی را تشدید کند.

پیشرفت های اخیر

رشد در سال ۲۰۲۲ به ۲.۵ درصد رسید و در سه ماهه اول تا سال ۲۰۲۳ به ۲.۸ درصد (سال گذشته) افزایش یافت، اما شاخص های بازار کار همچنان ضعیف هستند. رشد توسط خدمات (حمل و نقل و ارتباطات، امور مالی و بیمه، تجارت عمده و خرده فروشی)، جهش در کشاورزی، و سهم قوی از تولید و معدن انجام شد. بخش رستوران ها و هتل ها در سه ماهه اول ۵.۶ درصد رشد کرد، اما سهم آن در رشد کلی با توجه به وزن کم آن در اقتصاد در ۱.۵ درصد از تولید ناخالص داخلی باقی مانده است. تورم در سال ۲۰۲۳ به طور متوسط به ۲.۵ درصد کاهش یافت که منعکس کننده انقباض پولی بانک مرکزی اردن و کاهش قیمت جهانی کالاها بود. شاخص های ضعیف بازار کار همچنان ظرفیت اقتصادی را محدود می کند و نرخ مشارکت نیروی کار پایین ۳۳.۳ درصد در سه ماهه اول ۲۰۲۳ (۱۳.۷ درصد برای زنان) بود. بیکاری فقط اندکی به ۲۱.۹ درصد کاهش یافته است (از ۲۲.۸ درصد در سه ماهه ۱۲۰۲۲)، با جوانان (۴۶.۱ درصد) و زنان (۳۰.۷ درصد) که بیشترین تأثیر را داشته اند. در حالی که کل هزینه ها با سرعت کمتری رشد کرد. در نیمه اول تا ۲۰۲۳ به بهبود ادامه داد و ۰.۵ درصد از تولید ناخالص داخلی در مقایسه با نیمه اول تا ۲۰۲۲ کاهش یافت و مازاد اولیه ۰.۴ درصدی را برای اولین بار از سال ۲۰۱۷ نشان داد. این مسئله ناشی از افزایش درآمد و کاهش هزینه یارانه ها در نیمه اول ۲۰۲۳ بود. مخارج سرمایه ای شاهد افزایش چشمگیر ۰.۴ درصدی تولید ناخالص داخلی بوده است. بدهی های دولتی و تضمین شده در ژوئن به ۳۹.۷ میلیارد رسید، در پایان سال ۲۰۲۲، به ۹۱.۰ درصد خالص دارایی ها افزایش یافت.

تراز پرداخت ها^۱ در سال ۲۰۲۲ کسری ۱.۶ درصدی تولید ناخالص داخلی را در مقایسه با ۵.۳ درصد مازاد در سال ۲۰۲۱ به ثبت رساند که تحت تأثیر افزایش زیاد کسری حساب جاری بود. کسری حساب جاری در سال ۲۰۲۲ به ۸.۷ درصد از تولید ناخالص داخلی رسید، اما در سه ماهه اول تا ۲۰۲۳ بهبود یافت (از

^۱ Balance of payments

۲.۷ درصد به ۲.۰ درصد تولید ناخالص داخلی کاهنده بود)، که به دلیل افزایش قابل توجه درآمدهای سفر کمک کرد. کسری تجاری در نیمه اول تا ۲۰۲۳ کاهش یافت که عمدتاً ناشی از کاهش ۴.۸ درصدی واردات بود. با کاهش سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی از ۰.۸ درصد تولید ناخالص داخلی به ۰.۵ درصد در سه ماهه اول و سایر سرمایه‌گذاری‌ها (از ۱.۳ درصد تولید ناخالص داخلی به ۰.۹ درصد)، تراز پرداخت کسری ۱.۵ درصدی تولید ناخالص داخلی را در مقایسه با ۰.۴ درصد تولید ناخالص داخلی در سه ماهه اول ۲۰۲۲ ثبت کرد.

چشم‌انداز

پیش‌بینی می‌شود که رشد تا ۲.۶ درصد در سال ۲۰۲۳ افزایش یابد، که با حمایت قوی از خدمات پشتیبانی می‌گردد. بدون شتاب اصلاحات قوی، انتظار می‌رود که رشد از سال ۲۰۲۴ به حدود ۲.۵ درصد برسد، زیرا اثرات پایه بهبود پس از همه‌گیری از بین می‌رود. پیش‌بینی می‌شود که تورم در سال ۲۰۲۳ در ۲.۴ درصد مهار شود که با تأثیرات پایه مطلوب، کاهش قیمت کالاهای وارداتی و کاهش تورم اصلی حمایت می‌شود. در حالی که انتظار می‌رود بهبود گردشگری و سایر خدمات از درآمدهای دستمزدی حمایت کند، آسیب‌پذیری‌های اجتماعی-اقتصادی بزرگ همچنان ادامه دارد. ایجاد شغل محدود در بخش خصوصی، بازارهای کار تقسیم شده، بالا بودن میزان مشاغل غیررسمی و بهره‌وری پایین نیروی کار همچنان رشد درآمد واقعی خانوارها را سرکوب می‌کند. علاوه بر این، کاهش انتقال نقدی به پناهندگان به دلیل کاهش کمک‌های خارجی احتمالاً تأثیر نامطلوبی بر فقر، امنیت غذایی و سطح بدهی خواهد داشت. انتظار می‌رود که یکپارچگی مالی در سال ۲۰۲۳ ادامه یابد، که با کاهش یارانه‌ها و رشد درآمدهای داخلی حمایت می‌شود. این امر همراه با مهار رشد صورتحساب دستمزد عمومی، تأثیر پرداخت‌های بهره بالاتر و هزینه‌های سرمایه‌ای را جبران می‌کند. با این وجود، پیش‌بینی می‌شود فشارهای مالی بخش‌های آب و برق بدهی عمومی را به ۱۱۶.۰ درصد تولید ناخالص داخلی (معادل ۹۱.۱ درصد تولید ناخالص داخلی پس از احتساب دارایی‌های صندوق سرمایه‌گذاری تأمین اجتماعی)^۱ در پایان سال ۲۰۲۳ افزایش دهد. در بخش خارجی، انتظار می‌رود که کسری حساب جاری به ۷.۶ درصد تولید ناخالص داخلی در سال ۲۰۲۳ کاهش یابد که بخشی از آن به دلیل بهبود تراز تجاری به دلیل کاهش قیمت کالاها و افزایش درآمدهای گردشگری است. این‌ها بیشتر از تأثیر کمک‌های مالی کمتر، کندی رشد حواله‌ها و پرداخت‌های درآمد اولیه بالاتر را جبران می‌کند.

جدول ۱۴: شاخص های کلان چشم انداز فقر اردن (درصد تغییرات پیش بینی شده سالانه)

میزان						شاخص
2025f	2024f	2023e	2022	2021	2020	
2.5	2.5	2.6	2.5	2.2	-1.6	رشد واقعی GDP بر اساس قیمت ثابت بازار
2.5	2.5	2.7	2.5	2.2	-1.3	رشد واقعی GDP بر اساس ضریب ثابت قیمت ها
2.4	2.4	3.7	3.3	2.8	1.3	کشاورزی
1.5	2.2	3.1	3.3	3.1	-2.1	صنعت
3.0	2.7	2.4	2.2	1.8	-1.2	خدمات
2.4	2.4	2.4	4.2	1.3	0.3	تورم (شاخص قیمت مصرف کننده)
-5.1	-5.9	-7.6	-8.7	-8.2	-5.7	مانده حساب جاری (درصد از GDP)
2.8	2.4	2.2	2.4	1.3	1.7	جریان خالص سرمایه گذاری مستقیم خارجی (درصد از GDP)
-4.8	-5.0	-5.1	-5.8	-6.4	-7.1	تراز مالی (درصد از GDP)
26.8	26.7	26.6	26.5	25.4	22.7	درآمد (درصد از GDP)
118.2	117.1	116.0	114.2	111.7	106.8	بدهی (درصد از GDP)
90.3	90.8	91.1	91.0	89.8	87.0	بدهی خالص از صندوق تامین اجتماعی (درصد از GDP)
0.2	-0.1	-6.0	-1.6	-2.0	-3.1	تراز اولیه (درصد از GDP)
2.8	2.4	3.1	3.3	3.2	-3.7	رشد تولید گازهای گلخانه ای (کربن دی اکسید)
60.4	60.7	60.9	61.3	62.1	62.4	انتشار گازهای گلخانه ای (درصد از مجموع)

Source: World Bank, Poverty & Equity and Macroeconomics, Trade & Investment Global Practices. Emissions data sourced from CAIT and OECD. Notes: e = estimate, f = forecast. a/ CG fiscal balance incl. grants and adjustment on receivables and payables (use of cash) as per IMF Country Report No. 23/49. b/ Government and guaranteed gross debt. Includes securitization of domestic arrears in 2019-21.

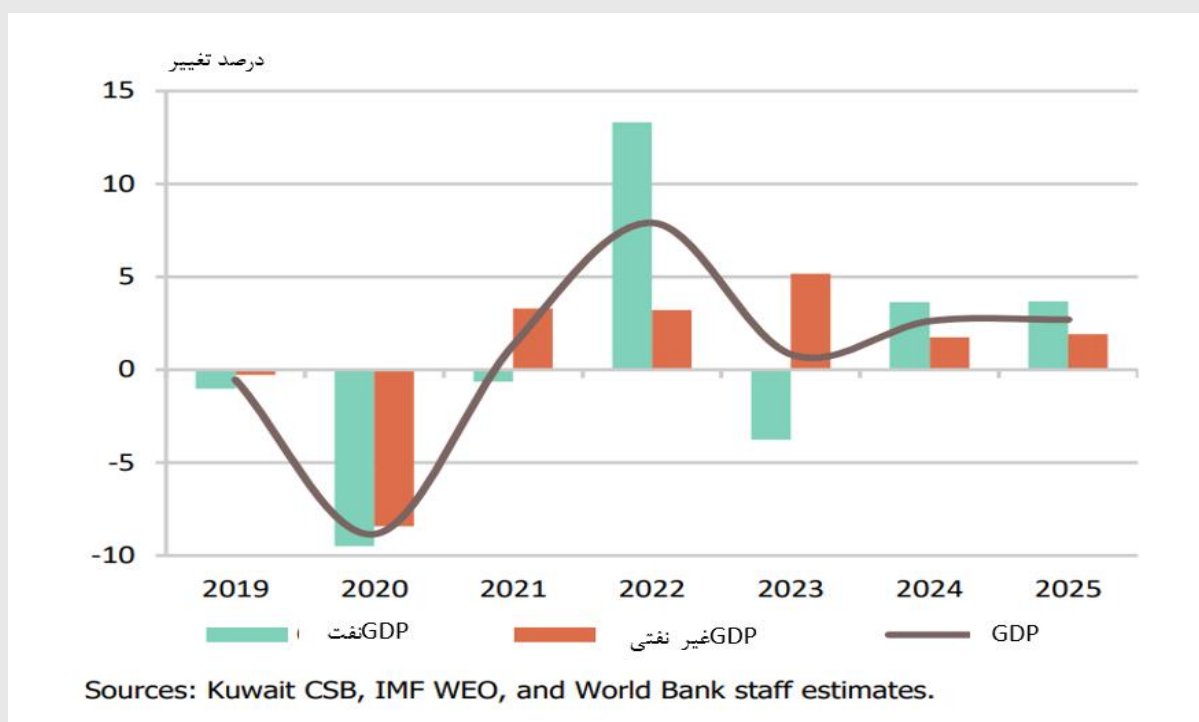

جدول ۱۵: مشخصات کلان اقتصادی کویت (۲۰۲۲)

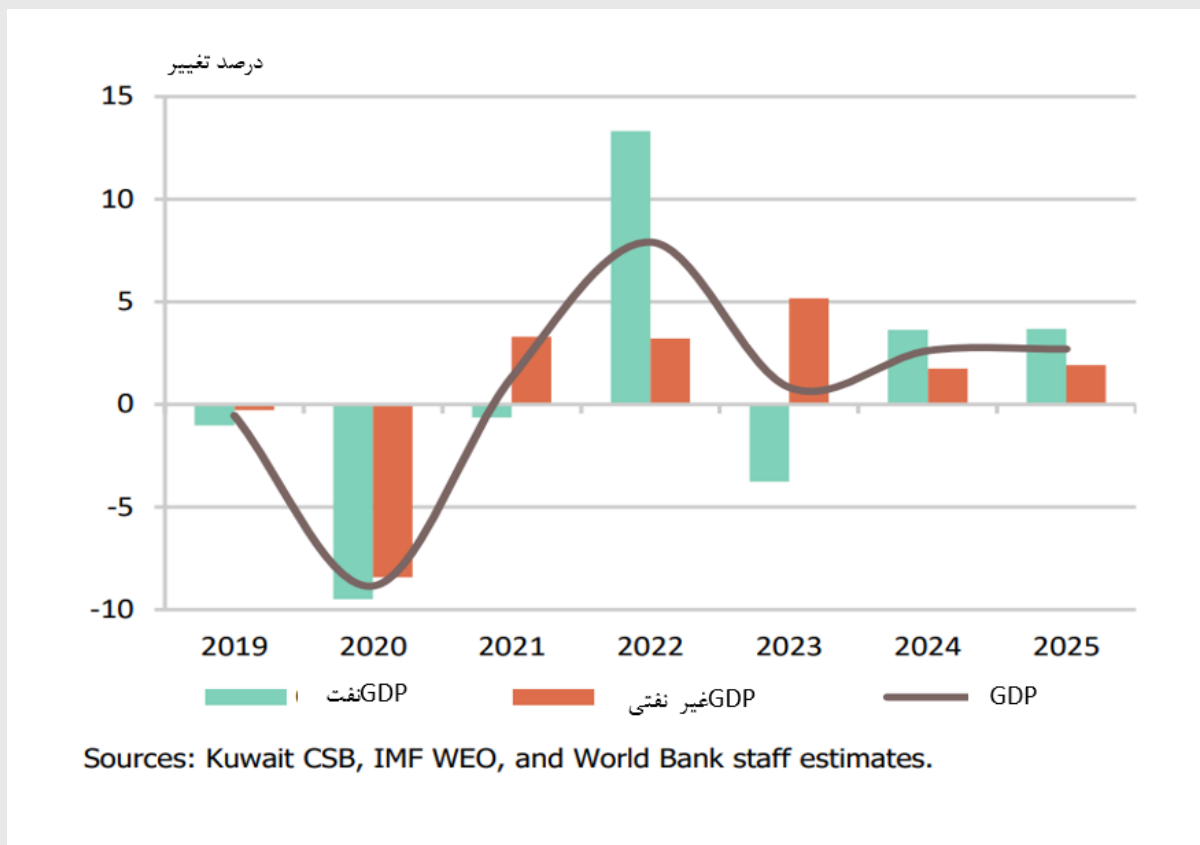
شاخص	میزان
جمعیت (میلیون نفر)	۴.۳
تولید ناخالص داخلی (بر اساس قیمت جاری دلار آمریکا)	۱۶۸.۷
تولید ناخالص داخلی سرانه (بر اساس قیمت جاری دلار آمریکا)	۳۹۵۲۷.۰
ثبات نام در مدارس / ابتدایی (رشد بر حسب درصد) ^a	۸۲.۶
میزان امید به زندگی (بر اساس سال) ^a	۷۸.۷
تولید گازهای گلخانه‌ای (کربن دی اکسید)	۱۵۵.۲

Source: WDI, Macro Poverty Outlook, and official data.

a/ Most recent WDI value (2021).

نمودار ۱۵: رشد واقعی تولید ناخالص داخلی کویت

نمودار ۱۶: مالیه عمومی کویت

انتظار می‌رود رشد اقتصاد کویت در سال ۲۰۲۳ و پس از عملکرد قوی در سال ۲۰۲۲ به شدت کاهش یابد و در میان مدت تثبیت شود. کندی پیش‌بینی شده اقتصادی ناشی از کندی فعالیت اقتصادی جهانی و برنامه محتاطانه تولید اوپک پلاس است. کاهش قیمت انرژی و گسترش مالی باعث کاهش تراز مالی می‌شود. اقدامات حمایتی مالی، سیاست‌های پولی سخت‌گیرانه و کاهش قیمت‌های واردات، تورم را پایین نگه می‌دارد. خطرات نزولی کلیدی چشم‌انداز شامل عدم اطمینان جهانی، نوسان قیمت نفت و ادامه بن‌بست سیاسی بر سر اصلاحات کلیدی است.

شرایط و چالش‌های کلیدی

چالش‌های اقتصادی بلندمدت کویت به وابستگی سنگین به نفت، مصرف داخلی به عنوان محرک اصلی رشد و سرعت آهسته در تنوع‌سازی و اصلاحات ساختاری مرتبط است. در همین حال، تاب‌آوری اقتصادی کشور توسط دارایی‌های خارجی قابل توجهی در صندوق ثروت دولتی کویت^۱ که در میان بزرگترین صندوق‌های سرمایه‌گذاری جهان قرار دارد، تثبیت شده است. با این وجود، این دارایی‌ها نمی‌توانند در برابر

^۱ sovereign wealth fund (KIA)

کاهش احتمالی تقاضای نفت در آینده دوام آورند. پرداختن به این ریسک نیازمند اصلاحات جامع مالی و ساختاری است. حل بن بست سیاسی بین پارلمان و دولت، همراه با تضمین ثبات حاکمیتی ممکن است تنوع اقتصادی و اجرای به موقع اصلاحات را تسریع کند. قیمت های روبه رشد پیش بینی شده نفت در میان مدت همچنان می تواند نقش کلیدی در تأمین مالی گذار اقتصادی و تقویت رشد پایدار، فراگیر و سبز داشته باشد. خطرات کلیدی شامل تولید نفت و نوسانات قیمت نفت، کندی اقتصاد جهانی، انقباض پولی، عدم اطمینان ژئوپلیتیک و تغییرات آب و هوایی است. تأخیر در اصلاحات مالی و ساختاری، همراه با پیشرفت آهسته به سمت تنوع بخشیدن به اقتصاد، می تواند رشد را در هر دو بخش نفتی و غیرنفتی کند نماید و به طور قابل توجهی بر ترازهای مالی و خارجی تأثیر بگذارد. سرریزهای مستقیم اقتصادی نامطلوب، ناشی از حمله روسیه به اوکراین در کویت به دلیل ارتباطات مالی محدود و جریان های تجاری بین دو کشور مهار شده است.

پیشرفت های اخیر

پس از عملکرد قوی اقتصادی ۷.۹ درصدی در سال ۲۰۲۲ که ناشی از عملکرد قوی بخش نفت (۱۳.۳ درصد) بود، رشد اقتصادی کویت به شدت کاهش یافت. در طول نیمه اول تا ۲۰۲۳، رشد اقتصادی عمدتاً به دلیل توافق اوپک پلاس برای کاهش سهمیه های تولید، نرخ های بهره بالاتر و عدم اطمینان جهانی کاهش یافت. در ژوئن ۲۰۲۳، تولید بخش نفت به پایین ترین سطح خود در ۱۸ ماه گذشته کاهش یافت. بخش غیرنفتی رشد خود را در نیمه اول سال ۲۰۲۳ تحت حمایت تقاضای داخلی و خارجی، افزایش قیمت نفت، هزینه های بالای دولت و احیای پروژه های مختل شده در اثر بیماری همه گیر حفظ کرد. اگرچه اعتبار بخش خصوصی با ۷.۷ درصد در سال ۲۰۲۲ سریع ترین رشد را در ۷ سال گذشته تجربه کرد، اما رشد اعتبار برای خانوارها و مشاغل در نیمه اول تا ۲۰۲۳ کاهش یافت که منعکس کننده افزایش هزینه های استقراض است. برای حل مشکل مزمن مسکن، دولت اقداماتی را ارائه کرد که شامل یک برنامه عملیاتی چهار ساله برای توزیع زمین و مجوزهای ساختمانی است. تشدید سیاست های پولی، همراه با یارانه های سخاوتمندانه دولت برای مواد غذایی و انرژی، فشارهای تورمی را در طول سال ۲۰۲۳ کاهش داد و در سه ماهه دوم تا ۲۰۲۳ به ۳.۸ درصد رسید. در سال ۲۰۲۲، با حمایت از تولید و قیمت بالای نفت، تراز مالی مازاد ۲.۲ درصدی تولید ناخالص داخلی را ثبت کرد. با این حال، بودجه سال مالی ۲۰۲۳-۲۰۲۴ که توسط پارلمان در آگوست ۲۰۲۳ بر اساس فرض قیمت نفت ۷۰ دلار آمریکا در هر بشکه و تولید ۲.۶۸ میلیون بشکه در روز تصویب شد، کسری ۶.۸ میلیارد دینار کویت^۱ را برآورد می کند. افزایش مخارج به دلیل تسویه معوقات گذشته و

تخصیص دستمزد و تأمین اجتماعی بالاتر است که تا حدی با اقلام درآمدی جدید (درآمد حاصل از سنجش توانایی فردی^۱) جبران می‌شود. برای بهبود پایداری مالی، دولت اهداف چشم‌انداز ۲۰۳۵ را احیاء کرد و یک استراتژی میان‌مدت را در سال ۲۰۲۳ مطرح نمود و اقدامات مدیریت مالی عمومی را افزایش داد. سیستم بانکی به خوبی دارای سرمایه و نقدینگی است. ثبات مالی کلی حفظ می‌شود، زیرا وام‌های غیرجاری پایین می‌مانند (۱.۶ درصد در سه‌ماهه دوم تا ۲۰۲۳)، در حالی که رشد اعتبار به رغم نشانه‌های اولیه کند شدن، همچنان قوی است. پس از انقباض پولی جهانی، بانک مرکزی کویت چندین بار نرخ‌های سیاستی را افزایش داد و در جولای ۲۰۲۳ به ۴.۲۵ درصد رسید و دارایی‌های ذخایر رسمی همچنان در سطوح راحت خود باقی می‌ماند. مازاد حساب جاری که ۲۶.۳ درصد از تولید ناخالص داخلی را در سال ۲۰۲۲ به ثبت رساند، طی نیمه اول تا ۲۰۲۳ به دلیل کاهش درآمدهای نفتی و کاهش تقاضای جهانی کاهش یافت. بازار کار کویت همچنان به بهبود خود پس از همه‌گیری ادامه می‌دهد، اگرچه بسیاری از شاخص‌ها هنوز به سطح قبل از همه‌گیری بازنگشته‌اند. پیش‌بینی شده بود که نرخ مشارکت نیروی کار در سال ۲۰۲۳ کمی به ۷۱.۷ درصد افزایش یابد، اما حدود ۱.۳ واحد درصد کمتر از سال ۲۰۱۹ باقی می‌ماند. همچنین انتظار می‌رفت که نسبت اشتغال به جمعیت در سال ۲۰۲۳ کمی افزایش یابد و به ۶۹.۹ درصد در کل برسد. ۴۵ درصد در میان زنان، که به ترتیب حدود ۱.۶ و ۰.۷ درصد کمتر از سال ۲۰۱۹ باقی مانده است. پیش‌بینی می‌شود که نرخ بیکاری در سال ۲۰۲۳ نسبتاً ثابت باقی بماند، ۱.۲ درصد در میان مردان و ۶.۴ درصد در میان زنان، که همچنان به ترتیب ۰.۲ و ۰.۶ درصد بالاتر از نرخ‌های سال ۲۰۱۹ است. بیکاری به ویژه در میان زنان جوان (۱۵ تا ۲۴ ساله) بالا بوده است که در سال ۲۰۲۳ حدود ۲۹.۴ درصد برآورد شده است.

چشم‌انداز

پیش‌بینی می‌شود که رشد اقتصادی به دلیل کاهش تولید نفت، انقباض پولی و کندی فعالیت‌های اقتصادی جهانی به شدت کاهش یابد و به ۰.۸ درصد در سال ۲۰۲۳ برسد. به دنبال محدودتر شدن سهمیه‌های تولید اوپک پلاس و کاهش تقاضای جهانی، انتظار می‌رود رشد تولید ناخالص داخلی نفت در سال ۲۰۲۳ به میزان ۳.۸ درصد کاهش یابد، اما پیش‌بینی می‌شود که در سال ۲۰۲۴ با کاهش سهمیه‌های تولید با حمایت از فعالیت‌های بیشتر پالایشگاه الزور بهبود یابد. با توجه به تحولات اخیر، پیش‌بینی می‌شود که عدم قطعیت‌های سیاسی همچنان ادامه داشته باشد و به طور بالقوه اجرای پروژه‌های زیربنایی جدید و پیشبرد برنامه اصلاحات را به تأخیر بیندازد. همچنین برآورد می‌شود که بخش غیرنفتی با حمایت مصرف

بخش خصوصی و سیاست های مالی سست، ۵.۲ درصد رشد کند. یارانه های بالا، سیاست های پولی سخت تر و کاهش قیمت های جهانی کالاها، تورم را به ترتیب در ۳.۳ و ۲.۴ درصد در سال های ۲۰۲۳ و ۲۰۲۴ می دهد. انتظار می رود با توجه به نقش غالب دلار آمریکا در سبد تثبیت شده دینار کویت، سیاست پولی همسویی نزدیک با فدرال رزرو ایالات متحده را حفظ کند. همزمان، پیش بینی می شود که رشد اعتبار داخلی تعدیل شود، این مسئله بیانگر هزینه های بالاتر استقراس است. در سال ۲۰۲۳، کاهش درآمد نفتی و سیاست مالی سست منجر به کسری مالی ۸ درصدی تولید ناخالص داخلی (به استثنای درآمد سرمایه گذاری و نقل و انتقالات فاکتور رشد فیبروبلاست^۱) خواهد شد. با توجه به ادامه سیاست مالی انبساطی، احتمالاً این روند در میان مدت ادامه خواهد داشت. اجرای برنامه تنوع اقتصادی، در کنار معرفی مالیات بر ارزش افزوده، در راستای سایر کشورهای شورای همکاری خلیج فارس و اقدامات به موقع تحکیم مالی، می تواند به تنوع درآمدها و تقویت پایداری مالی کمک کند. پیش بینی می شود کاهش درآمدهای نفتی و قیمت های واردات، مزاد حساب جاری را در سال ۲۰۲۳ و در میان مدت کاهش دهد.

جدول ۱۶: شاخص های کلان چشم انداز فقر کویت (درصد تغییرات پیش بینی شده سالانه)

شاخص	میزان					
	2025f	2024f	2023e	2022	2021	2020
رشد واقعی GDP بر اساس قیمت ثابت بازار	2.7	2.6	8.0	7.9	1.3	-8.9
مصرف بخش خصوصی	2.3	2.5	2.7	4.8	3.2	-4.5
مصرف بخش دولتی	2.3	2.6	2.2	2.0	1.1	0.0
سرمایه گذاری ناخالص ثابت	2.9	2.5	2.1	4.4	3.9	-4.6
صادرات کالاها و خدمات	3.1	2.8	0.8	12.0	2.2	-13.3
واردات کالاها و خدمات	2.9	2.7	4.1	5.3	5.7	-4.0
رشد واقعی GDP بر اساس ضریب ثابت قیمت ها	2.7	2.6	0.8	7.9	1.4	-8.9
کشاورزی	1.3	1.3	0.8	1.1	0.5	-3.8
صنعت	3.3	3.3	1.3	8.3	2.2	-12.2
خدمات	1.9	1.6	0.1	7.3	0.4	-4.2
تورم (شاخص قیمت مصرف کننده)	2.1	2.4	3.3	4.3	3.4	2.1
مانده حساب جاری (درصد از GDP)	15.2	19.1	23.1	26.3	16.0	3.2
تراز مالی (درصد از GDP) ^a	-11.2	-10.7	-8.0	2.2	-7.3	-33.2
رشد تولید گازهای گلخانه ای (کربن دی اکسید)	6.4	4.8	3.4	8.2	0.0	5.0
انتشار گازهای گلخانه ای (درصد از مجموع)	58.3	60.1	62.0	64.2	64.8	65.7

Source: World Bank, Poverty & Equity and Macroeconomics, Trade & Investment Global Practices. Emissions data sourced from CAIT and OECD. Notes: e = estimate, f = forecast. a/ Based on fiscal year cycle (April to March 31). Fiscal balances exclude investment income and FGF transfers

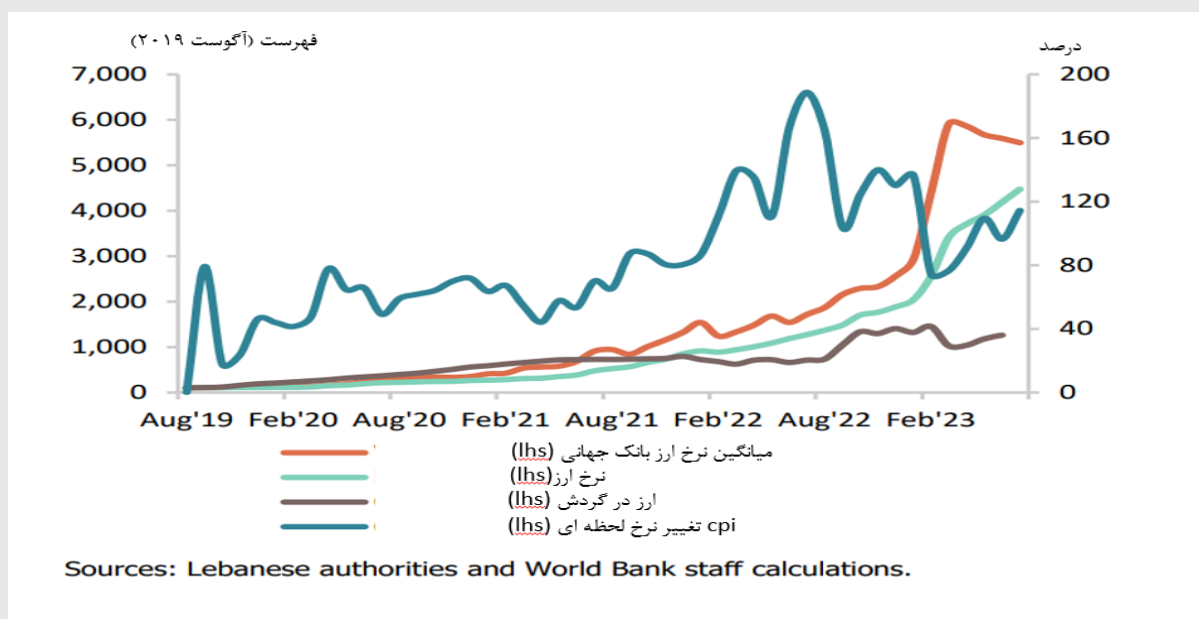
جدول ۱۷: مشخصات کلان اقتصادی لبنان (۲۰۲۲)

شاخص	میزان
جمعیت (میلیون نفر)	۵.۵
تولید ناخالص داخلی (بر اساس قیمت جاری دلار آمریکا)	۲۱.۰
تولید ناخالص داخلی سرانه (بر اساس قیمت جاری دلار آمریکا)	۳۸۲۳.۹
نرخ ملی فقر ^a	۲۷.۴
شاخص جینی ^a	۳۱.۸
میزان امید به زندگی (بر اساس سال) ^b	۷۵.۰
تولید گازهای گلخانه‌ای (کربن دی اکسید)	۲۴.۲

Source: WDI, Macro Poverty Outlook, and official data.

a/ Most recent value (2011).

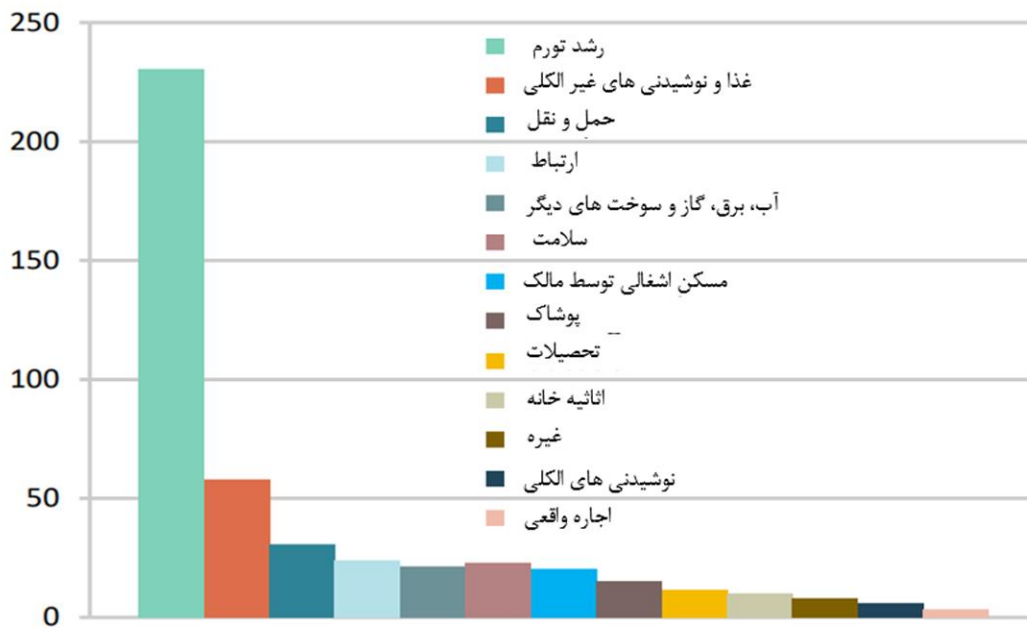
b/ Most recent WDI value (2021).

نمودار ۱۷: لبنان - کاهش نرخ ارز، باعث تورم گشته است.

سهام درصد تورم کلی در هفت ماه اول ۲۰۲۳

Sources: Lebanese authorities and World Bank staff calculations.

نمودار 8: لبنان - تورم اقلام اساسی باعث آسیب رساندن به طبقات پایین شده است.

شرایط و چالش های کلیدی

بحران های طولانی لبنان احتمالاً تأثیر طولانی مدت بر رشد بالقوه خواهد داشت. مقیاس و دامنه بحران مالی، ظرفیت لبنان را برای رشد کاهش می دهد، زیرا سرمایه فیزیکی، انسانی، اجتماعی و نهادی این کشور به سرعت و به طور بالقوه، به طور جبران ناپذیری در حال کاهش است. یک چشم انداز سیاسی به شدت قطبی، یک دولت موقت با اختیارات اجرایی محدود، یک رئیس موقت بانک مرکزی (معاون اول بانک مرکزی) در غیاب جانشین رئیس کل سابق بانک مرکزی پس از پایان دوره ۳۰ ساله وی و اقدامات محدود قانون گذاری توسط پارلمان، همگی پیشرفت مورد نیاز برای طرح جامع حل بحران را به طور قابل توجهی کاهش می دهد. ذخایر ارزی بانک مرکزی به طور پیوسته در حال کاهش است. ورشکستگی بخش بانکی و ناتوانی آن در اعطای اعتبار، بانک دو لیبان^۱ را به تأمین کننده اصلی کسری های خارجی و مالی در چهار سال گذشته تبدیل کرده است. ذخایر ارزی ناخالص قابل استفاده در دو لیبان در حال حاضر ۸۵۷۳ میلیون دلار است و از زمان شروع بحران در اکتبر ۲۰۱۹ به میزان ۲۲.۴ میلیارد دلار کاهش یافته است. لبنان همچنین بر تأمین مالی خارجی محدود در سال ۲۰۲۱ متکی بوده است.

^۱ Banque du Liban (BdL)

تخصیص حق برداشت^۱ صندوق بین‌المللی پول برای تأمین مالی واردات حیاتی مانند دارو و گندم را در دستور کار خود قرار داده است. لبنان در صدر فهرست کشورهای بود که بیشترین ضربه را از تورم قیمت اسمی مواد غذایی در سه ماهه اول سال ۲۰۲۳ متحمل شدند. تورم قیمت اسمی مواد غذایی در بازه زمانی ژانویه تا آوریل ۲۰۲۳ به ۳۵۰ درصد رسید. افزایش قیمت مواد غذایی، به دنبال حمله روسیه به اوکراین بوده است. خانوارها با توجه به سختی معیشت و تشدید بی‌ثباتی شرایط، در بین فقیرترین و آسیب پذیرترین اقشار جامعه هستند. داده‌های اولیه از نظرسنجی خانوار لبنان^۲، ۲۰۲۳-۲۰۲۲ نشان می‌دهد که فقر همچنان در حال افزایش است و شرایط زندگی خانوارها همچنان رو به وخامت است. نظرسنجی خانوار لبنان همچنان ادامه دارد و تا امروز با بیش از ۵۲۰۰ خانوار مصاحبه شده است. از هر پنج خانوار حدود سه خانوار خود را فقیر یا بسیار فقیر می‌دانستند. خانوارهایی که هیچ نوع حواله خصوصی دریافت نمی‌کنند، حتی بیشتر احساس فقر می‌کنند.

پیشرفت‌های اخیر

تخمین زده می‌شود که انقباض تولید ناخالص داخلی واقعی در سال ۲۰۲۲ به ۰.۶ درصد کاهش یافته باشد (از برآورد قبلی ۲.۶ درصد به دلیل داده‌های شاخص‌های فرکانس بالای اخیر، بهتر از انتظار است). دریافت‌ها و حواله‌های گردشگری، که یک شبکه ایمنی بالفعل را تشکیل می‌دهند، از مصرف داخلی در سال ۲۰۲۲ حمایت کردند. رشد مصرف همراه با نشانه‌هایی از ثبات در فعالیت بخش خصوصی، محرک‌های اصلی انقباض در فعالیت‌های اقتصادی هستند. کسری مالی در سال ۲۰۲۲ به ۲.۹ درصد تولید ناخالص داخلی رسید. تخمین زده می‌شود که درآمدها از ۱۳.۱ درصد تولید ناخالص داخلی در سال ۲۰۲۰ به ۶.۱ درصد تولید ناخالص داخلی در سال ۲۰۲۲ کاهش یافته است که یکی از پایین‌ترین نرخ‌ها در سطح جهان است. درآمدها با افزایش کل مخارج (از جمله مخارج خارج از بودجه) که ناشی از افزایش جزئی در هزینه‌های پرسنل به دلیل طرح‌های کمک‌های اجتماعی برای کارکنان بخش دولتی، انتقال به وزارت برق لبنان^۳ و سایر هزینه‌های جاری است، از جمله یارانه گندم جبران شد. رئیس کل موقت جدید بانک مرکزی نیز اعلام کرده است که بانک مرکزی در غیاب چارچوب قانونی، دیگر کسری مالی را نخواهد کرد. در صورت اجرا، توقف تأمین مالی بانک مرکزی لبنان، کسری مالی همراه با اجرای اقدامات برنامه‌ریزی شده برای بسیج درآمد (اصلاح ارزش‌گذاری نادرست در نرخ ارز برای گمرک و مالیات) احتمالاً کسری کلی مالی و اولیه را در سال ۲۰۲۳ کاهش می‌دهد. سرعت کاهش نرخ ارز به دلیل مداخلات نرخ ارز خارجی بانک مرکزی لبنان

^۱ SDR
^۲ Lebanon Household Survey (LHS)
^۳ Électricité du Liban

همراه با افزایش ورودی ارز از خدمات گردشگری و حواله‌ها تعدیل شده است. نرخ ارز اکنون از ژوئیه ۲۰۲۳ در حدود ۹۰,۰۰۰ (دلار آمریکا) تثبیت شده است، با این حال، این ارز تا ژوئیه ۲۰۲۳ بیش از ۹۸.۳ درصد از ارزش قبل از بحران خود را از دست داده است. کاهش ذخایر ارزی ناخالص نشان می‌دهد که زمینه برای افزایش بیشتر ارز خارجی وجود دارد. مداخله ارز توسط بانک مرکزی لبنان محدود است و هرگونه ثبات نرخ ارز ممکن است کوتاه‌مدت باشد. فشارهای تورمی کاهش نیافته است، به طور متوسط ۱۷۱.۲ درصد در سال ۲۰۲۲، که یکی از بالاترین نرخ‌ها در سطح جهان می‌باشد، که در درجه اول به دلیل کاهش ارزش لیره لبنان^۱ در مقایسه با دلار است. تورم سالانه در جولای ۲۰۲۳ به ۲۵۱.۵ درصد رسید و مواد غذایی و مشروبات الکلی بیشترین سهم را در تورم کل در سال ۲۰۲۳ داشتند. برآورد می‌شود که کسری حساب جاری به دلیل افزایش واردات و کاهش صادرات به ۳۲.۷ درصد تولید ناخالص داخلی رسیده است. واردات در سال ۲۰۲۲ به سطح قبل از بحران و به رکورد ۱۹ میلیارد دلار رسید و در سال ۲۰۲۲ نزدیک به ۴۰ درصد رشد کرد. کسری حساب جاری عمدتاً از طریق ذخایر ناخالص قابل استفاده باقی مانده بانک مرکزی لبنان و اقتصاد فراگیر مبتنی بر پول نقد تأمین می‌شود. کیفیت داده‌های تراز پرداخت در لبنان از نظر تاریخی ضعیف است. با این وجود، انتظار می‌رود کسری حساب جاری در سال ۲۰۲۳ به دلیل کاهش پیش‌بینی شده واردات کالا و خدمات، و توقف برنامه‌ریزی شده تأمین مالی بانک مرکزی لبنان برای کسری مالی کاهش یابد، که انتظار می‌رود تخلیه تراز پرداخت‌ها و تراز پرداخت‌ها را کاهش دهد.

چشم‌انداز

با توجه به عدم قطعیت فوق‌العاده بالا و با فرض ادامه نابه‌سامانی سیاسی در سال ۲۰۲۳، پیش‌بینی می‌شود که تولید ناخالص داخلی واقعی، برای اولین بار در ۵ سال گذشته، با رشد ملایم ۰.۲ درصد در سال ۲۰۲۳ افزایش یابد. رشد مصرف با حمایت گردشگری، حواله‌ها و تثبیت در فعالیتهای بخش خصوصی زمینه‌ساز رشد اندک در سال ۲۰۲۳ خواهد بود. با این حال انتظار می‌رود تورم سه رقمی باقی بماند و به ۲۳۱.۳ درصد در سال ۲۰۲۳ شتاب یابد.

جدول ۱۸: شاخص های کلان چشم انداز فقر لبنان (درصد تغییرات پیش بینی شده سالانه)

شاخص				میزان
2023e	2022	2021	2020	
0.2	-0.6	-7.0	-21.4	رشد واقعی GDP بر اساس قیمت ثابت بازار
0.3	2.3	2.1	-14.0	مصرف بخش خصوصی
-19.3	34.9	-76.0	-53.7	مصرف بخش دولتی
-59.4	-88.6	-67.6	-53.0	سرمایه گذاری ناخالص ثابت
4.1	0.3	13.1	-53.7	صادرات کالاها و خدمات
-0.3	3.5	-12.2	-46.0	واردات کالاها و خدمات
0.2	-0.6	-5.3	-15.9	رشد واقعی GDP بر اساس ضریب ثابت قیمت ها
0.2	-0.8	-7.1	0.6	کشاورزی
0.2	-0.6	-6.9	-6.5	صنعت
0.2	-0.6	-4.9	-18.3	خدمات
231.3	171.2	150.0	84.3	تورم (شاخص قیمت مصرف کننده)
-12.8	-32.7	-12.5	-9.3	مانده حساب جاری (درصد از GDP)
2.6	7.6	2.1	-4.1	جریان خالص سرمایه گذاری مستقیم خارجی (درصد از GDP)
-1.3	-2.9	1.0	-3.3	تراز مالی (درصد از GDP)
8.8	6.1	7.5	13.1	درآمد (درصد از GDP)
181.3	179.7	172.5	179.2	بدهی (درصد از GDP)
-0.3	-2.1	1.9	-0.8	تراز اولیه (درصد از GDP)
-3.3	-8.2	-7.1	-19.4	رشد تولید گازهای گلخانه ای (کربن دی اکسید)
73.3	73.7	74.3	72.4	انتشار گازهای گلخانه ای (درصد از مجموع)

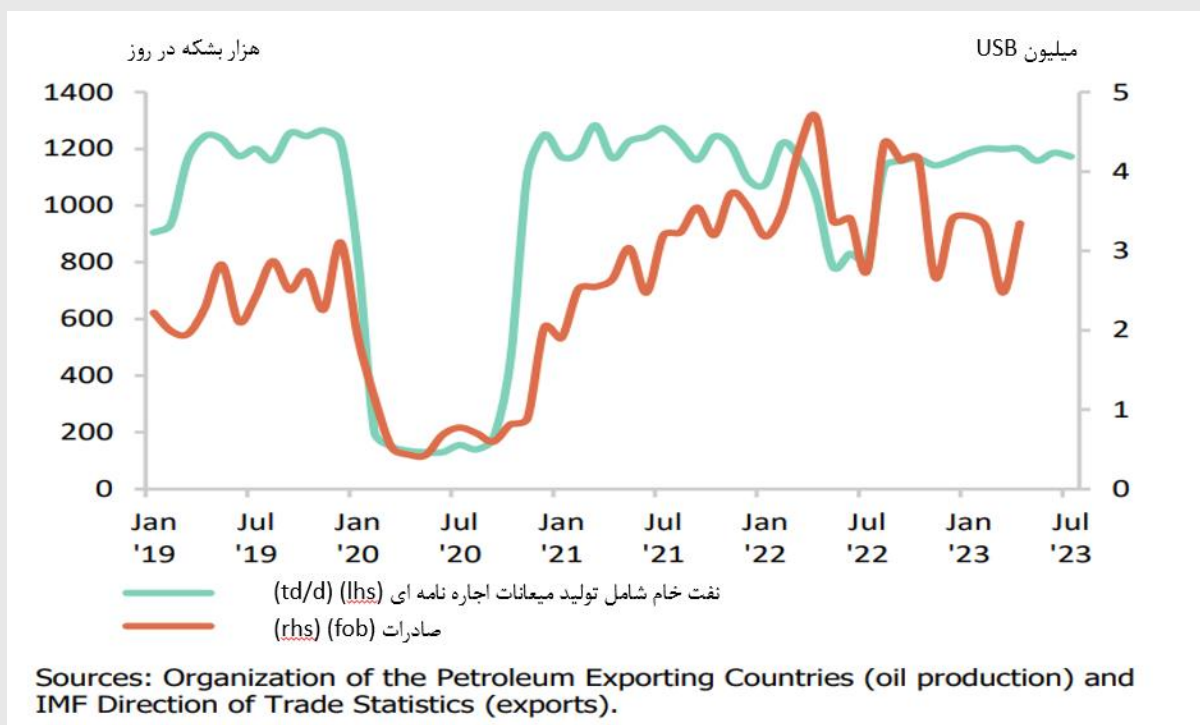
Source: World Bank, Poverty & Equity and Macroeconomics, Trade & Investment Global Practices. Emissions data sourced from CAIT and OECD. Notes: e = estimate, f = forecast.

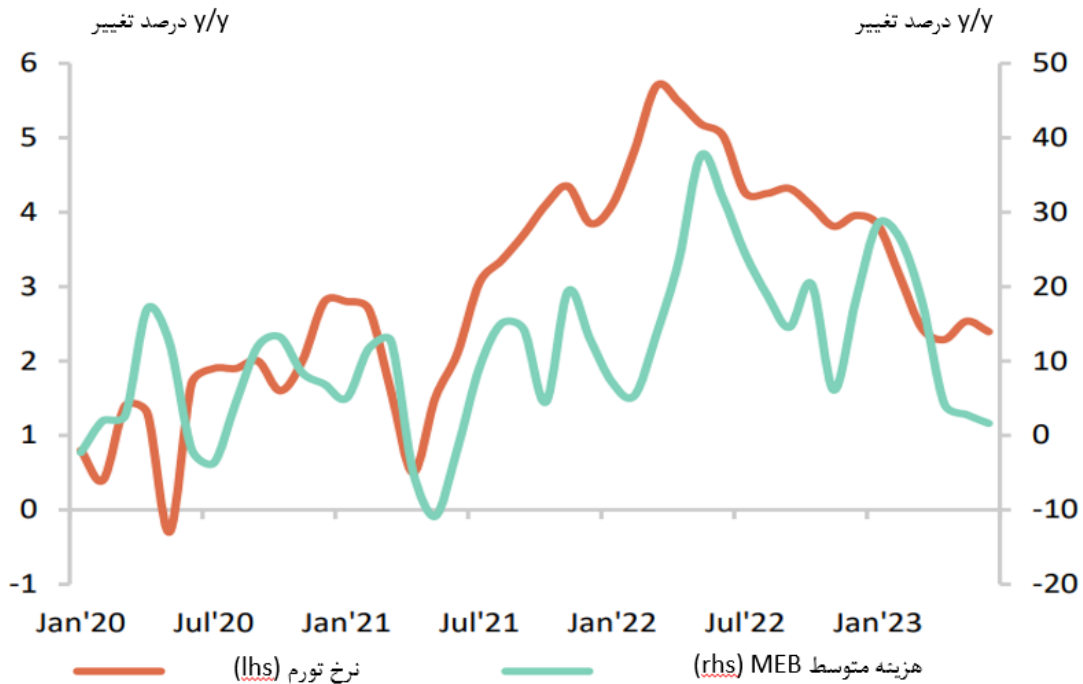
جدول ۱۹: مشخصات کلان اقتصادی لیبی (۲۰۲۲)

شاخص	میزان
جمعیت (میلیون نفر)	۶.۸
تولید ناخالص داخلی (بر اساس قیمت جاری دلار آمریکا)	۴۵.۸
تولید ناخالص داخلی سرانه (بر اساس قیمت جاری دلار آمریکا)	۶۷۲۵.۰
ثبت نام در مدارس / ابتدایی (رشد بر حسب درصد) ^a	۱۰۹.۰
میزان امید به زندگی (بر اساس سال) ^a	۷۱.۹
تولید گازهای گلخانه‌ای (کربن دی اکسید)	۱۲۳.۵

Source: WDI, Macro Poverty Outlook, and official data. a/ WDI for School enrollment (2006); Life expectancy (2021).

نمودار ۱۹: تولید و صادرات نفت لیبی

Sources: Central Bank of Libya, REACH, and World Bank staff calculations.

نمودار ۲۰: هزینه متوسط حداقل مصرف سبد (MEB) و نرخ تورم رسمی در منطقه طرابلس - لیبی

اگرچه قیمت‌های بالای نفت باعث ثبات اقتصادی شده است اما اختلافات سیاسی همچنان بر اقتصاد و جامعه لیبی تأثیر منفی می‌گذارد. چالش‌های کلیدی اجتماعی - اقتصادی لیبی شامل: تنوع اقتصادی، بهبود تقسیم ثروت، رسیدگی به عوامل زیربنایی شکنندگی و پراکندگی کشور می‌شود. سیل اخیر که شهرها و جوامع منطقه گرین کوه را ویران کرد، تهدیدی برای تشدید این چالش‌ها و خواستار پاسخ قاطع از سوی نهادهای لیبیایی و شرکای بین‌المللی آن‌ها است.

شرایط و چالش‌های کلیدی

وضعیت امنیتی بهبودیافته، اما همچنان نامشخص است، با درگیری‌های پراکنده و تا حدی شدید، بین گروه‌های مسلح در مناطق مختلف، از جمله طرابلس در اوت ۲۰۲۳ و تشکیل دولت وحدت ملی (GNU)^۱ در سال ۲۰۲۱ به عنوان گامی به سوی راه حل سیاسی تلقی شد. قطعنامه سیاسی با این حال، عدم برگزاری انتخابات ملی و ایجاد دولت رقیب ثبات ملی (GNS)^۲ در سال ۲۰۲۲، اختلافات را تشدید کرد. تلاش‌های سازمان ملل برای دستیابی به اجماع سیاسی در مورد نقشه راه انتخاباتی هنوز به نتایج مطلوب نرسیده

^۱ Government of National Unity (GNU)
^۲ Government of National Stability (GNS)

است. لیبی با چالش های ساختاری اقتصادی قابل توجهی مواجه است که فراتر از وضعیت سیاسی فعلی آن می باشد. اقتصاد لیبی تحت تسلط بخش نفت و بدون تنوع است. بخش خصوصی توسعه نیافته باقی مانده است. تنها ۴ تا ۱۵ درصد تولید ناخالص داخلی را تشکیل می دهد و تنها ۱۵ درصد از نیروی کار را به کار می گیرد. صندوق بین المللی پول ماده چهارم را در ژوئن ۲۰۲۳ منعقد کرد و از این طریق پس از ده سال وقفه، تعامل خود را در زمینه سیاست های کلان اقتصادی و ساختاری از سر گرفت. شرایط اجتماعی به دلیل بیکاری بالا، نابرابری های درآمد منطقه ای و زیرساخت ها و خدمات اولیه ضعیف بدتر شده است. بر اساس برآوردهای مدل شده، نرخ بیکاری به طور پیوسته از سال ۲۰۱۲ به ۲۰.۵ درصد در سال ۲۰۲۳ افزایش یافته است، با نرخ های بالاتر در میان زنان (۲۶.۷ درصد در مقابل ۱۷ درصد مردان) و جوانان (۵۱ درصد). حدود ۴ درصد از جمعیت قبل از سیل ویرانگر ۱۰ سپتامبر ۲۰۲۳ به کمک های بشردوستانه نیاز داشتند.

پیشرفت های اخیر

در طول ترم اول سال ۲۰۲۳، تولید نفت ۱۲ درصد به صورت سالانه افزایش یافت و به ۱.۱۹ میلیون بشکه در روز رسید اما کمتر از سطح ۲۰۱۰ (۱.۷۱ میلیون بشکه در روز) باقی ماند. به دنبال درخواست مقامات، سه شرکت بزرگ نفتی که به دلایل امنیتی فعالیت خود را متوقف کرده بودند، در آگوست ۲۰۲۳ تولید خود را از سر گرفتند. مازاد تجاری لیبی در چهار ماهه ابتدایی سال ۲۰۲۳ نسبت به مدت مشابه در سال ۲۰۲۲ به میزان اسمی ۴۰.۳ درصد کاهش یافته است. این به دلیل کاهش قیمت بین المللی نفت است که منجر به کاهش ۲۰ درصدی درآمدهای صادراتی شد. از سوی دیگر، رشد واردات ۶.۴ درصد ناشی از بهبود تقاضای داخلی بوده است. بانک مرکزی لیبی (CBL)^۱ اتحاد مجدد نهادی همه شعب را در اوت ۲۰۲۳ اعلام کرد. شعبه بانک مرکزی لیبی در بخش شرقی کشور از سال ۲۰۱۴ به طور مستقل فعالیت کرده و تأمین مالی برای مدیریت در شرق انجام می دهد. با این حال، تنها شعبه بانک مرکزی لیبی در طرابلس می توانست اعتبار اسنادی را در طول این مدت ارائه دهد. تورم از اوج ۵.۷ درصد در مارس ۲۰۲۲ به ۲.۴ درصد در ژوئن ۲۰۲۳ به لطف تثبیت قیمت های بین المللی مواد غذایی و نرخ ارز کاهش یافت. شکاف بین بازار سیاه و نرخ های رسمی در مقایسه با ۳۲۵ درصد قبل از کاهش ارزش دینار در سال ۲۰۲۱ به تنها ۷ درصد کاهش یافت. مازاد مالی دولت وحدت ملی در طول هشت دوره اول ۳.۷ درصد تولید ناخالص داخلی بود.

ماه‌های سال ۲۰۲۳ در مقایسه با ۹.۶ درصد تولید ناخالص داخلی در مدت مشابه در سال ۲۰۲۲ می‌باشد. هزینه‌های سرمایه کمتر (۱۸- درصد) تأثیر افزایش ۵۴ درصدی دستمزدهای عمومی را محدود کرد. سرمایه‌گذاری عمومی پایین یک چالش کلیدی برای بازسازی و نگهداری زیرساخت‌ها و خدمات عمومی است. در حالی که مجلس نمایندگان بودجه‌ای را به نفع ساکنان بنگازی تصویب کرد. دولت ثبات ملی در سپتامبر ۲۰۲۳، روند پیاده‌سازی نامشخص است، زیرا دولت ثبات ملی به حساب‌های دولتی در بانک مرکزی لیبی دسترسی ندارد. در شب ۱۰ سپتامبر تا ۱۱ سپتامبر ۲۰۲۳، دو سد در بخش شرقی لیبی پس از طوفان شدید فرو ریخت. این امر باعث رهاسازی میلیون‌ها متر مکعب آب در پایین دست شد که باعث سیلابی گسترده شد و شهر درنا به شدت آسیب دید. سازمان ملل تخمین می‌زند که تا ۲۰ سپتامبر، ۳۹۵۸ نفر جان باخته‌اند و ۹۰۰۰ نفر مفقود شده‌اند. منابع دیگر تلفات را تا ۲۰۰۰۰ تخمین می‌زنند. درنا یکی از فقیرترین مناطق لیبی است که خطرات ناشی از افزایش فقر و آسیب‌پذیری را برجسته می‌کند.

چشم‌انداز

با فرض حفظ ثبات نسبی در سال ۲۰۲۳، پیش‌بینی شده که رشد به ۱۴.۱ درصد بازگردد، زیرا تولید هیدروکربن قوی باعث افزایش فعالیت‌های صنعتی (رشد ۱۱.۳ درصد) می‌شود. در سمت تقاضا، رشد ناشی از افزایش دستمزدهای دولتی است که رشد خدمات را تحریک می‌کند (رشد ۱۸.۷ درصد). در کوتاه‌مدت و میان‌مدت، تثبیت تولید نفت، همچنان قیمت‌های بالای نفت و اتحاد مجدد احتمالی بانک مرکزی لیبی انتظار می‌رود رشد را تقویت کند. برآورد می‌شود اقتصاد با سرعت ثابت ۴.۷ درصد در ۲۰۲۴ و ۴.۸ درصد در ۲۰۲۵ رشد کند. تصور می‌شود که تورم به دلیل ثبات نرخ ارز و نوسانات کمتر قیمت‌های جهانی کالاها، به کاهش خود ادامه دهد. برآورد می‌گردد که مازاد مالی در سال ۲۰۲۳ به ۱۴.۴ درصد تولید ناخالص داخلی برسد، با این فرض که پویایی درآمد و هزینه در نیمه اول سال حفظ شود. طی سال‌های ۲۰۲۵-۲۰۲۴، پیش‌بینی می‌گردد که مازاد مالی متناسب با قیمت نفت و افزایش احتمالی سرمایه‌گذاری عمومی کاهش یابد. برآورد می‌شود که مازاد حساب جاری از ۲۱ درصد تولید ناخالص داخلی در سال ۲۰۲۲ به ۷.۸ و ۳.۹ درصد تولید ناخالص داخلی در سال‌های ۲۰۲۳ و ۲۰۲۴ کاهش یابد که دلیل آن کاهش قیمت نفت و واردات قوی ناشی از افزایش مجدد سرمایه‌گذاری عمومی است. این چشم‌انداز در معرض عدم قطعیت و ریسک‌های نزولی است. در جبهه امنیتی، درگیری‌های اخیر در طرابلس بر شکننده بودن اوضاع تأکید می‌کند. افزایش بیشتر چشم‌انداز خطرات، کاهش بالقوه اقتصاد چین است که پیامدهای متعاقبی را برای بازار جهانی نفت به همراه دارد. این پیش‌بینی‌ها تأثیرات سیل اخیر درنا را در نظر نمی‌گیرند. با توجه به اطلاعات اولیه، انتظار می‌رود این فاجعه پیامدهای اجتماعی و اقتصادی قابل توجهی داشته باشد. این

موضوع آسیب های زیادی به زیرساخت ها وارد کرد. همچنین بر عرضه کالاها و خدمات ضروری تأثیر گذاشته و به طور بالقوه منجر به افزایش بیماری ها و ناامنی غذایی شد. با این حال، تولید هیدروکربن تحت تأثیر قرار نگرفت زیرا میادین نفتی از مناطق آسیب دیده دور هستند و بنادر صادراتی پس از بسته شدن کوتاه مدت بازگشایی شدند. اگرچه بخش کشاورزی بخش کوچکی از تولید ناخالص داخلی را تشکیل می دهد، انتظار می رود از دست دادن زمین های قابل کشت و منابع آب بر جمعیت محلی و احتمالاً مهاجران و پناهندگان تأثیر بگذارد. دولت به سرعت تخصیص ۲ میلیارد لیری دیار را برای بازسازی اعلام کرد و برنامه انتقال نقدی اضطراری در دست بررسی است.

جدول ۲۰: شاخص های کلان چشم انداز فقر لیبی (درصد تغییرات پیش بینی شده سالانه)

میزان						شاخص
2025f	2024f	2023e	2022	2021	2020	
4.3	4.1	14.1	-1.2	31.4	-29.8	رشد واقعی GDP بر اساس قیمت ثابت بازار
4.8	4.7	14.1	-1.2	31.4	-29.8	رشد واقعی GDP بر اساس ضریب ثابت قیمت ها
6.7	5.9	6.8	10.0	31.4	-30.1	کشاورزی
0.6	0.6	11.3	-9.9	45.0	-34.6	صنعت
10.2	1.5	18.7	15.0	11.1	-21.1	خدمات
2.4	2.4	2.4	4.6	2.8	1.4	تورم (شاخص قیمت مصرف کننده)
3.9	3.6	7.8	21.0	13.9	-9.8	جریان خالص سرمایه گذاری مستقیم خارجی (درصد از GDP)
-1.5	7.2	14.4	2.5	11.0	-35.2	تراز مالی (درصد از GDP)
37.4	40.7	43.9	59.0	58.8	35.4	درآمد (درصد از GDP)
55.0	51.2	54.7	70.4	87.0	238.2	بدهی (درصد از GDP)
-1.5	7.2	14.4	2.5	11.0	-35.2	تراز اولیه (درصد از GDP)
2.4	2.6	0.8	-4.2	14.4	-11.0	رشد تولید گازهای گلخانه ای (کربن دی اکسید)
33.3	32.4	31.2	31.8	36.0	28.0	انتشار گازهای گلخانه ای (درصد از مجموع)

Source: World Bank, Poverty & Equity and Macroeconomics, Trade & Investment Global Practices. Emissions data sourced from CAIT and OECD. Notes: e = estimate, f = forecast.

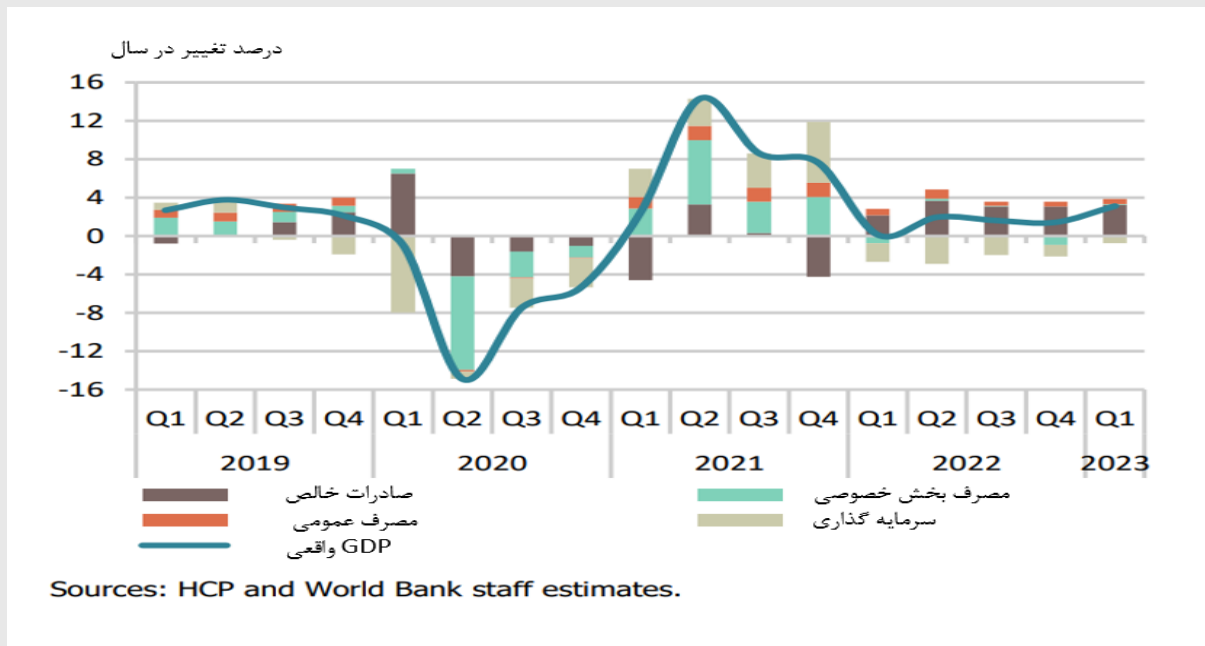
جدول ۲۱: مشخصات کلان اقتصادی مراکش (۲۰۲۲)

شاخص	میزان
جمعیت (میلیون نفر)	۳۷.۵
تولید ناخالص داخلی (بر اساس قیمت جاری دلار آمریکا)	۱۳۰.۹
تولید ناخالص داخلی سرانه (بر اساس قیمت جاری دلار آمریکا)	۳۴۹۴.۹
نرخ ملی فقر ^a	۴.۸
نرخ فقر درآمد متوسط به پایین (به ازای ۳.۶۵ دلار) ^a	۹.۸
شاخص جینی ^a	۳۹.۵
ثبت نام در مدارس / ابتدایی (رشد بر حسب درصد) ^b	۱۱۳.۴
میزان امید به زندگی (بر اساس سال) ^b	۷۴.۰
تولید گازهای گلخانه‌ای (کربن دی اکسید)	۹۶.۳

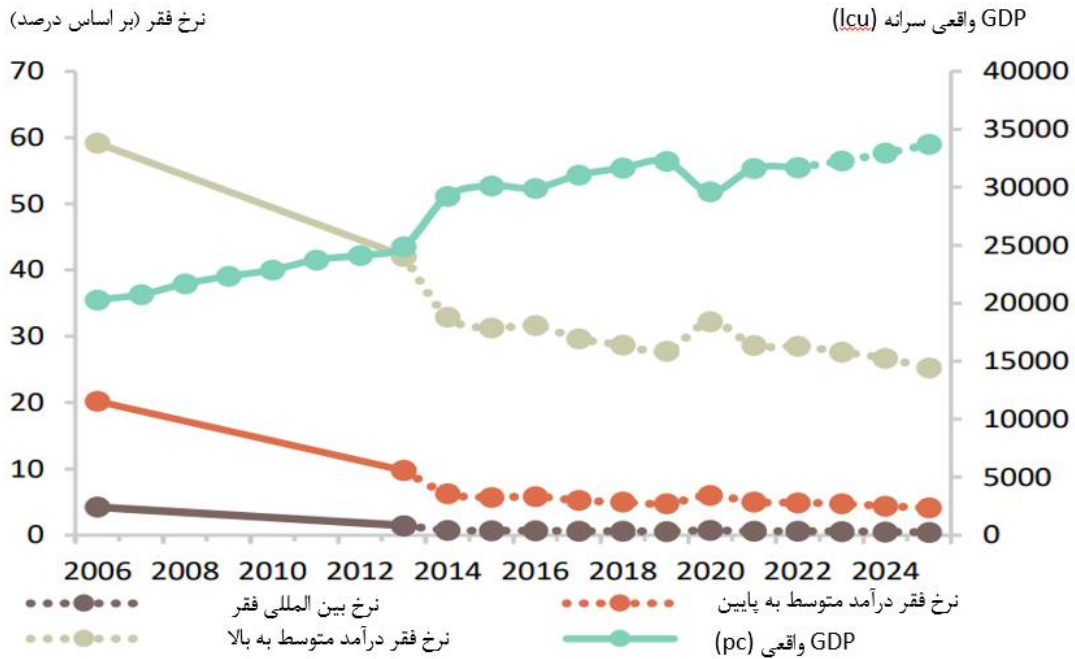
Source: WDI, Macro Poverty Outlook, and official data.

a/ Most recent value (2014).

b/ Most recent WDI value (2021).

نمودار ۱۰: رشد واقعی تولید ناخالص داخلی و سهم آن در تولید واقعی ناخالص داخلی مراکش

Source: World Bank. Notes: see Table 2.

نمودار ۲۳: نرخ واقعی و پیش‌بینی شده فقر و تولید واقعی سرانه ناخالص داخلی مراکش

با از بین رفتن شوک‌های اخیر، فعالیت‌های اقتصادی در حال بهبود است. پیش‌بینی می‌شود با کاهش تورم و بهبود تقاضای داخلی، رشد در سال ۲۰۲۴ شتاب بیشتری بگیرد. اطلاعات اولیه حاکی از آن است که علی‌رغم پیامدهای شگرف زلزله ۸ سپتامبر بر زندگی و معیشت جمعیت آسیب دیده، بعید است اثرات کلان اقتصادی آن در صورت موقتی بودن تأثیرات بر گردشگری مهم باشد. خانوارهای مراکشی همچنان با تورم بالای مواد غذایی مواجه هستند، اشتغال روستایی به طور کامل پس از خشکسالی بهبود نیافته است و سطح اطمینان پایین است.

شرایط و چالش‌های کلیدی

تاب‌آوری خارجی مراکش در مواجهه با اختلالات جهانی متعدد، مانند همه‌گیری کووید ۱۹ و جنگ در اوکراین نسبتاً قوی بوده است. این کشور ارز پایدار خود را حفظ کرده، بافرهای نقدینگی خارجی خود را تقویت کرده، دسترسی خوبی به بازارهای مالی بین‌المللی داشته و به جذب حجم زیادی از سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی (سرمایه‌گذاری یک شرکت یا شخص حقیقی در کشوری دیگر جهت تجارت یا تولید) ادامه داده است. این کشور همچنین در بخش‌های قابل تجارت، از جمله رشد سریع صنعت خودروسازی،

تثبیت بندر طنجه^۱ به عنوان یک مرکز لجستیکی پیشرو، یا تبدیل بخش فسفات به تأمین کننده اصلی کود برای آفریقا، موفقیت های چشمگیری داشته است. با این حال، عملکرد اقتصاد مراکش به دلیل ضعف های ساختاری تضعیف شده است. رشد تولید ناخالص داخلی بی ثبات بوده و از یک روند کاهشی کلی پیروی کرده است که با افزایش فراوانی خشکسالی های شدید تشدید شده است. سرمایه گذاری خصوصی هنوز به سطح قبل از همه گیری بازنگشته است و بخش دولتی سرمایه گذار غالب در اقتصاد است. زمین لرزه اخیر تداوم جیب های فقر و محرومیت را برجسته می کند که بخشی از آن ناشی از بازار کار است که شغل کافی برای زنان و جوانان ایجاد نمی کند. دولت درگیر یک برنامه اصلاحی بلندپروازانه برای رفع برخی از این چالش ها است. هدف آن تقویت سرمایه انسانی از طریق جهانی کردن دسترسی به بهداشت و حمایت اجتماعی و بهبود کیفیت آموزش است. صندوق سرمایه گذاری جدید محمد ششم^۲ و منشور سرمایه گذاری اخیراً تأیید شده با هدف حمایت از یک مدل رشد ایجاد شغل تحت رهبری بخش خصوصی است. اصلاحات حاکمیت دستگاه معادلات خطی^۳ با هدف بهبود مدیریت استراتژیک و عملکرد بخش عمومی انجام می شود. اجرای موفقیت آمیز این اصلاحات برای قرار دادن مراکش در مسیر رشد قوی تر و فراگیرتر بسیار مهم خواهد بود.

پیشرفت های اخیر

پس از کاهش شدید در سال ۲۰۲۲، تولید ناخالص داخلی واقعی مراکش در سه ماهه اول سال ۲۰۲۳ به میزان ۳.۵ درصد افزایش یافت. این موضوع تا حدی به دلیل یک اثر پایه بود، زیرا تولید کشاورزی پس از خشکسالی سال گذشته بهبود یافت. این نیز با گسترش ۵.۴ درصدی بخش خدمات که با رونق گردشگری افزایش یافته، توضیح داده می شود. در سمت تقاضا، صادرات خالص علی رغم تضعیف اقتصاد جهانی به عامل اصلی رشد تبدیل شده است. این امر همراه با حواله های کارگران قوی منجر به مازاد حساب جاری کوچک در سه ماهه اول سال ۲۰۲۳ یعنی کسری سال گذشته ۳.۵ درصد از تولید ناخالص داخلی شد. تورم سالانه پس از رسیدن به ۱۰.۱ درصد در ماه فوریه، به ۴.۹ درصد در ماه جولای کاهش یافته است که بیشتر به دلیل کاهش قیمت سوخت است. از این رو، بانک مرکزی تصمیم گرفته است چرخه انقباض سیاست پولی را پس از سه افزایش از سپتامبر ۲۰۲۲ برای ۱۵۰ واحد پایه، تا ۳ درصد، متوقف کند. با انتظارات تورمی دو ساله ۴.۷ درصدی، نرخ سیاست در شرایط واقعی منفی است. درآمدهای عمومی به طور پیوسته به رشد خود ادامه داده است، در حالی که یارانه ها به طور مکانیکی همراه با قیمت گاز بوتان کاهش یافته است.

این درآمد بادآورده هنوز کسری بودجه را در سال ۲۰۲۳ کاهش نداده است، یعنی در هفت ماهه اول سال ۹ درصد در مقایسه با دوره مشابه سال ۲۰۲۲ افزایش یافته است، که نشان دهنده مخارج قوی با اجرای اصلاحات کلیدی توسط دولت، تزریق نقدینگی در شرکت های دولتی و رسیدگی به مشکلات است. بحران آب علی رغم شتاب رشد، شوک های اخیر همچنان اثرات آشکاری بر رفاه دارند. با ۱۱.۷ درصد، تورم مواد غذایی همچنان بالاست و به طور نامتناسبی بر فقرا تأثیر می گذارد. مصرف خانوارها در سال ۲۰۲۲، به میزان ۰.۶ درصد کاهش یافت و در سه ماهه اول سال ۲۰۲۳ راکد شد. ایجاد شغل خالص در مناطق روستایی منفی است، جایی که سطح فقر بالاتر است. شاخص اعتماد خانوار^۱ (برنامه حفاظت از شنوایی) در پایین ترین سطح خود از زمان شروع تولید آن در سال ۲۰۰۸ قرار دارد. تقریباً ۲۵۰ هزار نفر در مناطقی که بیشترین آسیب را از زلزله متضرر شده، زندگی می کنند که عمدتاً در روستاهای کوهستانی فقیرنشین هستند. این زلزله نزدیک به ۳۰۰۰ قربانی گرفت.

چشم انداز

انتظار می رود رشد تولید ناخالص داخلی به ۲.۸ درصد در سال ۲۰۲۳ و تا ۳.۳ درصد در سال ۲۰۲۴ افزایش یابد. ارزیابی کاملی از تأثیرات در زمان نگارش این مقاله برای گنجاندن تأثیرات زلزله اخیر در این پیش بینی ها در دسترس نبود. با این حال، اطلاعات اولیه حاکی از آن است که تأثیرات کلان اقتصادی متوسط خواهد بود و عمدتاً از طریق گردشگری هدایت می شود که می تواند رشد تولید ناخالص داخلی را تا ۰.۳ درصد در سال ۲۰۲۳ کاهش دهد. همچنین خشکسالی موجب بازگشت به سطوح متوسط در سال ۲۰۲۴ می گردد. خدمات به عنوان یک بخش پررونق گردشگری به شمار می رود که انتظار می رود نسبتاً سریع از تأثیر زلزله بهبود یابد و سهم عمده ای در رشد خواهد داشت. عملکرد بخش تولید با شرایط ضعیف جهانی و کندی ساخت و ساز تضعیف خواهد شد. پیش بینی می شود که تقاضای داخلی پس از شوک های اخیر که با بهبود شرایط بازار کار، حواله ها و تعدیل تدریجی تورم حمایت می شود، بهبود یابد. همراه با شوک محو شرایط تجاری مرتبط با جنگ در اوکراین، گردشگران رو به رشد و جریان های ورودی نیز به کاهش کسری حساب جاری به ۱.۳ درصد از تولید ناخالص داخلی در سال ۲۰۲۳ کمک خواهد کرد که به ۲.۶ درصد از تولید ناخالص داخلی در سال ۲۰۲۴ افزایش خواهد یافت. تقاضای داخلی بهبود می یابد با وجود افزایش موقت آن در ماه های اول سال ۲۰۲۳، پیش بینی می شود که کسری بودجه در سال جاری به دلیل جمع آوری درآمدهای جامد به طور متوسط به ۴.۶ درصد تولید ناخالص داخلی کاهش یابد. برنامه جدید کمک هزینه عائله مندی که در پایان سال جاری اجرا می شود، بر مخارج عمومی در سال ۲۰۲۴ فشار خواهد آورد.

اما اصلاحات پیش‌بینی شده یارانه قیمت و عملیات پولی‌سازی دارایی دولت باید کسری بودجه را در مسیر نزولی نگه دارد و نسبت بدهی را تثبیت کند. زیر ۶۹ درصد تولید ناخالص داخلی پس از سال‌ها وخامت و اخیراً، پیش‌بینی می‌شود که رکود، فقر شدید و متوسط در سال ۲۰۲۳ کاهش آهسته خود را از سر بگیرد و به سطح قبل از همه‌گیری بازگردد. با این حال، پیش‌بینی‌های خنثی توزیع احتمالاً تأثیر رفاهی تورم را دست‌کم می‌گیرند که مانند زلزله به طور نامتناسبی به انتهای توزیع ضربه می‌زند. به طور واقع بینانه‌تر، فقر ممکن است در مناطق روستایی افزایش یافته باشد که تحت تأثیر تداوم از دست دادن شغل نیز قرار گرفته است. با کاهش تورم، گسترش تدریجی اصلاحات حمایت اجتماعی و انتقال موقت نقدی اعلام شده برای قربانیان زلزله، انتظار می‌رود که از سال ۲۰۲۴ فقر با قاطعیت بیش‌تری کاهش یابد.

جدول ۲۲: شاخص‌های کلان چشم‌انداز فقر مراکش (درصد تغییرات پیش‌بینی شده)

میزان						شاخص
2025f	2024f	2023e	2022	2021	2020	
3.3	3.1	2.8	1.3	8.0	-7.2	رشد واقعی GDP بر اساس قیمت ثابت بازار
2.7	2.1	1.3	-0.7	6.9	-5.6	مصرف بخش خصوصی
3.3	3.6	3.4	3.3	7.2	-0.6	مصرف بخش دولتی
2.4	2.0	1.6	-2.2	7.6	-	سرمایه گذاری ناخالص ثابت
10.9	6.9	10.8	20.4	7.9	-	صادرات کالاها و خدمات
8.4	4.8	6.4	9.0	10.4	-	واردات کالاها و خدمات
3.3	3.1	2.8	1.0	7.8	-7.0	رشد واقعی GDP بر اساس ضریب ثابت قیمت‌ها
3.1	5.7	1.5	-	19.0	-7.1	کشاورزی
2.5	2.0	0.3	-1.7	7.1	-5.2	صنعت
3.5	3.1	4.0	5.4	5.8	-7.9	خدمات
2.8	3.8	6.2	6.6	1.4	0.7	تورم (شاخص قیمت مصرف‌کننده)
-2.2	-2.6	-1.3	-3.5	-2.3	-1.2	مانده حساب جاری (درصد از GDP)
1.4	1.5	1.5	1.2	1.1	0.8	جریان خالص سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی (درصد از GDP)
-3.6	-4.1	-4.6	-5.2	-6.0	-7.1	تراز مالی (درصد از GDP)
27.0	27.4	27.6	27.0	25.3	27.0	درآمد (درصد از GDP)
68.5	69.0	69.7	71.6	69.5	72.2	بدهی (درصد از GDP)
-1.0	-1.5	-1.9	-3.0	-3.7	-4.7	تراز اولیه (درصد از GDP)
0.4	0.5	0.6	0.6	0.6	0.7	نرخ ب.ب. الملل فق (به ازای ۲.۱۵ دلار رفاهی در سال ۲۰۱۷) ^{a,b}
4.1	4.4	4.7	4.9	5.0	6.0	نرخ فقر درآمد متوسط به پایین (به ازای ۳.۶۵ دلار رفاهی در سال)
25.2	26.7	27.6	28.5	28.7	32.2	نرخ فقر درآمد متوسط به بالا (به ازای ۶.۸۵ دلار رفاهی در سال)
2.8	2.7	3.5	4.8	5.1	-4.1	رشد تولید گازهای گلخانه‌ای (کربن دی‌اکسید)
76.9	76.5	76.0	75.2	73.9	72.8	انتشار گازهای گلخانه‌ای (درصد از مجموع)

Source: World Bank, Poverty & Equity and Macroeconomics, Trade & Investment Global Practices. Emissions data sourced from CAIT and OECD. Notes: e = estimate, f = forecast. a/ Calculations based on 2013-ENCDM. Actual data: 2013. Nowcast: 2014-2022. Forecasts are from 2023 to 2025. b/ Projection using neutral distribution (2013) with pass-through = 0.87 (Med (0.87)) based on GDP per capita in constant LCU.

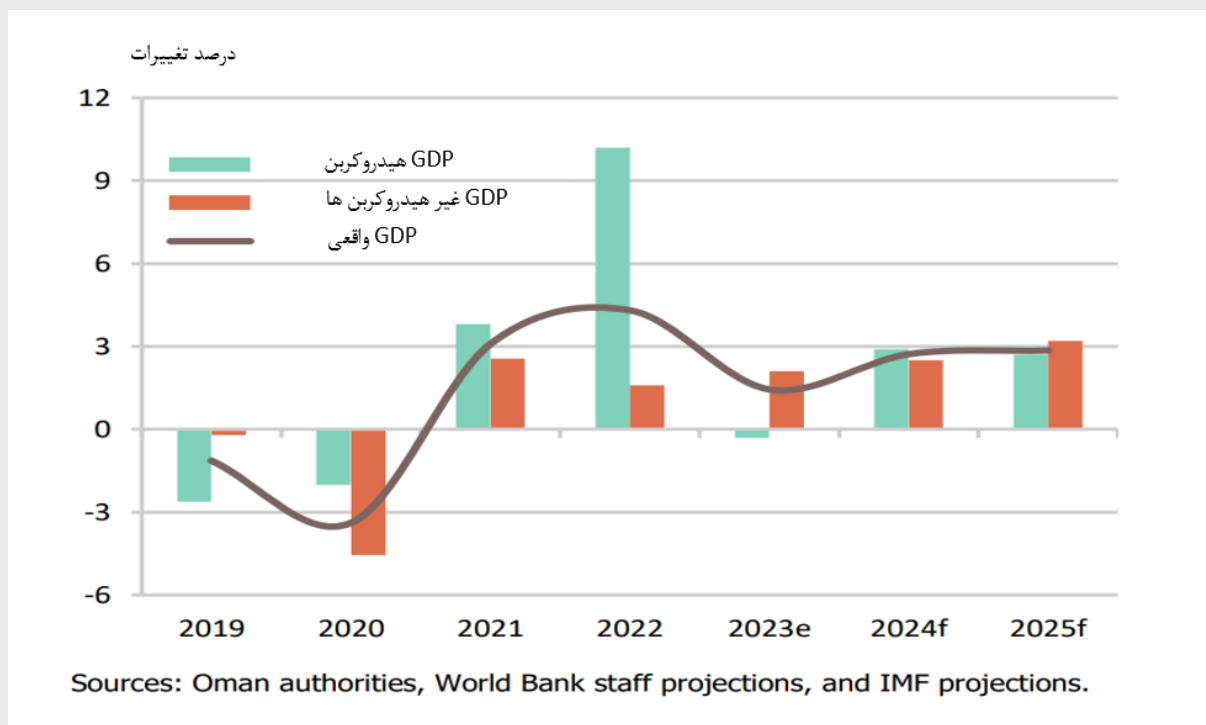

جدول ۲۳: مشخصات کلان اقتصادی عمان (۲۰۲۲)

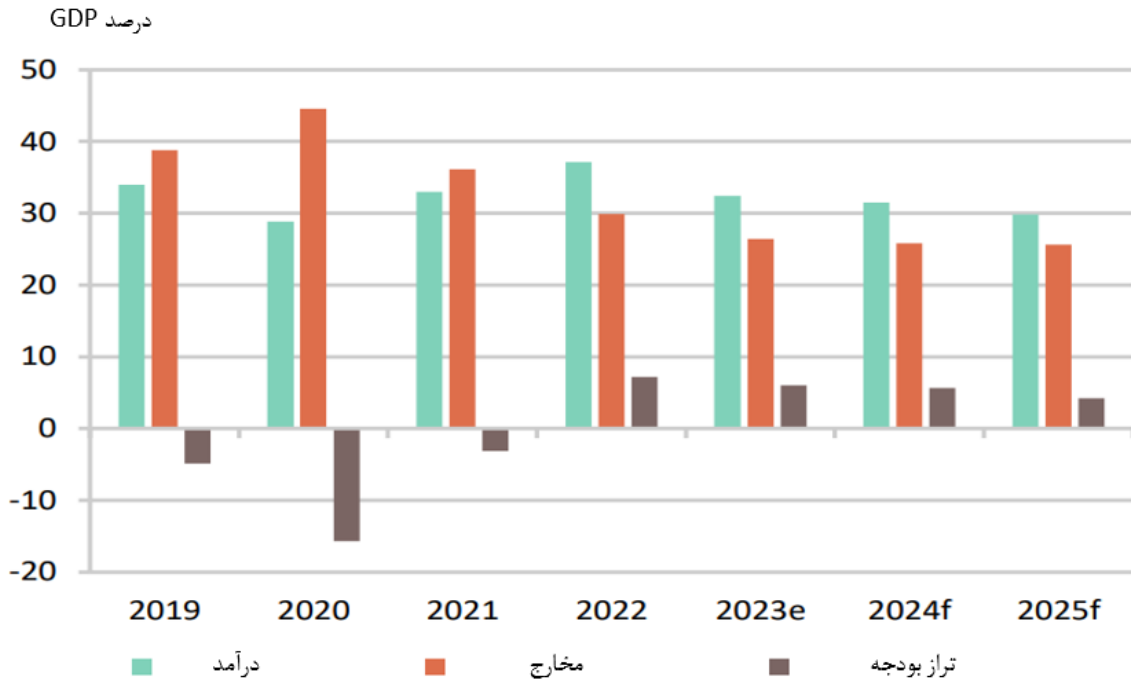
شاخص	میزان
جمعیت (میلیون نفر)	۴.۶
تولید ناخالص داخلی (بر اساس قیمت جاری دلار آمریکا)	۱۱۴.۷
تولید ناخالص داخلی سرانه (بر اساس قیمت جاری دلار آمریکا)	۲۵۰۵۶.۷
ثبات نام در مدارس / ابتدایی (رشد بر حسب درصد) ^a	۱۰۴.۱
میزان امید به زندگی (بر اساس سال) ^a	۷۲.۵
تولید گازهای گلخانه‌ای (کربن دی اکسید)	۱۱۹.۷

Source: WDI, Macro Poverty Outlook, and official data.

a/ Most recent WDI value (2021).

نمودار ۲۴: رشد واقعی سالانه تولید ناخالص داخلی عمان

Sources: Oman authorities and World Bank staff projections.

نمودار ۲۵: نرخ واقعی و پیش‌بینی شده فقر و تولید واقعی ناخالص داخلی عمان

به دنبال عملکرد قوی در سال ۲۰۲۲، رشد اقتصادی عمان در سال جاری کاهش می‌یابد که منعکس‌کننده کاهش تولید اوپک پلاس و تعدیل در فعالیت‌های غیر هیدروکربنی است. علی‌رغم این رکود، چشم‌انداز به دلیل افزایش ظرفیت تولید و اجرای تسریع اصلاحات ساختاری امیدوار کننده است. بنابراین، ترازهای مالی و خارجی پیش‌بینی می‌شود که مازاد باقی بماند اما در میان‌مدت معتدل شود. شرایط سخت‌تر مالی جهانی و نوسان قیمت‌های انرژی همچنان ریسک‌های اصلی چشم‌انداز هستند.

شرایط و چالش‌های کلیدی

اقتصاد عمان با حمایت قیمت بالای نفت و ادغام مالی تحت سیاست مالی میان‌مدت^۱ و چشم‌انداز ۲۰۴۰ به عملکرد خوبی ادامه می‌دهد. درآمدهای بادآورده هیدروکربنی و اقدامات مالی بالاتر از حد انتظار، موقعیت‌های مالی و خارجی را تقویت کرده است. مقامات موفق شدند از درآمدهای بادآورده هیدروکربن برای کاهش بدهی دولت به کمتر از ۴۲ درصد تولید ناخالص داخلی در سال ۲۰۲۲ از بیش از ۶۱ درصد تولید ناخالص داخلی در سال ۲۰۲۱ استفاده کنند. بدهی شرکت‌های دولتی (SOEs)^۲ به طور قابل توجهی

¹ MTFP
² State-Owned Enterprises (SOEs)

به میزان ۱۲ درصد از تولید ناخالص داخلی در سال ۲۰۲۲ صندوق بین‌المللی پول، با خطرات کاهش یافته توسط دارایی‌های قابل توجه تحت اداره سرمایه‌گذاری عمان و پیشبرد اصلاحات حاکمیتی و کارایی، کاهش یافته است. دولت همچنان به بیان برنامه‌های خود برای تقویت اقتصاد از جمله تأسیس صندوق آینده عمان به مبلغ ۲ میلیارد ۵.۲ پول عمان^۱ دلار در می ۲۰۲۳ ادامه می‌دهد و درصدی از سرمایه خود را برای تقویت سرمایه‌گذاری در مشاغل کوچک، متوسط و نوظهور اختصاص می‌دهد. علاوه بر این، در حال حاضر عمان سرمایه‌گذاری در پروژه‌های انرژی‌های تجدیدپذیر و هیدروژن سبز را با هدف تأمین ۳۰ درصد برق از منابع تجدیدپذیر تا سال ۲۰۳۰ از ۵.۵ درصد در اولویت قرار داده است. در ژوئن ۲۰۲۳، دولت سه قرارداد به ارزش ۲۰ میلیارد دلار برای توسعه هیدروژن سبز با هدف تبدیل شدن به یک قطب جهانی برای تولید هیدروژن سبز امضا کرد. دو قرارداد دیگر در اواخر آگوست ۲۰۲۳ برای عرضه ۰.۸ میلیون تن گاز طبیعی مایع (LNG) امضا شد که بیشتر از فعالیت‌های اقتصادی حمایت می‌کند و تأثیر کاهش قیمت نفت بر ترازهای مالی و خارجی را کاهش می‌دهد، با این حال، چالش‌ها همچنان باقی است. علی‌رغم چندین طرح اصلاحی، اقتصاد همچنان به بخش هیدروکربن وابسته است که سهم زیادی در درآمدهای مالی و صادراتی دارد. نوسانات و غیرقابل پیش‌بینی بودن قیمت نفت، می‌تواند چالش‌های مالی قابل توجهی ایجاد کند، نیازهای مالی ناخالص را افزایش دهد و برنامه اصلاحات دولت را مختل کند. ریسک‌های کلیدی چشم‌انداز ناشی از عدم اطمینان پیرامون بازار انرژی، تقاضای کمتر برای هیدروکربن‌ها به دلیل گذار جهانی انرژی، و فشارها برای صرف هزینه‌های بادآورده نفت است که می‌تواند اجرای تعدیل مالی را به تأخیر بیندازد و ریسک‌های تأمین مالی را در میان‌مدت افزایش دهد. از سوی دیگر، اقدامات مالی و تنوع اضافی، تسریع تولید در پروژه پالایشگاه دقم و افزایش سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی از طرف شرکای منطقه‌ای، باعث رشد و تقویت موقعیت‌های مالی و خارجی می‌شود. انتظار می‌رود قانون کار جدیدی که در ژوئیه ۲۰۲۳ تصویب شد، اشتغال عمانی را در بخش خصوصی افزایش دهد و به حل چالش بالای بیکاری جوانان کمک کند.

پیشرفت‌های اخیر

اقتصاد واقعی طی سه ماهه اول ۲۰۲۳ با حمایت بخش غیر هیدروکربنی که رشد ۴.۶ درصدی را به ثبت رسانده است، ۴.۷ درصد رشد کرد تا عملکرد قوی بخش‌های صنعتی و خدماتی را منعکس کند. در همین حال، بخش هیدروکربن در نتیجه فعالیت قابل توجه گاز طبیعی ۳.۵ درصد رشد کرد. میانگین تورم کل از ۲.۸ درصد در سال ۲۰۲۲ به ۱.۲ درصد در طول هشت ماه اول سال ۲۰۲۳ سالانه کاهش یافت تا منعکس-

کننده کاهش قیمت‌های حمل‌ونقل و ارتباطات باشد. داده‌های مالی‌ه عمومی نشان می‌دهد که در نتیجه تعدیل قیمت‌های جهانی انرژی، درآمدهای بودجه کاهش ۶ درصدی طی نیمه اول تا ۲۰۲۳ داشته است. به موازات آن، مخارج عمومی ۴ درصد در طول مدت مشابه کاهش یافت تا منعکس‌کننده کاهش هزینه‌های خدمات بدهی عمومی همراه با کاهش یارانه‌های برق و سوخت باشد. بر این اساس، موقعیت مالی کلی عمان به مزاد ۱.۷ میلیارد دلار آمریکا (نزدیک به ۱.۶ درصد از تولید ناخالص داخلی) طی نیمه اول تا ۲۰۲۳ تغییر کرد. تخمین زده می‌شود که درآمدهای هیدروکربنی کمتر زمینه را برای کاهش بیشتر در نسبت بدهی به تولید ناخالص داخلی محدود کند، اما این میزان بسیار کمتر از اوج ۶۱ درصدی در سال ۲۰۲۱ است. مزاد تراز تجاری به ۷.۶ میلیارد دلار آمریکا (۷ درصد تولید ناخالص داخلی) کاهش یافت. تا پایان ماه مه ۲۰۲۳، در مقایسه با ۱۰.۶ میلیارد دلار آمریکا (۹.۲ درصد تولید ناخالص داخلی) در مدت مشابه سال گذشته، زیرا صادرات هیدروکربن ۱۳.۲ درصد کاهش یافته است. در نتیجه، دارایی‌های خارجی ناخالص در ماه می ۲۰۲۳ به میزان اندکی (۱۶۰ میلیون دلار) افزایش یافت و تا پایان می ۲۰۲۳ به ۱۷.۶ میلیارد دلار رسید. پیش‌بینی می‌شد که نرخ مشارکت نیروی کار و نسبت اشتغال به جمعیت در سال ۲۰۲۳ به ترتیب به ۶۸.۲ درصد و ۶۶.۵ درصد برسد که هنوز حدود دو درصد کمتر از سطح سال ۲۰۱۹ است. طبق پیش‌بینی سازمان بین‌المللی کار (ILO)، نرخ بیکاری در حدود ۲.۵ درصد بالا باقی بماند و بهبودی در میان زنان کندتر از مردان باشد. نرخ بیکاری در بین جوانان همچنان بالاتر است و بالاترین نرخ در میان زنان جوان است. بر اساس آخرین بولتن آماری ماهانه، نرخ جویای کار در بین زنان ۲۵ تا ۲۹ ساله در جولای ۲۰۲۳، ۲۵.۹ درصد بوده است، در حالی که نرخ جویندگان کار در میان مردان ۲۵ تا ۲۹ ساله در همین دوره ۲.۴ درصد بوده است. عمان قانون جدید حمایت اجتماعی و قانون کار جدید را در ژوئیه ۲۰۲۳ صادر کرد. اولی اصلاحات جامعی را در سیستم حمایت اجتماعی انجام می‌دهد که چارچوب‌های مشارکتی و غیر مشارکتی را برای پوشش چرخه عمر، حمایت بهتر از انتقال بازار کار و موارد بیشتر ادغام می‌کند. مدل تأمین مالی پایدار دومی در میان مفاد خود به ساعات کار، کمک هزینه مرخصی، شرایط و فسخ قرارداد، حل اختلاف و اقدامات عمانی می‌پردازد.

چشم‌انداز

تخمین زده می‌شود که اقتصاد عمان در سال ۲۰۲۳ با کاهش تولید اوپک پلاس و کندشدن فعالیت اقتصادی جهانی کاهش یابد. با این حال، پیش‌بینی می‌شود که اقتصاد در میان مدت به دلیل تولید انرژی بیشتر و اصلاحات ساختاری گسترده تقویت شود. برآورد می‌شود که رشد کلی در سال ۲۰۲۳ به ۱.۴ درصد کاهش یابد، زیرا تولید نفت کاهش می‌یابد، در حالی که انتظار می‌رود بخش‌های غیرنفتی از رشد حمایت

کنند و بیش از ۲ درصد افزایش یابد که ناشی از بازسازی در بخش های ساخت و ساز، سرمایه گذاری در انرژی های تجدیدپذیر و گردشگری است. پیش بینی می شود که تورم به ۱.۳ درصد کاهش یابد که منعکس کننده کاهش مصرف خصوصی در نتیجه سیاست های پولی سخت گیرانه است. علی رغم قیمت های نسبتاً متوسط هیدروکربن در دوره پیش بینی، انتظار می رود که تراز مالی کلی عمان در سال های ۲۰۲۵-۲۰۲۳ با حمایت از اقدامات تعدیل مالی در حال انجام تحت برنامه مالی میان مدت (MTFP)^۱، مازاد بر ۵ درصد تولید ناخالص داخلی باقی بماند. بر این اساس، انتظار می رود بدهی عمومی در میان مدت به سیر نزولی خود ادامه دهد. به طور مشابه، پیش بینی می شود که حساب جاری در میان مدت مازاد باقی بماند، زیرا صادرات بیشتر گاز طبیعی مایع تا حدی کاهش قیمت هیدروکربن ها را جبران می کند. این موضوع به عمان یاری می رساند تا ذخایر خارجی خود را که پیش بینی می شود در سال های ۲۰۲۳-۲۰۲۵ از ۲۲ میلیارد دلار فراتر رود، بازسازی کند و مقاومت این کشور را در برابر شوک های خارجی بهبود بخشد.

جدول ۲۴: شاخص های کلان چشم انداز فقر عمان (درصد تغییرات پیش بینی شده)

میزان						شاخص
2025f	2024f	2023e	2022	2021	2020	
2.9	2.7	1.4	4.3	3.1	-3.4	رشد واقعی GDP بر اساس قیمت ثابت بازار
3.3	3.4	3.0	4.0	6.8	9.6	مصرف بخش خصوصی
2.8	2.5	2.7	3.1	0.9	-14.0	مصرف بخش دولتی
3.4	3.6	3.0	4.0	-1.5	1.8	سرمایه گذاری ناخالص ثابت
3.5	3.4	1.8	12.3	14.2	-14.6	صادرات کالاها و خدمات
5.0	5.3	5.7	6.2	2.7	-8.9	واردات کالاها و خدمات
2.9	2.7	1.4	4.4	3.1	-3.6	رشد واقعی GDP بر اساس ضریب ثابت قیمت ها
1.5	1.1	2.7	-9.7	9.0	14.3	کشاورزی
1.5	2.5	1.2	5.1	1.1	0.0	صنعت
4.6	3.1	1.7	4.4	5.4	-8.4	خدمات
2.0	1.8	1.3	2.8	1.5	-0.9	تورم (شاخص قیمت مصرف کننده)
2.2	5.1	5.0	6.2	-4.9	-16.2	مانده حساب جاری (درصد از GDP)
-0.1	-0.5	-1.0	-1.9	5.0	4.7	جریان خالص سرمایه گذاری مستقیم خارجی (درصد از GDP)
4.2	5.7	6.0	7.2	-3.2	-15.7	تراز مالی (درصد از GDP)
29.8	31.5	32.4	37.1	33.0	28.9	درآمد (درصد از GDP)
31.9	34.4	38.4	41.8	61.4	69.5	بدهی (درصد از GDP)
6.7	8.2	9.0	9.9	0.0	-21.6	تراز اولیه (درصد از GDP)
4.3	3.5	5.0	6.6	4.1	7.5	رشد تولید گازهای گلخانه ای (کربن دی اکسید)
74.5	73.7	73.3	72.6	71.5	70.9	انتشار گازهای گلخانه ای (درصد از مجموع)

Source: World Bank, Poverty & Equity and Macroeconomics, Trade & Investment Global Practices. Emissions data sourced from CAIT and OECD. Notes: e = estimate, f = forecast.

سرزمین های فلسطینی

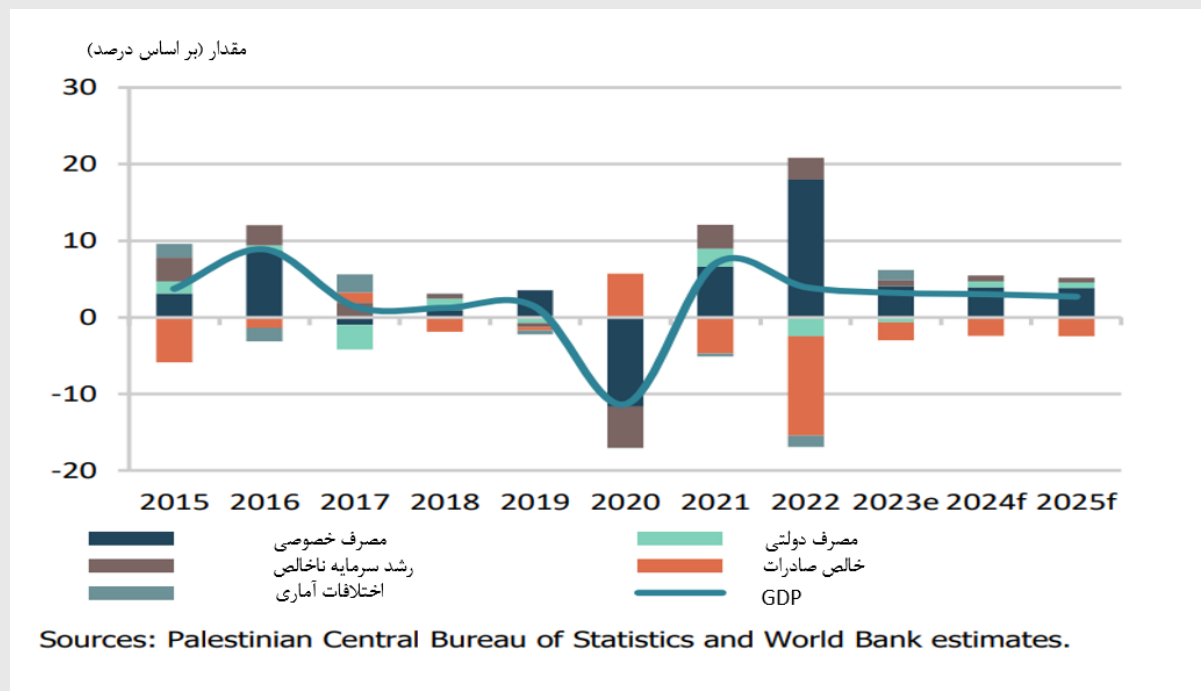
جدول ۲۵: مشخصات کلان اقتصادی سرزمین های فلسطینی (۲۰۲۲)

میزان	شاخص
۵۰	جمعیت (میلیون نفر)
۱۹.۱	تولید ناخالص داخلی (بر اساس قیمت جاری دلار آمریکا)
۳۷۸۹.۳	تولید ناخالص داخلی سرانه (بر اساس قیمت جاری دلار آمریکا)
۲۰.۵	نرخ فقر در آمد متوسط به بالا (به ازای ۶.۸۵ دلار) ^a
۳۳.۷	شاخص جینی ^a
۹۴.۰	ثبات نام در مدارس / ابتدایی (رشد بر حسب درصد) ^b
۷۳.۵	میزان امید به زندگی (بر اساس سال) ^b

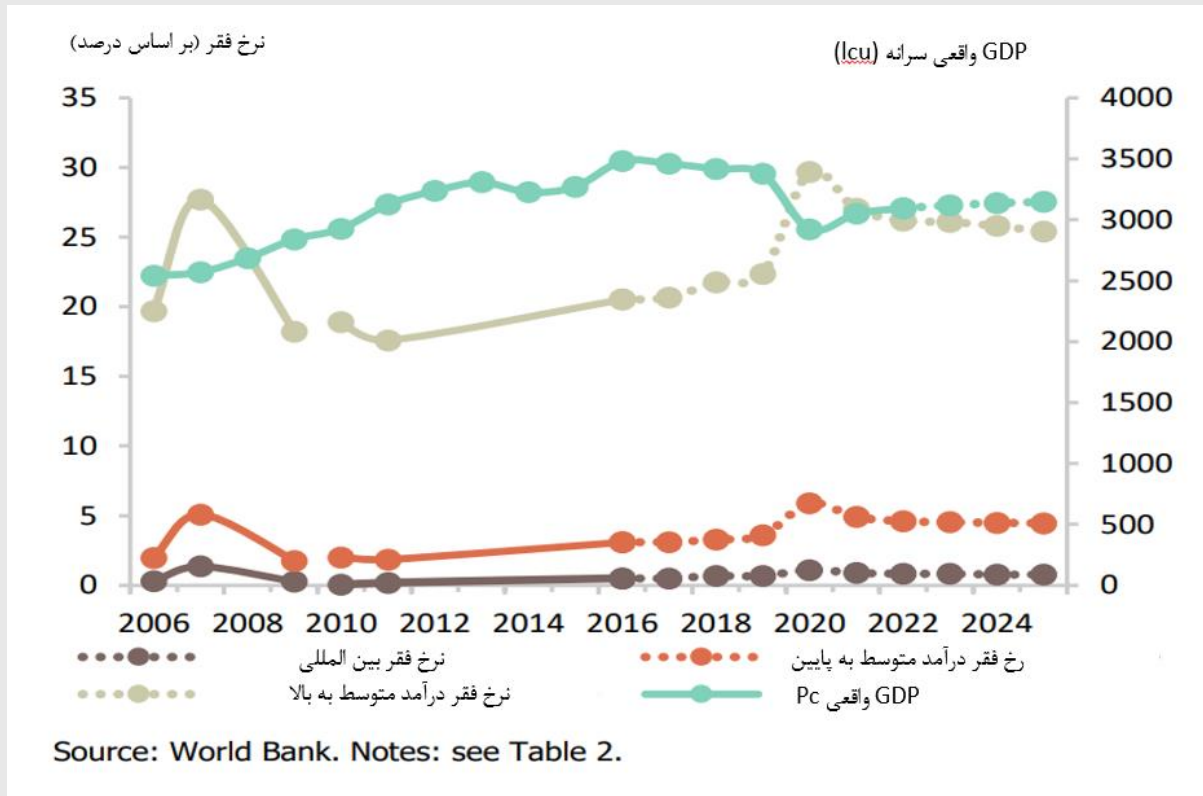
Source: WDI, Macro Poverty Outlook, and official data.

a/ Most recent value (2016), 2017 PPPs.

b/ Most recent WDI value (2021).

نمودار ۲۶: رشد واقعی تولید ناخالص داخلی و سهم آن در تولید ناخالص واقعی سرزمین های فلسطینی

نمودار ۲۷: نرخ واقعی و پیش بینی شده فقر و تولید واقعی ناخالص داخلی سرزمین های فلسطینی

اقتصاد فلسطین در اوایل سال ۲۰۲۳ کند شد که منعکس کننده کاهش بازگشت پس از همه گیری و افزایش محدودیت های اسرائیل بر غزه بود. با وجود درآمدهای قوی، برآورد می شود وضعیت مالی در سال ۲۰۲۳ بدتر شود که دلیل آن لایحه دستمزد ناپایدار و کسر بیشتر اسرائیل از کمک ها است. انتظار می رود که تشکیلات خودگردان به دلیل نداشتن گزینه های تأمین مالی دیگر به جمع آوری معوقات به بخش خصوصی و صندوق بازنشستگی عمومی و پرداخت بخشی از حقوق به کارکنان دولتی ادامه دهد. چشم انداز همچنان نامطمئن و منوط به ثبات امنیتی و سیاسی است.

شرایط و چالش های کلیدی

از سال ۲۰۱۷ تا ۲۰۲۲، اقتصاد فلسطین در یک مسیر تقریباً رکود پیش رفت و میانگین رشد تولید ناخالص داخلی سالانه ۰.۶ درصد بود. فعالیت اقتصادی به دلیل ترکیبی از محدودیت های مستمر اسرائیل، تلاش های اصلاحی کند

و یا پراکنده توسط تشکیلات خودگردان فلسطین در سرزمین فلسطین^{۴۴}، دوره‌های خشونت، شکاف داخلی بین کرانه باختری و غزه (WB&G)^{۴۵} و کاهش جریان کمک‌ها محدود شده است. اقتصاد به جای بهبود در بهره‌وری توسط انباشت عوامل هدایت می‌شود و رشد کندتر از جمعیت، منجر به کاهش درآمد سرانه و افزایش فقر شده است. بخش عمده‌ای از سرمایه‌گذاری ناخالص به جای بخش‌هایی که می‌تواند به رشد فراگیرتر و ایجاد شغل کمک کند، به سمت فعالیت‌های غیرقابل تجارت هدایت شده است. روندهای ملی تصویر بسیار متفاوتی را ترسیم می‌کنند. در سال ۲۰۲۲، تولید ناخالص داخلی سرانه در غزه ۱۲۵۷ دلار آمریکا برآورد شد که تقریباً یک چهارم تولید ناخالص داخلی سرانه کرانه باختری، ۴۴۵۸ دلار آمریکا است. بر اساس آخرین نظرسنجی ملی خانوارها، در سال ۲۰۱۶/۲۰۱۷، از هر پنج فلسطینی، یک فلسطینی زیر خط فقر درآمد متوسط رو به بالا (۶.۸۵ دلار PPP در روز) زندگی می‌کرد. فقر در غزه به طور قابل توجهی شیوع بیشتری دارد، جایی که تقریباً نیمی از جمعیت زیر خط فقر زندگی می‌کنند (۱۷/۲۰۱۶)، در مقایسه با کمتر از ۱۰ درصد در کرانه باختری زیست دارند.

پیشرفت‌های اخیر

اقتصاد فلسطین در سه ماهه اول (سه ماهه اول) سال ۲۰۲۳ نسبت به سال قبل از ۳.۹ درصد در سال ۲۰۲۲ به میزان ۳.۱ درصد کاهش یافت، زیرا بازگشت پس از همه‌گیری از بین رفت. رشد تا حد زیادی تحت تأثیر کرانه باختری (۴.۳ درصد سالانه) بوده که منعکس‌کننده افزایش شناوری مصرف خصوصی است که به نوبه خود از بخش عمده فروشی و خرده فروشی و بخش خدمات حمایت می‌کند. در همین حال، محاصره تقریباً کل تحمیل‌شده توسط دولت اسرائیل (GoI)^{۴۶} بر غزه همچنان مانع توسعه اقتصادی می‌شود، جایی که اقتصاد در سه ماهه اول ۲۰۲۳ ۲.۶ درصد کاهش یافت. این به دلیل بدتر شدن سریع بخش‌های کشاورزی، جنگل‌داری و ماهی‌گیری می‌باشد. از اوت ۲۰۲۲ به دنبال وضع مقررات جدید توسط دولت برای محدود کردن فروش ماهی از غزه به کرانه باختری بود. در طول سال ۲۰۲۲، شاخص قیمت مصرف‌کننده (CPI) در اراضی فلسطینی نسبتاً محدود می‌باشد، در مقایسه با بقیه جهان که منعکس‌کننده تجربه تورم اسرائیل است. نیو شیکل، با ۳.۷ درصد (سال سالانه، ۲۰۲۲)، اگرچه نسبت به محدوده منفی در سال ۲۰۲۰ افزایش یافته است. از آن زمان نسبتاً ثابت مانده است و در سه ماهه اول ۲۰۲۳ به ۳.۸ درصد رسیده است. در غزه، نرخ تورم در نیمه اول تنها ۱.۸ درصد بود. قیمت واردات از مصر در سال ۲۰۲۳ کاهش یافته است، در حالی که در کرانه باختری به ۴.۴ درصد رسیده است. در بخش مالی،

Palestinian Authority (PA)^{۴۴}
West Bank and Gaza (WB&G)^{۴۵}
Government of Israel (GoI)^{۴۶}

اصلاحات هدفمند دولت از آمادگی درآمد و در سه ماهه اول ۲۰۲۳ حمایت کرد. با این حال، هزینه‌ها نیز افزایش یافت که عمدتاً ناشی از صورت‌حساب دستمزد ناشی از اجرای جزئی توافقات با اتحادیه‌های کارگری در مورد افزایش حقوق بود. در سه ماهه اول ۲۰۲۳، کسری مالی کلی، پس از احتساب کمک‌های بلاعوض و کسورات انجام شده توسط اسرائیل، به ۸۳ میلیون دلار آمریکا یا ۰.۸ درصد تولید ناخالص داخلی رسید و عمدتاً از طریق معوقات و پرداخت جزئی حقوق عمومی (۸۰ تا ۸۵ درصد) تأمین مالی شد. نوامبر ۲۰۲۱ از سال ۲۰۲۲، بیکاری کلی با ۰.۳ واحد درصد افزایش به ۲۴.۷ درصد در سه ماهه دوم ۲۰۲۳ رسید. این افزایش ناشی از افزایش بیکاری غزه (از ۴۵.۳ به ۴۶.۴ درصد) بود که منعکس‌کننده انقباض در فعالیت‌های اقتصادی است. در کرانه باختری، بیکاری تقریباً ثابت مانده و نزدیک به ۱۳ درصد است. بر اساس روند رشد سرانه تولید ناخالص داخلی، تخمین زده می‌شود که نرخ فقر بین سال‌های ۲۰۱۶ تا ۲۰۲۰ با ۶ درصد افزایش به ۲۶.۵ درصد رسیده است. از آنجایی که تأثیر این همه‌گیری در سال ۲۰۲۱ کاهش یافت، نرخ فقر تا سال ۲۰۲۲ به ۲۴.۳ درصد کاهش یافته است که نشان دهنده تقریباً ۱.۲۵ میلیون نفر است که در فقر زندگی می‌کنند.

چشم‌انداز

در غیاب تغییر سیاست مشخص، انتظار می‌رود که سرزمین‌های فلسطینی همچنان با ترکیبی از رشد آهسته و فقر بالا، بدون زمینه خطرات بالا مواجه شوند. بر اساس یک سناریوی پایه، انتظار می‌رود اقتصاد فلسطین تحت سیستم چند لایه محدودیت‌های اسرائیل پیشرفت کند و اصلاحات در سمت تشکیلات خودگردان به رکود ادامه دهد. این محدودیت‌ها همچنان مانع فعالیت‌های اقتصادی و ممانعت از توسعه بخش خصوصی می‌شود و از دستیابی اقتصاد فلسطین به ظرفیت کامل خود جلوگیری می‌کند. بر اساس این سناریو، انتظار می‌رود رشد اقتصادی تا سال ۲۰۲۵ به ۲.۷ درصد کاهش یابد و با توجه به نرخ رشد جمعیت، تصور می‌شود متوسط درآمد سرانه واقعی به رکود ادامه دهد. در نتیجه، انتظار می‌رود که نرخ فقر تا سال ۲۰۲۵ کمی بیش از ۲۴ درصد باقی بماند. در بخش مالی، برآورد می‌شود درآمدها تا پایان سال ۲۰۲۳ به میزان اسمی ۶ درصد رشد کند و به حدود ۲۴ درصد برسد. تولید ناخالص داخلی، منعکس‌کننده افزایش تلاش‌های مالیاتی و ادامه رشد اقتصادی در کرانه باختری است. پیش‌بینی می‌شود که هزینه‌ها ۲.۵ درصد افزایش یابد و به ۲۶.۵ درصد تولید ناخالص داخلی در سال ۲۰۲۳ برسد که بیشتر ناشی از افزایش صورت‌حساب دستمزد است. بنابراین انتظار می‌رود کسری مالی کلی، از جمله کمک‌های بلاعوض و کسر از درآمدهای ترخیص، به ۴۹۳ میلیون دلار آمریکا برسد.

۲.۵ درصد از تولید ناخالص داخلی تا پایان سال ۲۰۲۳ را در بر گرفته و تصور می شود در دوره پیش بینی میان مدت به صورت نسبی ثابت بماند. خطرات نزولی همچنان بالا می باشد. تشدید حمله روسیه به اوکراین می تواند زنجیره های عرضه جهانی را بیشتر تحت فشار قرار دهد و فشار بر قیمت مواد غذایی و انرژی را افزایش دهد و رشد اقتصاد فلسطین را آهسته کند. در همین حال، درگیری های مجدد بین فلسطینی ها و نیروهای اسرائیلی در کرانه باختری و غزه می تواند عدم اطمینان اقتصادی را افزایش دهد و دسترسی کارگران فلسطینی به بازار کار اسرائیل را محدودتر کند. تشکیلات خودگردان دارای حوزه مالی کمی برای مقابله با چنین شوک هایی است و عدم اطمینان در جبهه سیاسی در اسرائیل می تواند به تشدید خطرات کلان اقتصادی و مالی پیش روی کرانه باختری و غزه کمک کند.

جدول ۲۶: شاخص های کلان چشم انداز فقر سرزمین های فلسطینی (درصد تغییرات پیش بینی شده سالانه)

شاخص	میزان					
	2025f	2024f	2023e	2022	2021	2020
رشد واقعی GDP بر اساس قیمت ثابت بازار	2.7	3.0	3.2	3.9	7.0	-
مصرف بخش خصوصی	3.7	3.8	4.0	20.5	7.5	-
مصرف بخش دولتی	3.7	4.0	-3.0	-	10.3	0.3
سرمایه گذاری ناخالص ثابت	2.2	2.8	3.0	11.8	13.7	-
صادرات کالاها و خدمات	5.0	5.0	5.0	6.2	17.3	-
واردات کالاها و خدمات	5.0	5.0	5.0	25.7	14.8	-
رشد واقعی GDP بر اساس ضریب ثابت قیمت ها	2.7	3.0	3.2	1.3	6.2	-
کشاورزی	-1.0	-1.0	-1.0	-5.7	-0.7	-9.1
صنعت	2.8	3.0	3.2	3.4	4.5	-
خدمات	3.0	3.4	3.6	1.5	7.5	-
تورم (شاخص قیمت مصرف کننده)	2.7	3.0	3.8	3.7	1.2	-0.7
مانده حساب جاری (درصد از GDP)	-12.7	-13.2	-13.8	-	-9.8	-
جریان خالص سرمایه گذاری مستقیم خارجی (درصد از GDP)	1.3	1.3	1.3	1.3	1.6	0.9
تراز مالی (درصد از GDP)	-2.5	-2.5	-2.5	-1.8	-5.8	-7.5
درآمد (درصد از GDP)	24.1	24.1	24.1	27.3	25.0	25.7
بدهی (درصد از GDP)	53.3	53.2	53.1	53.2	56.0	55.1
تراز اولیه (درصد از GDP)	-1.8	-1.8	-1.8	-1.1	-5.1	-7.1
نرخ ب:الملل فق (به ازاء ۲.۱۵ دلار، فاهم، در سال ۲۰۱۷)	0.8	0.8	0.8	0.8	0.9	1.1
نرخ فق، درآمد متوسط به نابین (به ازاء ۳.۶۵ دلار، فاهم، در سال ۲۰۱۷)	4.5	4.5	4.5	4.6	4.9	5.9
نرخ فق، درآمد متوسط به بالا (به ازاء ۶.۸۵ دلار، فاهم، در سال ۲۰۱۷)	25.4	25.8	26.1	26.2	27.0	29.7
رشد تولید گازهای گلخانه ای (کربن دی اکسید)	-2.5	-1.9	-1.5	-0.6	6.2	-

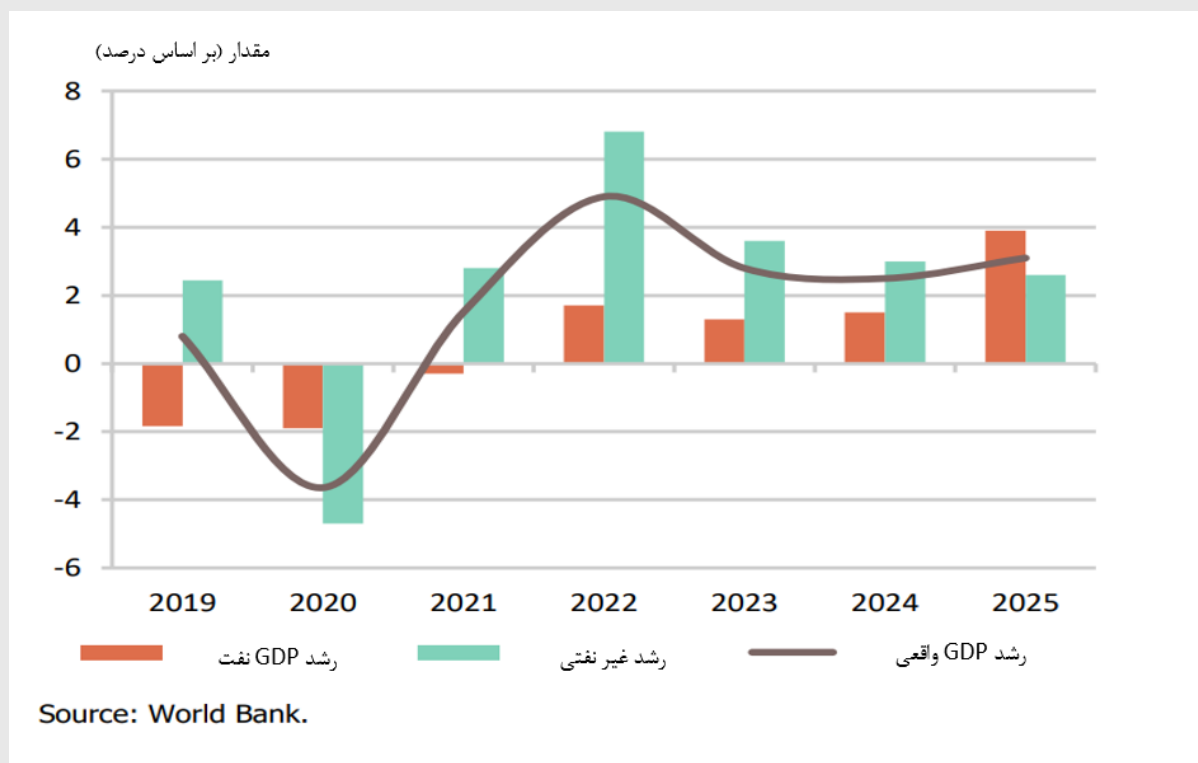

جدول ۲۷: مشخصات کلان اقتصادی قطر (۲۰۲۲)

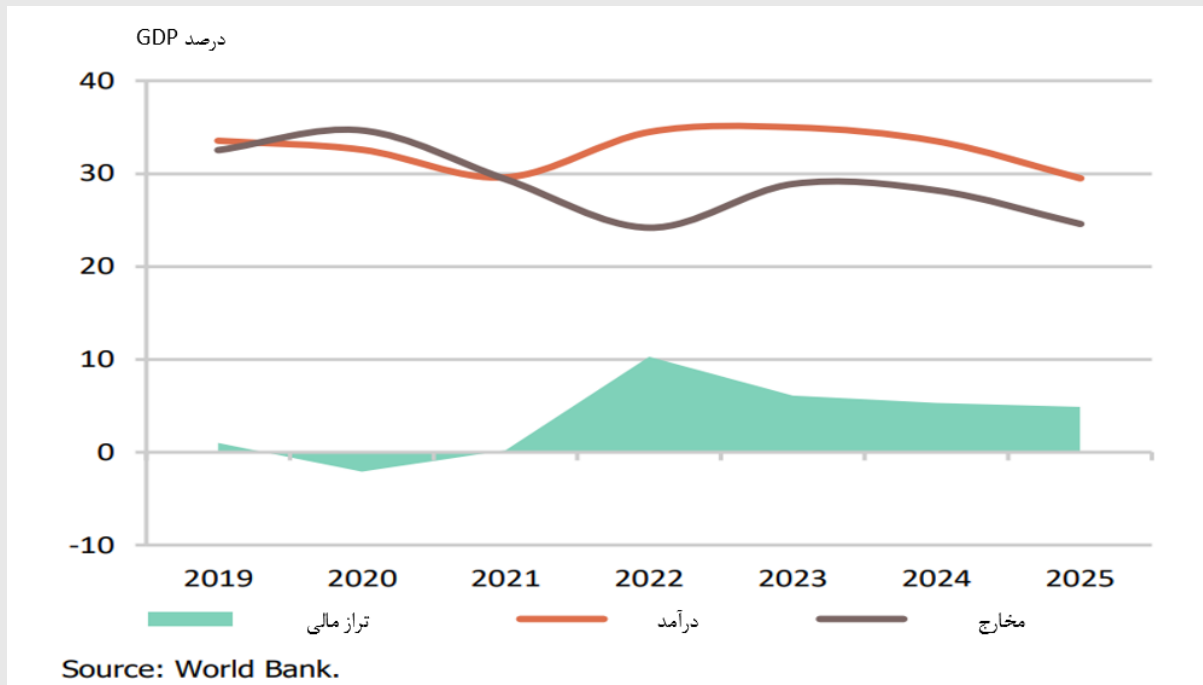
میزان	شاخص
۲.۹	جمعیت (میلیون نفر)
۲۳۷.۴	تولید ناخالص داخلی (بر اساس قیمت جاری دلار آمریکا)
۸۰۹۷۴.۸	تولید ناخالص داخلی سرانه (بر اساس قیمت جاری دلار آمریکا)
۱۰۲.۲	ثبات نام در مدارس / ابتدایی (رشد بر حسب درصد) ^a
۷۹.۳	میزان امید به زندگی (بر اساس سال) ^a
۱۲۸.۹	تولید گازهای گلخانه‌ای (کربن دی اکسید)

Source: WDI, Macro Poverty Outlook, and official data.

a/ Most recent WDI value (2021).

نمودار ۲۸: رشد واقعی سرانه تولید ناخالص داخلی قطر

نمودار ۲۹: تراز مالی قطر

پیش‌بینی می‌شود که رشد اقتصادی در سال ۲۰۲۳ تعدیل شود، زیرا رشد بخش‌های غیر هیدروکربنی از جام جهانی ۲۰۲۲ کاهش می‌یابد. با این وجود، افزایش گردشگری، فعالیت‌های تجاری، و سرمایه‌گذاری مداوم در بخش انرژی پشتیبانی می‌کند. برآورد می‌شود که مازاد دوقلو خارجی و مالی در میان‌مدت با حمایت از توسعه پروژه توسعه گاز طبیعی مایع‌شده (LNG) میدان شمالی ادامه یابد. ریسک‌های کلیدی شامل شرایط مالی سخت‌تر جهانی و نوسان قیمت انرژی است. چالش اصلی اقتصاد، تنوع بخشیدن به بخش هیدروکربن است.

شرایط و چالش‌های کلیدی

شرایط اقتصادی قطر در سال ۲۰۲۲ با رشد قابل توجهی همراه با جام جهانی فوتبال مشخص شد. این رویداد بخش‌های مختلف اقتصاد از جمله گردشگری، مهمان‌نوازی و ساخت‌وساز را تقویت کرد. در دوره آتی ۲۰۲۷-۲۰۲۳، جهت‌گیری سیاست قطر بر اساس چشم‌انداز ملی قطر ۲۰۳۰ هدایت خواهد شد که سنگ بنای راهبردی دولت برای تنوع اقتصادی، مدیریت زیست محیطی و پیشرفت اجتماعی می‌باشد. هدف این چشم‌انداز ایجاد یک محیط تجاری مناسب برای تشویق سرمایه‌گذاری و اشتغال بیشتر است. محرک اصلی اقتصادی همچنان گسترش پروژه گاز طبیعی مایع‌شده میدان شمالی خواهد بود. پیش‌بینی شده، هزینه‌های سرمایه‌گذاری در این پروژه از

رشد کلی اقتصادی حمایت می کند. تولید گاز طبیعی مایع شده در سال های ۲۰۲۶ و ۲۰۲۷ با حمایت از تولید صنعتی و افزایش صادرات به طور قابل توجهی افزایش خواهد یافت. اقتصاد مجموعه ای از فرصت ها و چالش ها را ارائه می دهد. از جنبه مثبت، ذخایر عظیم هیدروکربنی، موقعیت خالص دارایی قوی دولت با دارایی های خالص خارجی (SNFA)^{۴۷} قابل توجهی و ساختار مالی انعطاف پذیر عمومی به رشد اقتصادی کمک می کند. در مقابل، قیمت های بی ثبات هیدروکربن و شرایط مالی سخت تر جهانی، خطرات اصلی چشم انداز قطر باقی مانده و ممکن است برای مدت طولانی تر از پیش بینی اولیه ادامه یابد. علاوه بر این، چالش ها در قالب اصلاحات لازم در بخش عمومی برای ارتقای مدیریت مخارج، ارائه خدمات و تنوع بخشی از بخش هیدروکربنی وجود دارد.

پیشرفت های اخیر

پس از رشد قابل توجه ۴.۹ درصدی در سال ۲۰۲۲ که عمدتاً به دلیل میزبانی جام جهانی فوتبال هدایت می شود، اقتصاد امسال رشد متوسطی را نشان داده است. با این حال، این رشد همچنان از سطوح قبل از همه گیری فراتر رفته، که با حمایت بخش گردشگری و سرمایه گذاری های انرژی در حال انجام، در سه ماهه اول ۲۰۲۳ به ۲.۷ درصد رسیده است. شاخص های PMI رشد قابل توجهی در بخش خصوصی غیر هیدروکربنی را در طول نیمه اول سال ۲۰۲۳ نشان می دهند که توسط بخش گردشگری پر رونق پشتیبانی می شود. قابل توجه است که قطر از ژانویه تا آگوست ۲۰۲۳ بیش از ۲.۵۶ میلیون بازدیدکننده داشته است که از ارقام ورود کل سال ۲۰۲۲ بیشتر است. در بخش هیدروکربن، قطر انرژی قرارداد ۱.۸ میلیون تن در سال گاز طبیعی مایع شده (LNG) با بنگلادش در اوایل ژوئن امضا کرد. در اواخر این ماه، قطر همچنین قرارداد بلندمدت تأمین گاز با یک شرکت کنترل دولت چین را نهایی کرد که بازتاب توافق قبلی در نوامبر گذشته بود. این امر باعث افزایش ۴۵ درصدی تجارت قطر و چین شده و به ۲۶.۳ میلیارد دلار رسیده است. این تحولات چشم انداز صادرات انرژی قطر را به خوبی پیش بینی می کند و احتمال رونمایی از قراردادهای انرژی بیشتر در سراسر آسیا و اروپا در ماه های آینده وجود دارد. فشارهای تورمی پس از شتاب قابل توجه در سال ۲۰۲۲ به دلیل کاهش قیمت کالاها و پایان یافتن افزایش تقاضا ناشی از جام جهانی که در نیمه اول ۲۰۲۳ به ۳.۵ درصد رسید، کاهش یافته است. در ماه جولای، بانک مرکزی قطر (QCB)^{۴۸} نرخ بهره اصلی خود را افزایش داد. پس از افزایش سیاست فدرال رزرو آمریکا، با ۲۵ واحد پایه به رکورد ۶ درصد رسید. در حالی که مقامات ایالات متحده به انقباض بیشتر پولی فکر می کنند، انتظار می رود

sovereign net foreign assets (SNFA)^{۴۷}
Qatar Central Bank (QCB)^{۴۸}

که بانک مرکزی قطر نرخ سیاست فعلی را به دلیل تورم پایین و رو به کاهش مداوم همراه با کاهش فعالیت اقتصادی حفظ کند. تراز مالی کلی در سه ماهه اول سال ۲۰۲۳ به دلیل افزایش قیمت هیدروکربن و کاهش مخارج عمومی پس از جام جهانی ۲۰۲۲، مازاد تولید ناخالص داخلی ۵.۳ درصدی را ثبت کرد. علی‌رغم کاهش واردات و صادرات کالا، هجوم زیاد گردشگران همچنان به افزایش درآمدهای صادراتی خدمات ادامه می‌دهد که در نتیجه مازاد حساب جاری قوی به ۲۱ درصد تولید ناخالص داخلی در سه ماهه اول ۲۰۲۳ رسید. در نتیجه، ذخایر بین‌المللی و نقدینگی ارز خارجی شاهد بالاترین میزان خود بود. در ژوئیه ۲۰۲۳، رشد به ۲۴۱.۶ میلیارد ریال قطر (۶۶.۴ میلیارد دلار آمریکا) رسید. بر اساس آخرین برآوردهای سازمان بین‌المللی کار (ILO)، انتظار می‌رود شاخص‌های کلیدی بازار کار تا سال ۲۰۲۳ ثابت بماند. پیش‌بینی می‌شود نرخ مشارکت نیروی کار در ۸۸.۳ درصد در سال ۲۰۲۳ باقی بماند. انتظار می‌رود که نسبت اشتغال به جمعیت در سال جاری کمی پایین‌تر بماند و به ۸۸.۲ درصد برسد. برآورد می‌شود که نرخ بیکاری در سال ۲۰۲۳ در ۰.۱ درصد ثابت بماند و نرخ‌های بالاتری در میان زنان و جوانان داشته باشد. تخمین زده می‌شود حدود ۰.۹ درصد در سال ۲۰۲۳ که زنان ۱۵ تا ۲۴ ساله هستند، بالاترین نرخ بیکاری را تجربه کنند.

چشم‌انداز

برآورد می‌شود که رشد تولید ناخالص داخلی واقعی در سال ۲۰۲۳ به ۲.۸ درصد کاهش یابد و در میان‌مدت با این نرخ ادامه یابد. با وجود تضعیف بخش ساخت‌وساز و سیاست‌های پولی سخت‌تر، به دلیل ورود گردشگران پر رونق و رویدادهای بزرگ پیش‌بینی می‌گردد که رشد قوی در بخش‌های غیرهیدروکربنی به ۳.۶ درصد برسد. جایگاه قطر به عنوان یک مرکز ورزشی جهانی با ۱۴ رویداد ورزشی مهم دیگر در طول سال ۲۰۲۳، از جمله مسابقات اتومبیل‌رانی فرمول ۱، بیشتر تقویت خواهد شد. در همین حال، تخمین زده می‌شود که بخش هیدروکربن در سال ۲۰۲۳ به دلیل کاهش تقاضای جهانی انرژی، ۱.۳ درصد رشد کند. انتظار می‌رود پروژه توسعه میدان شمالی در میان‌مدت پس از وارد شدن به بهره‌برداری تجاری، بخش هیدروکربن را تقویت کند. پیش‌بینی می‌شود قیمت‌های مصرف‌کننده به دلیل سخت‌تر شدن شرایط مالی جهانی و کاهش قیمت‌های بین‌المللی کالاها، به طور متوسط ۲.۶ درصد در سال‌های ۲۰۲۳-۲۰۲۴ کاهش یابد. با وجود تعدیل بیشتر در قیمت‌های جهانی انرژی، برآورد می‌شود که ترازهای دوقلو برای سال‌های آینده مازاد باشند. پیش‌بینی می‌شود که مازاد تراز مالی به دلیل درآمد نسبتاً قوی هیدروکربن‌ها به ۵.۷ درصد تولید ناخالص داخلی در سال ۲۰۲۳-۲۰۲۴ برسد. معرفی مالیات

بر ارزش افزوده که با تأخیر زیادی مواجه شده است، که اکنون انتظار می رود در سال ۲۰۲۴ اجرایی شود، برخی از کاهش درآمدهای هیدروکربنی را جبران کرده و از تراز بودجه حمایت می کند. انتظار می رود مازاد حساب جاری کاهش یابد، اما در طول سال های ۲۰۲۳-۲۰۲۴ همچنان بزرگ باقی بماند. قدرت بخش هیدروکربن قطر (در حال حاضر بزرگترین صادرکننده گاز طبیعی مایع شده و سومین تولیدکننده بزرگ است) که عملکرد قوی اقتصاد را پشتیبانی می کند. با وجود افزایش هزینه ها برای واردات، ذخایر بین المللی برای حفظ واردات برای ماه های آینده کافی خواهد بود.

جدول ۲۸: شاخص های کلان چشم انداز فقر قطر (درصد تغییرات پیش بینی شده سالانه)

میزان						شاخص
2025f	2024f	2023e	2022	2021	2020	
3.1	2.5	2.7	4.9	1.5	-3.6	رشد واقعی GDP بر اساس قیمت ثابت بازار
2.6	3.0	3.4	5.2	3.4	-5.6	مصرف بخش خصوصی
2.8	2.5	3.0	4.1	2.8	10.3	مصرف بخش دولتی
2.3	2.6	2.2	3.7	2.3	-3.1	سرمایه گذاری ناخالص ثابت
4.2	3.1	3.7	5.4	2.4	-6.8	صادرات کالاها و خدمات
4.3	4.7	5.5	6.5	4.7	-2.7	واردات کالاها و خدمات
3.1	2.5	2.8	4.9	1.5	-3.6	رشد واقعی GDP بر اساس ضریب ثابت قیمت ها
2.9	2.1	2.4	7.7	0.5	18.5	کشاورزی
3.1	3.2	3.1	5.2	0.7	-3.2	صنعت
3.2	1.0	2.2	4.4	3.2	-4.6	خدمات
1.8	2.2	3.0	5.0	2.3	-2.7	تورم (شاخص قیمت مصرف کننده)
12.3	13.3	16.1	26.6	14.7	-2.5	مانده حساب جاری (درصد از GDP)
-0.6	-0.7	-0.5	-1.0	-0.1	-1.0	جریان خالص سرمایه گذاری مستقیم خارجی (درصد از GDP)
4.9	5.3	6.1	10.3	0.2	-2.1	تراز مالی (درصد از GDP)
29.5	33.5	35.0	34.5	29.6	32.6	درآمد (درصد از GDP)
41.4	42.9	45.5	45.3	58.4	72.6	بدهی (درصد از GDP)
6.1	6.6	7.2	11.6	1.9	-0.3	تراز اولیه (درصد از GDP)
4.9	3.8	4.4	7.6	4.0	-0.4	رشد تولید گازهای گلخانه ای (کربن دی اکسید)
80.4	79.6	78.9	78.2	76.7	75.9	انتشار گازهای گلخانه ای (درصد از مجموع)

Source: World Bank, Poverty & Equity and Macroeconomics, Trade & Investment Global Practices. Emissions data sourced from CAIT and OECD. Notes: e = estimate, f = forecast.

عربستان سعودی

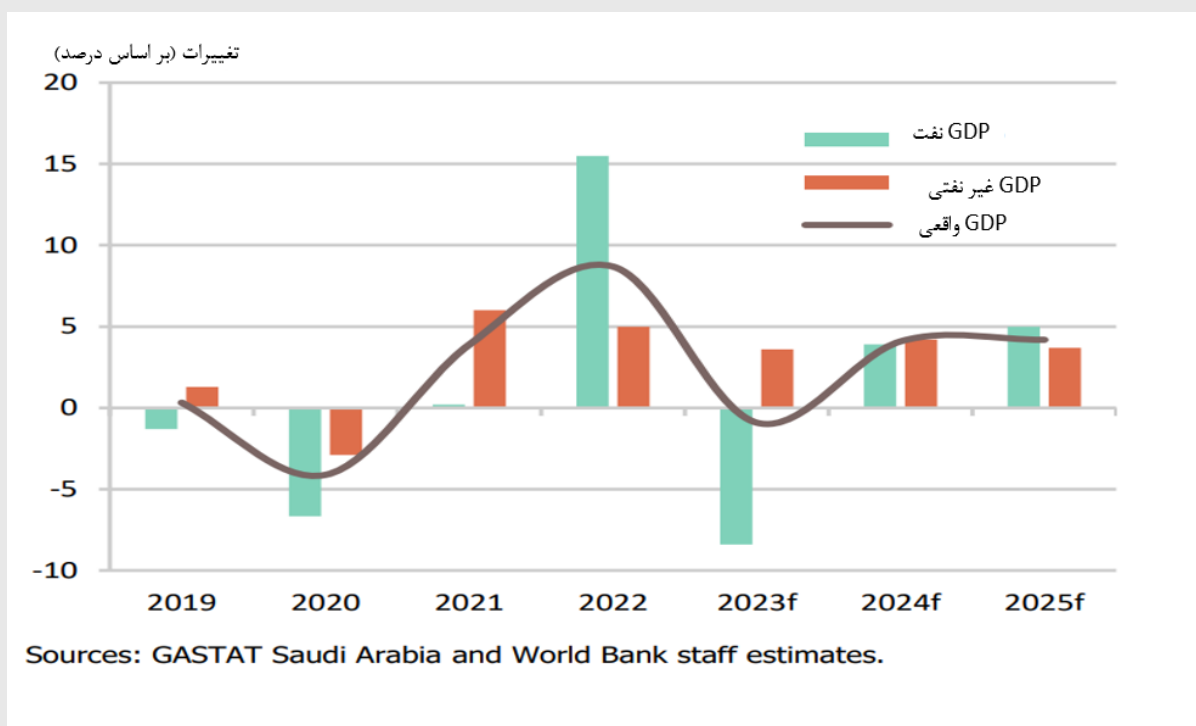

جدول ۲۹: مشخصات کلان اقتصادی عربستان سعودی (۲۰۲۲)

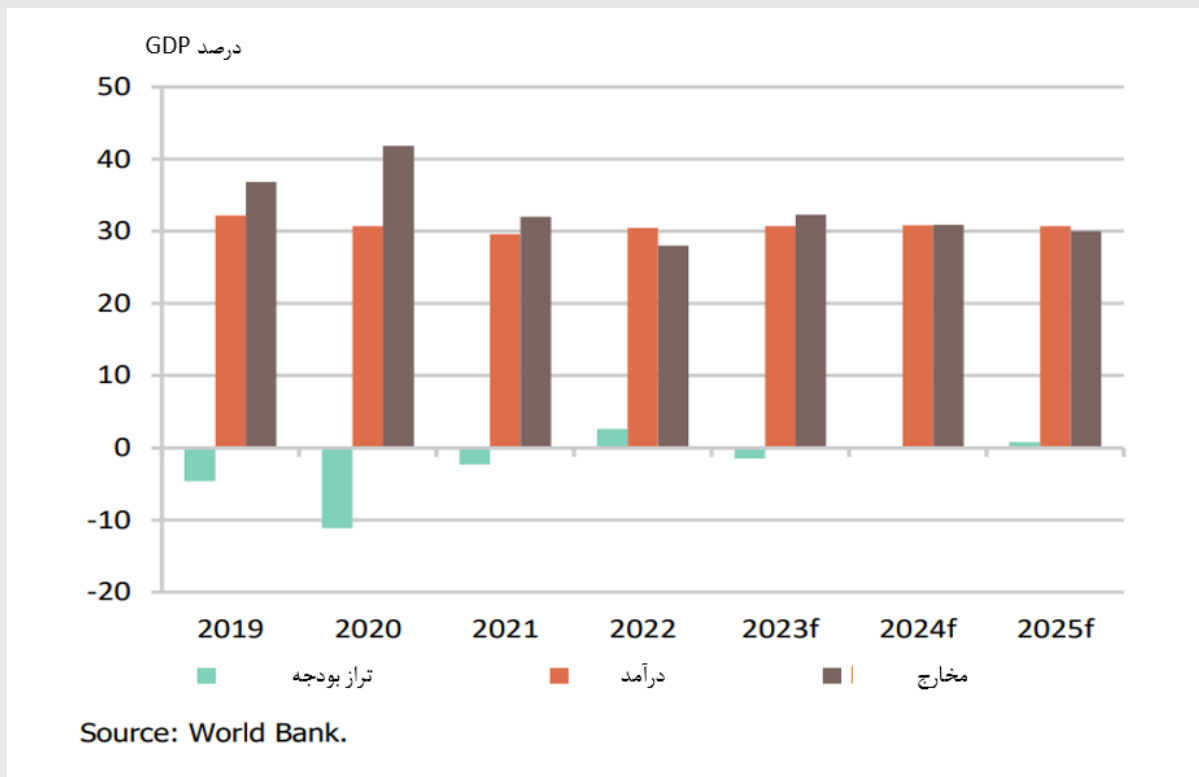
شاخص	میزان
جمعیت (میلیون نفر)	۳۲.۲
تولید ناخالص داخلی (بر اساس قیمت جاری دلار آمریکا)	۱۱۱۰.۰
تولید ناخالص داخلی سرانه (بر اساس قیمت جاری دلار آمریکا)	۳۴۴۹۷.۹
ثبات نام در مدارس / ابتدایی (رشد بر حسب درصد) ^a	۱۰۲.۱
میزان امید به زندگی (بر اساس سال) ^a	۷۶.۹
تولید گازهای گلخانه‌ای (کربن دی اکسید)	۷۵۶.۷

Source: WDI, Macro Poverty Outlook, and official data.

a/ Most recent WDI value (2021).

نمودار ۳۰: رشد واقعی سالانه تولید ناخالص داخلی عربستان سعودی

نمودار ۳۱: عملکرد دولت مرکزی عربستان سعودی

به دنبال عملکرد قوی در سال ۲۰۲۲، انتظار می‌رود اقتصاد در سال ۲۰۲۳ انقباضی را گزارش کند که ناشی از تصمیمات متوالی اوپک پلاس برای کاهش تولید نفت برای حمایت از ثبات قیمت است. کاهش دریافتی نفت در نتیجه کاهش سطح تولید نفت و کاهش قیمت‌ها، تراز مالی را در کسری و مزاد حساب جاری محدود کرده و تورم خاموش می‌ماند. جنگ طولانی در اوکراین، قیمت‌های بی‌ثبات نفت و شرایط مالی جهانی سخت‌تر از حد نیاز، خطرات کلیدی چشم‌انداز هستند.

شرایط و چالش‌های کلیدی

برای تحقق بسیاری از اهداف فرموله شده در برنامه بلندمدت تنوع (چشم‌انداز ۲۰۳۰)، عربستان سعودی یک برنامه سرمایه‌گذاری مبهم را برای ترویج رشد پایدار، فراگیر، سبزتر و تحت هدایت بخش خصوصی ارائه کرده است. با سرازیر شدن سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی ضعیف به عربستان سعودی برای چندین سال و هنوز کمتر از ۱

درصد تولید ناخالص داخلی، صندوق سرمایه‌گذاری عمومی (PIF)^{۴۹} با تأمین مالی بسیاری از پروژه‌ها و سرمایه‌گذاری‌های مرتبط با چشم‌انداز ۲۰۳۰ است. علی‌رغم پیشنهاد سرمایه‌گذاران غربی، عربستان سعودی ممکن است از زمان پیوستن رسمی به بلوک اقتصادی، سرمایه‌گذاری‌های جدیدی را از اعضای بریکس^{۵۰} جذب کند. خطرات نزولی و عدم قطعیت برای چشم‌انداز متعدد هستند. این‌ها شامل فشارهای نزولی بر قیمت نفت به دلیل تنش میان اعضای اوپک پلاس بر سر سهمیه‌های تولید است که می‌تواند منجر به خروج اعضا از ائتلاف و افزایش عرضه جهانی شود. علاوه بر این، تجدیدنظرهای نزولی در چشم‌انداز رشد چین تأثیر نامطلوبی بر بازار اصلی صادرات عربستان سعودی خواهد داشت. سایر خطرات برای چشم‌انداز شامل فعالیت‌های جهانی کمتر مرتبط با تحولات جدید در مورد حمله روسیه به اوکراین و شرایط مالی جهانی سخت‌تر از حد نیاز است. تأخیر یا انحراف در اجرای اصلاحات ساختاری متنوع‌سازی که در چشم‌انداز ۲۰۳۰ برجسته شده است، شاید به دلیل شوک‌های بین‌المللی یا به دلیل موقعیت مالی ناخوشایند، چشم‌انداز رشد بلندمدت و اشتغال قوی‌تر را کاهش دهد.

پیشرفت‌های اخیر

پس از عملکرد درخشان در سال ۲۰۲۲، عربستان سعودی یک رکود اقتصادی را تجربه می‌کند که ناشی از تصمیمات متوالی اوپک پلاس برای کاهش تولید نفت برای حمایت از ثبات قیمت است. آخرین داده‌های رسمی برای سه ماهه دوم ۲۰۲۳ نشان داد که اقتصاد پس از افت ۱.۴ درصدی در هر سه ماهه، در سه ماهه اول ۲۰۲۳، ۰.۱ درصد در هر سال کاهش یافت. این به معنای کاهش رشد سالانه از ۳.۸ درصد در سه ماهه اول ۲۰۲۳ به ۱.۱ درصد در سه ماهه دوم ۲۰۲۳ است. عملکرد قوی فعالیت‌های غیرنفتی خصوصی طی سه‌ماهه اول و دوم سال ۲۰۲۳ نتوانست کاهش فعالیت‌های نفتی را جبران کند. علاوه بر این، تصمیم اخیر عربستان سعودی برای کاهش داوطلبانه تولید نفت به میزان ۱ mbpd^۱ بشکه در روز اضافی در طول نیمه دوم تا ۲۰۲۳، بر فعالیت‌های اقتصادی فشار بیشتری وارد خواهد کرد. داده‌های فرکانس بالا نشان می‌دهد که بخش غیرنفتی نیز با ثبت شاخص مدیران خرید (PMI)^{۵۱} در ماه اوت، قدرت خود را از دست می‌دهد.

۵۶.۶ هنوز انبساطی اما با این وجود پایین‌ترین میزان در ۸ ماه گذشته در حالی که رشد ضعیف‌تر اعتبار بخش خصوصی نشان‌دهنده کاهش مصرف به دلیل شرایط پولی سخت‌تر است. کاهش درآمدهای نفتی در نتیجه قیمت‌ها

Public Investment Fund^{۴۹}
BRICS^{۵۰}

Purchasing Managers' Index (PMI)^{۵۱}

و سطوح تولید پایین‌تر، همراه با سیاست‌های مالی ضعیف‌تر (افزایش ۱۸ درصدی سالانه)، کسری مالی را به ترتیب از ۲.۹ میلیارد ریال سعودی^{۵۲} به ۵.۳ میلیارد ریال سعودی طی سه ماهه اول و سه ماهه دوم تا ۲۰۲۳ افزایش داد. نیازهای تأمین مالی با انتشار یک اوراق قرضه دولتی ۱۰ میلیارد دلاری پوشش داده می‌شود، در حالی که شرکت نفت دولتی آرامکو یک سود تقسیمی مرتبط با عملکرد را علاوه بر سود پایه سالانه خود، برای تقویت خزانه‌داری، بودجه معرفی کرد. علاوه بر این، گزارش‌ها حاکی از فروش بیشتر سهام آرامکو تا پایان سال جاری مشابه با عرضه اولیه عمومی سهام در سال ۲۰۱۹ است. داده‌های تراز پرداخت‌های سه ماهه اول تا ۲۰۲۳ نشان می‌دهد که مازاد حساب جاری به ۱۷.۷ میلیارد دلار کاهش یافته است (کاهش از ۳۹.۶ میلیارد دلار در سال گذشته) که عمدتاً ناشی از کاهش ۱۴.۶ درصدی در دریافت نفت است. کاهش بیشتر مازاد در این سال با درآمدهای نفتی حتی کمتر پیش‌بینی می‌شود. ذخایر خارجی بانک مرکزی عربستان (ساما) در ژوئیه ۲۰۲۳ به ۴۰۷ میلیارد دلار رسید که کمترین میزان در ۱۴ سال گذشته است، که نشان می‌دهد درآمدهای نفتی برای تأمین مالی نقش سرمایه‌گذاری بزرگتر آن در اقتصاد محلی به صندوق سرمایه‌گذاری عمومی هدایت می‌شود. تعداد سعودی‌هایی که در بخش خصوصی کار می‌کنند همچنان در حال افزایش است. بر اساس داده‌های اداری، تعداد اتباع سعودی شاغل در بخش خصوصی در سه ماهه اول ۲۰۲۳ به ۲.۶ میلیون نفر رسیده است، در حالی که تعداد اتباع غیرسعودی در بخش خصوصی به ۷.۸ میلیون افزایش یافته است. نرخ کلی مشارکت نیروی کار و نسبت اشتغال به جمعیت طی سال گذشته از سه ماهه اول تا ۲۰۲۳ افزایش یافته و نرخ بیکاری در مدت مشابه کاهش یافته است. این تغییرات در شاخص‌های بازار کار عمدتاً ناشی از بهبود در میان سعودی‌ها بود، به جز نرخ بیکاری که در بین غیرشهروندان با سرعت بیشتری کاهش یافت. نرخ مشارکت نیروی کار در میان سعودی‌ها از ۵۰.۱ درصد به ۵۲.۴ درصد و نسبت اشتغال به جمعیت در بین سعودی‌ها از ۴۵.۱ درصد به ۴۸ درصد افزایش یافته است. نرخ مشارکت نیروی کار و نسبت اشتغال به جمعیت نیز برای زنان عربستانی همچنان حالت فزونی داشته و با سرعت بیشتری نسبت به مردان سعودی افزایش می‌یابد و به ترتیب به ۳۶ درصد و ۳۰.۲ درصد در سه ماهه اول ۲۰۲۳ رسیده است.

چشم انداز

انتظار می رود که بخش نفت در طول سال ۲۰۲۳ به میزان ۸.۴ درصد کاهش یابد تا منعکس کننده محدودیت های تولید نفت توافقی شده در ائتلاف اوپک پلاس باشد. در همین حال، پیش بینی می شود بخش های غیرنفتی با حمایت از سیاست های مالی ضعیف تر، مصرف خصوصی قوی و انگیزه سرمایه گذاری عمومی، انقباض را کاهش دهند و رشدی ۳.۶ درصدی داشته باشند. در نتیجه، تولید ناخالص داخلی کلی در سال ۲۰۲۳ قبل از گزارش بهبود ۴.۱ درصدی در سال ۲۰۲۴ به منظور بازتاب توسعه بخش های نفتی و غیرنفتی، کاهش ۰.۹ درصدی را نشان خواهد داد. دلار آمریکا نسبتاً قوی، سیاست های پولی محصورکننده و محدودیت قیمت داخلی سوخت، هرگونه فشار صعودی بر قیمت ها را مهار می کند. نرخ تورم را در میان مدت در حدود ۲.۴ درصد نگه می دارد. انتظار می رود ادامه مخارج مالی ضعیف و کاهش قابل توجه دریافتی نفت در طول سال ۲۰۲۳، تراز مالی را به کسری ۱.۵ درصدی تولید ناخالص داخلی تبدیل کند. توزیع سود تقسیمی وابسته به عملکرد آرامکو از سه ماهه سوم تا ۲۰۲۳ برای شش فصل باید وضعیت مالی را در میان مدت بهبود بخشد که با بهبود سطح تولید نفت حمایت می شود. با افزایش نیازهای مالی بودجه، تصور می گردد نسبت بدهی به تولید ناخالص داخلی به ۲۴.۸ درصد در سال ۲۰۲۳ افزایش یابد و در میان مدت به ۲۳.۸ درصد تعدیل شود. هزینه سرمایه خارج از بودجه توسط صندوق سرمایه گذاری عمومی همچنان قابل توجه خواهد بود. حتی با وجود کاهش پیش بینی شده، دریافتی صادرات نفت در سال ۲۰۲۳، صادرات همچنان از واردات پیشی می گیرد. در نتیجه، انتظار می رود مازاد حساب جاری ادامه یابد، اما نسبت به سال گذشته به میزان قابل توجهی کاهش یابد و به ۵.۶ درصد تولید ناخالص داخلی در سال ۲۰۲۳ برسد.

جدول ۳۰: شاخص های کلان چشم انداز فقر عربستان سعودی (درصد تغییرات پیش بینی شده)

شاخص		میزان					
		2025f	2024f	2023e	2022	2021	2020
رشد واقعی GDP بر اساس قیمت ثابت بازار		4.2	4.1	-0.9	8.7	3.9	-4.3
مصرف بخش خصوصی		3.0	3.5	4.2	4.8	9.4	-8.1
مصرف بخش دولتی		3.0	3.0	6.0	6.7	0.8	3.3
سرمایه گذاری ناخالص ثابت		3.3	4.0	7.5	24.1	10.1	-10.4
صادرات کالاها و خدمات		6.4	5.3	-8.3	18.7	1.0	-10.6
واردات کالاها و خدمات		4.3	4.3	5.4	12.0	8.3	-19.8
رشد واقعی GDP بر اساس ضریب ثابت قیمت ها		4.2	4.1	-0.9	8.7	3.9	-4.3
کشاورزی		3.5	2.8	-5.3	3.9	2.6	-1.7
صنعت		5.0	5.7	4.9	13.2	1.7	-6.0

میزان						شاخص
5.0	5.7	4.9	3.5	6.7	-2.2	خدمات
2.2	2.3	2.6	2.5	3.1	3.4	تورم (شاخص قیمت مصرف کننده)
6.8	5.7	5.6	13.6	5.1	-3.1	مانده حساب جاری (درصد از GDP)
-1.0	-0.9	-0.8	-1.0	-0.6	0.1	جریان خالص سرمایه گذاری مستقیم خارجی (درصد از GDP)
0.8	-0.1	-1.5	2.6	-2.3	-11.1	تراز مالی (درصد از GDP)
31.0	30.8	30.4	30.5	29.6	30.7	درآمد (درصد از GDP)
23.2	24.4	24.8	23.7	28.8	33.7	بدهی (درصد از GDP)
1.7	0.9	-0.5	3.3	-1.4	-10.1	تراز اولیه (درصد از GDP)
3.0	2.6	0.0	3.0	2.8	-1.2	رشد تولید گازهای گلخانه‌ای (کربن دی اکسید)
70.6	70.2	69.9	70.3	70.5	69.6	انتشار گازهای گلخانه‌ای (درصد از مجموع)

Source: World Bank, Poverty & Equity and Macroeconomics, Trade & Investment Global Practices. Emissions data sourced from CAIT and OECD. Notes: e = estimate, f = forecast.

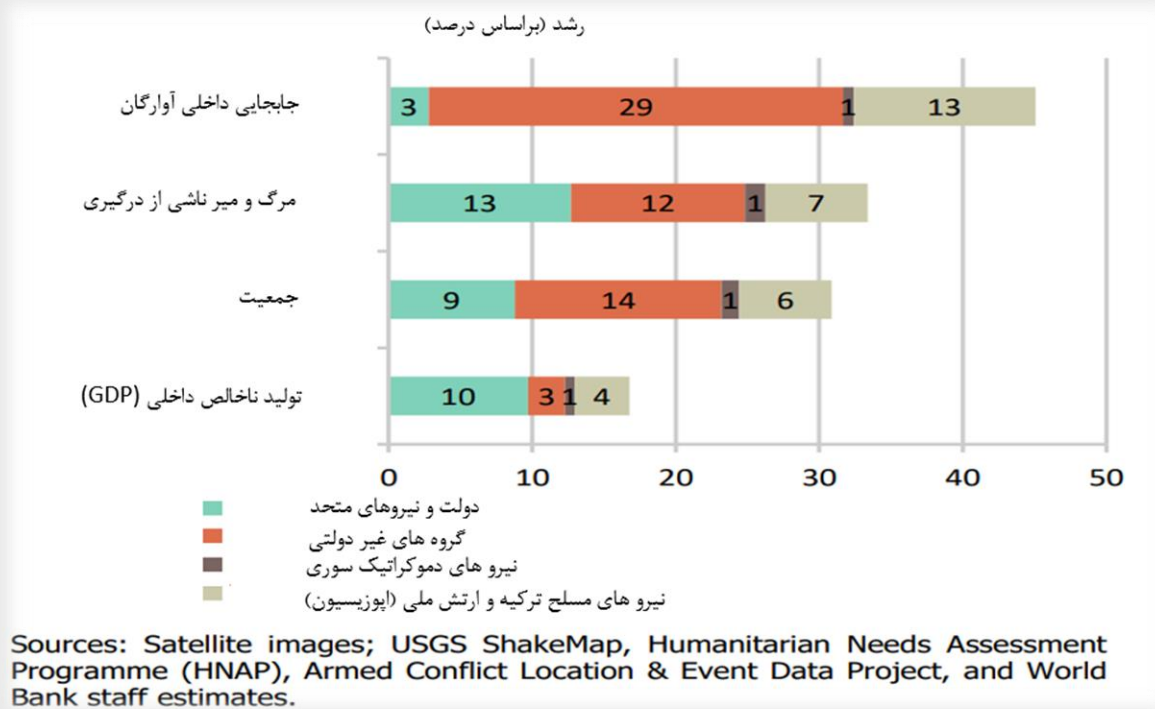

جمهوری عربی سوریه

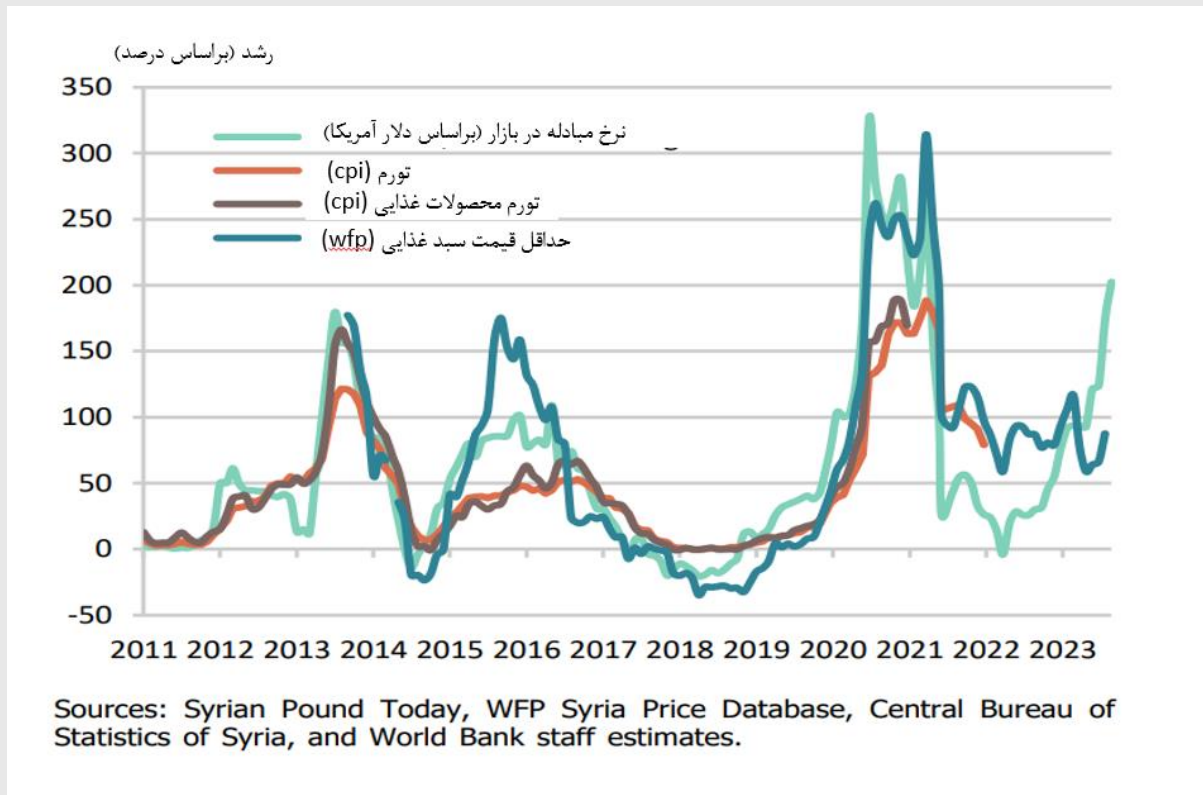
جدول ۳۱: مشخصات کلان اقتصادی جمهوری عربی سوریه (۲۰۲۲)

میزان	شاخص
۲۲.۱	جمعیت (میلیون نفر)
۱۲.۴	تولید ناخالص داخلی (بر اساس قیمت جاری دلار آمریکا)
۵۶۱.۳	تولید ناخالص داخلی سرانه (بر اساس قیمت جاری دلار آمریکا)
۸۱.۷	ثابت نام در مدارس / ابتدایی (رشد بر حسب درصد) ^a
۷۲.۱	میزان امید به زندگی (بر اساس سال) ^a
۴۹.۵	تولید گازهای گلخانه‌ای (کربن دی اکسید)

Source: WDI, Macro Poverty Outlook, and official data.
a/ WDI for School enrollment (2013); Life expectancy (2021).

جدول ۳۱: تورم و تغییر نرخ ها در جمهوری عربی سوریه

نمودار ۳۱: تورم و تغییر نرخ‌ها جمهوری عربی سوریه

شرایط اقتصادی و اجتماعی در سوریه به دلیل فشارهای طولانی مدت، درگیری مسلحانه و زلزله فوریه به وخامت ادامه دارد. پیش‌بینی می‌شود تولید ناخالص داخلی واقعی در سال ۲۰۲۳ به میزان ۵.۵ درصد کاهش یابد که از کاهش ۳.۵ درصدی در سال گذشته فراتر خواهد رفت. با شدت گرفتن درگیری‌ها و تلاش‌های کمتر از حد انتظار برای بازسازی، ممکن است وضعیت اقتصادی حتی وخیم‌تر نیز شود. درگیری، جابجایی، فروپاشی فعالیت‌های اقتصادی و خدمات اجتماعی همگی به کاهش رفاه کمک کرده‌اند.

شرایط و چالش‌های کلیدی

یک دهه درگیری منجر به پیامدهای ویرانگر اجتماعی-اقتصادی شده است. علی‌رغم آتش‌بس در سال ۲۰۲۰ که دشمنی‌های عمده را متوقف کرد، ناامنی و خشونت در بسیاری از مناطق سوریه که هنوز در رتبه دهم جهان در تلفات ناشی از درگیری سال ۲۰۲۲ قرار دارند، ادامه دارد. بیش از نیمی از جمعیت قبل از جنگ سوریه، از جمله ۶.۸ میلیون داخلی و ۶.۷ میلیون خارج از کشور بی‌خانمان هستند. بیش از نصف تولید ناخالصی داخلی بین سال

۲۰۱۰ تا ۲۰۲۱ کاهش یافت. و با کاهش درآمد سرانه ناخالص ملی، در سال ۲۰۱۸ بانک جهانی، سوریه را به عنوان یک کشور کم درآمد طبقه‌بندی کرد. در فوریه ۲۰۲۳ یک رشته زمین‌لرزه، شمال و غرب سوریه را که بخش زیادی از جمعیت و فعالیت‌های اقتصادی در آنجا قرار داشت را به شدت لرزاند. زلزله ۷.۶ ریشتر مرگبارترین رویداد از زمان حمله حلب سال ۱۸۲۲ در سوریه بود. مناطقی که سطوح شدید یا بالاتری از تأثیر زمین‌لرزه را تجربه کردند، محل زندگی ۶.۶ میلیون سوری بودند که حدود ۳۱ درصد از جمعیت کل و حدود ۱۷ درصد از تولید ناخالص داخلی را در سال ۲۰۲۲ (تخمین زده شده با استفاده از روش‌نمایی شبانه) تشکیل می‌دهند. از ۶.۶ میلیون سوری آسیب دیده، ۴.۶ میلیون (۷۰ درصد) در مناطق خارج از کنترل دولت سوریه زندگی می‌کنند. مناطق آسیب دیده همچنین میزبان تقریباً ۳ میلیون آواره یا ۴۶ درصد از کل آوارگان داخلی در سوریه بودند. زمین‌لرزه منطقه‌ای را که شدیدترین درگیری بین طرف‌های متخاصم بیش از یک دهه جنگ داخلی بوده است لرزاند. این زمین‌لرزه باعث رنج و خسارات عظیم انسانی شد که منجر به کشته شدن ۶۰۰۰ نفر، مجروح شدن ۱۲۰۰۰ نفر و آواره شدن حدود ۶۰۰۰۰۰ نفر در سوریه شد. از نظر تأثیرات فیزیکی، بانک جهانی ارزیابی سریع خسارت و نیاز را منتشر کرد که تخمین می‌زند زلزله خسارات و تلفات فیزیکی را در شش استان آسیب دیده که حدود ۱۰ درصد از تولید ناخالص داخلی سوریه را شامل می‌شود، ایجاد کرده است.

پیشرفت‌های اخیر

این زمین‌لرزه باعث اختلال موقت اما گسترده اقتصادی و تجاری شد. داده‌های جایگزین برای ردیابی فعالیت دستگاه‌های تلفن همراه و روند روشنایی در شب، کاهش تحرک و کاهش تولید اقتصادی در سراسر کشور را پس از فاجعه نشان داد. داده‌های روشنایی شبانه ردیابی شعله‌ور شدن گاز انقباض در تولید نفت را نمایان کرد. همانطور که داده‌های موقعیت کشتی نشان می‌دهد، آسیب به جاده‌ها و تأسیسات دریایی باعث توقف ورود کشتی‌ها و محموله‌ها به دنبال زلزله شد. علاوه بر این، تخریب جاده‌های مرتبط با آنتاکیا در ترکیه با باب الحوا باعث تأخیر در ارسال کمک‌های بشردوستانه برون مرزی شد. کاهش ارزش پول و تورم قیمت مصرف‌کننده پس از زلزله شتاب گرفت. از فوریه ۲۰۲۳، پوند/لیره سوریه (SYP) حدود نیمی از ارزش خود را در برابر دلار آمریکا از دست داد و در اوایل سپتامبر در بازار موازی ارز به حدود ۱۴۰۰۰ پوند سوریه به دلار آمریکا رسید. از فوریه تا ژانویه ۲۰۲۳، تورم، مطابق با شاخص قیمت حداقل سبد غذایی برنامه جهانی غذا (WFP)، ۲۷ درصد افزایش یافت که ناشی از کاهش دسترسی به کالاها، مختل شدن زنجیره تأمین و افزایش هزینه‌های لجستیکی بود که همه آنها فشار صعودی

بر قیمت‌ها وارد کردند. آسیب‌پذیری قبلی خانوارهای سوری باعث شد که بسیاری از آنها برای مقابله با اثرات اقتصادی طولانی زلزله مجهز نباشند. نتایج بررسی اجمالی از وضعیت کمک‌های بشردوستانه در سوریه شامل مناطق غیردولتی در هر دو منطقه شمال غربی و شمال شرقی، نشان می‌دهد که اتخاذ استراتژی‌های مقابله مانند فروش اقلام خانگی و دارایی‌های تولیدی، در مناطق آسیب‌دیده از زلزله افزایش یافته است. در همین حین، دسترسی به خدمات بهداشتی و بهسازی همچنان رو به وخامت است. دولت سوریه از طریق افزایش قیمت کالاهای اساسی و ایجاد محدودیت در خرید، شرایط زندگی را وخیم‌تر کرد. در آگوست ۲۰۲۳، دولت به طور قابل ملاحظه‌ای قیمت بنزین و نفت یارانه‌ای را افزایش داد و علاوه بر افزایش ۵۰ درصدی قیمت دارو، بار اضافی را بر دوش مردم سوریه وارد کرد. افزایش قیمت‌ها باعث تظاهرات گسترده در جنوب سوریه، مناطق شمال غربی غیر تحت کنترل رژیم و استان‌های شمال شرقی دیرالزور، رقه و حسکه شد.

چشم‌انداز

پیش‌بینی می‌شود تولید ناخالص داخلی واقعی در سال ۲۰۲۳ به میزان ۵.۵ درصد کاهش یابد که کاهش ۳.۵ درصدی در سال گذشته را افزایش می‌دهد. زلزله به دلیل آسیب رساندن به سرمایه فیزیکی و ایجاد اختلال در شبکه‌های تجاری، ظرفیت تولید کشور را کاهش داد. برآورد می‌گردد تولید نفت در سال ۲۰۲۳ پایین بماند و اثرات نامطلوبی بر صنعت داشته باشد. به دلیل بارش بیشتر در سال جاری انتظار می‌رود تولید محصولات کشاورزی از پایین‌ترین حد تاریخی که در سال ۲۰۲۲ مشاهده شده بود، افزون گردد. از سوی دیگر، مصرف و افزایش تورم که پیش‌بینی می‌شود از ۴۴ درصد به ۶۲ درصد افزایش یابد، درآمد واقعی را کاهش و رفاه خانوار را در سراسر کشور بدتر خواهد کرد. انتظار می‌رود که این زلزله به خودی خود فشار اضافی کوچکی بر مالیه عمومی وارد کند، با این فرض که کمک‌های خارجی تا حد زیادی نیازهای پس از زلزله را برطرف می‌کند. با این حال، تصور می‌شود که کسری مالی در سال ۲۰۲۳ در حد ۸.۴ درصد تولید ناخالص داخلی باقی بماند، زیرا پیش‌بینی می‌گردد که تلاش‌ها برای تشدید یارانه‌های مالی تا حدی جبران افزایش هزینه‌ها در مخارج باشد. خطرات چشم‌انداز رشد قابل توجه و به سمت نزول متمایل است. اگر تلاش‌های بازسازی مرتبط با زلزله کمتر از انتظارات باشد ممکن است وضعیت اقتصاد وخیم‌تر شود. این خطر با کمبود منابع عمومی، سطوح پایین سرمایه‌گذاری خصوصی، ترکیبی از موانع فیزیکی و چالش‌های امنیتی که از رسیدن کمک‌های بشردوستانه به برخی از مناطق آسیب‌دیده جلوگیری می‌کند، تشدید می‌شود. درگیری و زلزله هردو باعث از بین رفتن سرمایه ثابت و تنزل یافتن سرمایه انسانی از

طریق اختلال در خدمات آموزشی و آسیب های روانی می گردد. انتظار می رود این امر در بلندمدت اثرات منفی بزرگ و پایداری در بهره‌وری داشته باشد.

جدول ۳۲: شاخص های کلان چشم انداز فقر جمهوری عربی سوریه (درصد تغییرات پیش بینی شده)

میزان				شاخص
2023e	2022	2021	2020	
-5.5	-3.5	1.3	-0.2	رشد واقعی GDP بر اساس قیمت ثابت بازار ^a
62.1	60.6	118.8	114.2	تورم (شاخص قیمت مصرف کننده)
	-8.4	-9.5	-8.4	تراز مالی (درصد از GDP)

Source: World Bank, Poverty & Equity and Macroeconomics, Trade & Investment Global Practices. Notes: e = estimate, f = forecast. a/ Projections based on nighttime light data.

جدول ۳۳: مشخصات کلان اقتصادی تونس (۲۰۲۲)

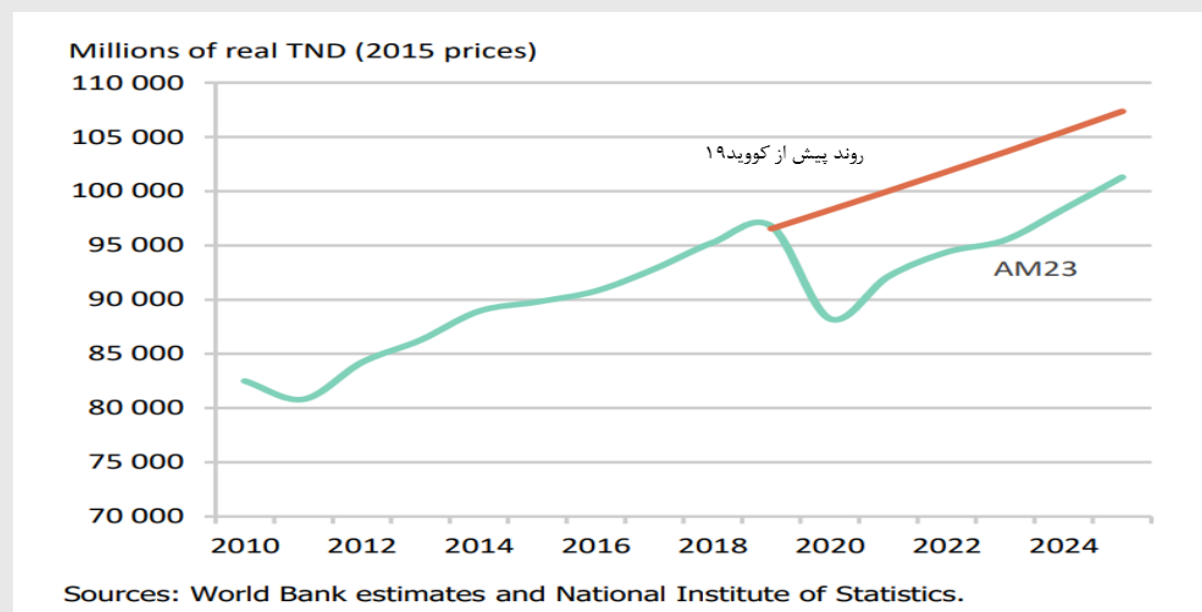
میزان	شاخص
۱۲.۴	جمعیت (میلیون نفر)
۴۶.۴	تولید ناخالص داخلی (بر اساس قیمت جاری دلار آمریکا)
۳۷۵۶.۷	تولید ناخالص داخلی سرانه (بر اساس قیمت جاری دلار آمریکا)
۱۶.۶	نرخ ملی فقر ^a
۲.۲	نرخ فقر در آمد متوسط به پایین (به ازای ۳.۶۵ دلار) ^b
۳۲.۸	شاخص جینی ^b
۱۱۲.۳	ثبت نام در مدارس / ابتدایی (رشد بر حسب درصد) ^c
۷۳.۸	میزان امید به زندگی (بر اساس سال) ^c
۳۹.۰	تولید گازهای گلخانه‌ای (کربن دی اکسید)

Source: WDI, Macro Poverty Outlook, and official data.

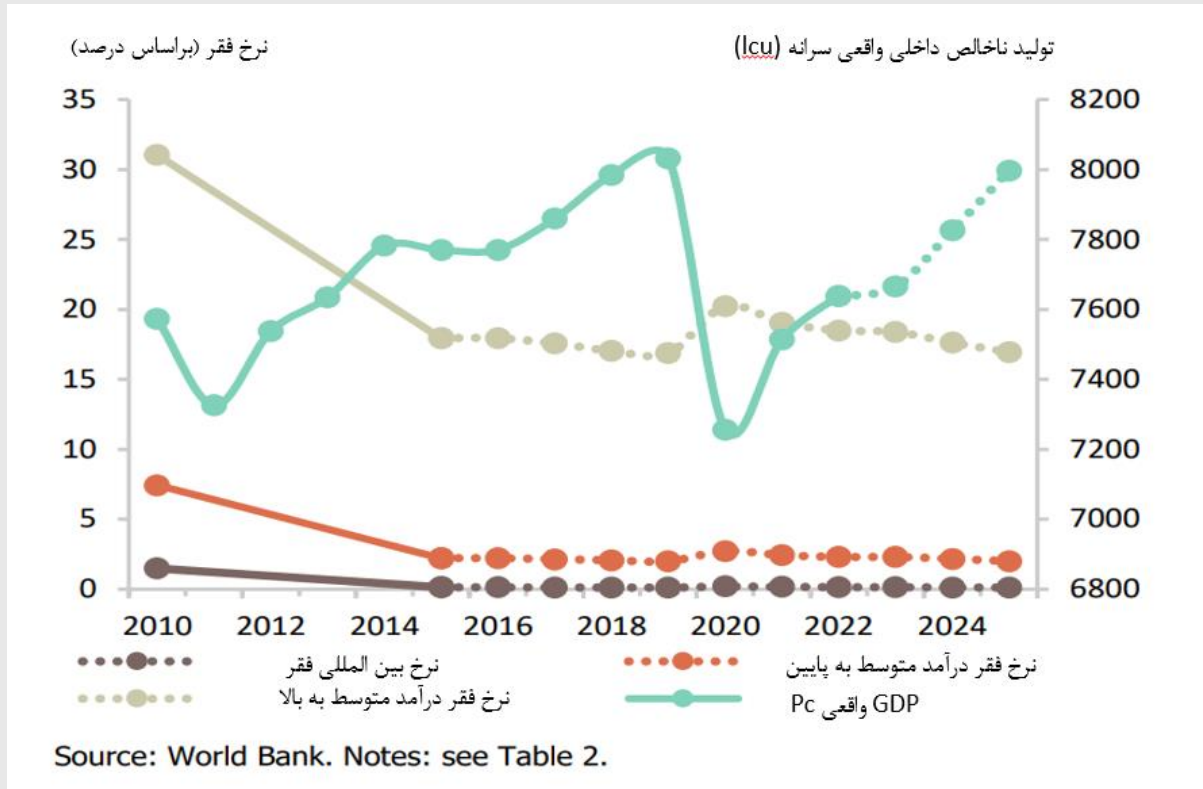
a/ Most recent value (2021).

b/ Most recent value (2015), 2017 PPPs.

c/ Most recent WDI value (2021).

نمودار ۳۳: تولید ناخالص داخلی واقعی، روند واقعی و پیش‌بینی‌ها پیش از کووید ۱۹ تونس

نمودار ۳۴: نرخ واقعی و پیش‌بینی شده فقر و تولید ناخالص داخلی واقعی سرانه تونس

چشم‌انداز اقتصادی تونس همچنان نامشخص است. پس از بهبود متوسط اقتصادی در سال ۲۰۲۱، اقتصاد در سال ۲۰۲۲ کند گشت و در نیمه اول سال ۲۰۲۳ کاهش یافت. بهبود ضعیف تأمین مالی بدهی عمومی و نیازهای خارجی را که علی‌رغم بهبود تراز حساب جاری به دلیل خدمات بدهی سنگین همچنان بالا می‌ماند، پیچیده می‌کند. تسریع بهبود و ثبات اقتصاد مستلزم اجرای سریع اصلاحات مالی و ساختاری است.

شرایط و چالش‌های کلیدی

تونس با شرایط اقتصادی سخت و فزاینده‌ای مواجه است. اجرای ضعیف اصلاحات باعث شده است که اقتصاد به روی سرمایه‌گذاری و تجارت بسته نباشد و برای بهره‌برداری از فرصت‌ها در اقتصاد جهانی مجهز نباشد. با رکود رشد و ایجاد مشاغل خصوصی، دولت به عنوان آخرین راه حل و تثبیت‌کننده قیمت از طریق یارانه وارد عمل شد. این امر باعث بدتر شدن کسری مالی و کسری حساب جاری به دلیل سنگینی صورت حساب دستمزد بخش

عمومی، یارانه‌های مصرف‌کننده بالاتر و شرکت‌های دولتی با عملکرد ضعیف شد. همه‌گیری و حمله روسیه به اوکراین این وضعیت را تشدید نمود. رشد اقتصادی تونس بستگی به اصلاحات ساختاری قاطع جهت رسیدگی به انحرافات و فشارهای مالی دارد که عبارتند از: ۱. حذف مجوزهای ورود به مشاغل و مجوزهای غیرضروری، ۲. حذف تدریجی کنترل‌ها بر خروج سرمایه، ۳. کاهش یارانه مصرف‌کننده و جبران خسارت خانوارهای آسیب‌پذیر، ۴. بهبود عملکرد شرکت‌های دولتی، ۵. عادلانه‌تر کردن نظام مالیاتی. پیشرفت در این اصلاحات برای تثبیت وضعیت اقتصاد کلان، تسریع بهبود و پایه‌گذاری رشد اقتصادی پایدارتر، حیاتی است.

پیشرفت‌های اخیر

بهبود اقتصادی از زمان انقباض شدید در سال ۲۰۲۰ به دلیل کووید ۱۹ (کاهش ۸.۸ درصد) در شرایط واقعی متوسط بوده است. پس از یک بازگشت متوسط در سال ۲۰۲۱ (۴.۴ درصد)، اقتصاد تنها ۲.۴ درصد در سال ۲۰۲۲ و ۱.۲ درصد در نیمه اول سال ۲۰۲۳ رشد کرد. آخرین کاهش رشد اقتصادی منعکس‌کننده خشکسالی شدید در نیمه اول سال ۲۰۲۳ (با کاهش ۹ درصدی کشاورزی به صورت واقعی) و شرایط نامطمئن تأمین مالی است. کسری تجارت کالا از تولید ناخالص داخلی از ۷ درصد در سال ۲۰۲۲ به ۴.۴ درصد در اوایل سال ۲۰۲۳ کاهش یافت که در میان صادرات قوی صنایع تولیدی و قیمت‌های خوش‌خیم‌تر کالاها سیر نزولی داشته است. در نتیجه، کسری حساب جاری از ۴.۱ به ۱.۵ درصد از تولید ناخالص داخلی در مدت مشابه کاهش و همچنین به واسطه درآمدهای گردشگری قوی کمک کرد. در حالی که کاهش قیمت کالاها و لایحه یارانه انرژی و مواد غذایی مهلت ایجاد می‌کند، فشار بر امور مالی عمومی همچنان بالاست زیرا اصلاحات مخارج عمومی همچنان در بحبوحه رشد ضعیف کاهش می‌یابد. این شرایط به چالش‌های تأمین مالی بدهی عمومی کمک می‌کند که بین سال‌های ۲۰۱۹ تا ۲۰۲۲ از ۶۷.۸ به ۷۹.۸ درصد تولید ناخالص داخلی (بدون احتساب ضمانت‌های دولتی و بدهی‌های شرکت‌های دولتی) افزایش پیدا کند. با دسترسی محدود به تأمین مالی بین‌المللی، نیاز به تأمین مالی دولت همچنان بر نیازهای نقدینگی بانک‌ها فشار می‌آورد که باعث افزایش از ۱۰.۴ میلیارد دینار تونس (TD) در ژوئن ۲۰۲۳ به ۱۵.۶ میلیارد دینار تونس در ژوئن ۲۰۲۳ شد. در ماه فوریه ۲۰۲۳، تورم بعد از ۱۸ ماه افزایش متوالی شروع به تعدیل کرد و از ۱۰.۴ درصد به ۹.۳ درصد در ماه اوت کاهش یافت. به نظر می‌رسد که این کاهش به دلیل کاهش قیمت‌های جهانی و تقاضای داخلی ضعیف باشد. با این حال، تورم بسیار بالاتر از میانگین ۲۰۲۱-۲۰۲۲ (۷ درصد) و تورم مواد غذایی بالاتر از آن (۱۵.۳ درصد) است، که چالش خاصی را برای خانوارهای کم درآمد ایجاد می‌کند. نرخ بهره واقعی همچنان منفی است، زیرا بانک مرکزی پس از افزایش ۱۷۵ واحد پایه در مارس-دسامبر ۲۰۲۲، نرخ بهره را در ۸ درصد در سال ۲۰۲۳ حفظ کرد. با رشد ضعیف اقتصادی نرخ بیکاری در سه ماهه دوم ۲۰۲۳

نسبت به ۱۵.۳ درصد در سال گذشته اندکی به ۱۵.۶ درصد افزایش یافت. این یکی از بالاترین نرخ‌ها در منطقه است و با افزایش اندک سال به سال مشارکت نیروی کار همراه است. از این رو، ایجاد شغل اساسی در طول دوره اندک بوده و تنها ۳۵۰۰ شغل ایجاد شده است و ۱۵۵۰۰ شغل اساسی برای کارگران زن از بین رفته است.

چشم‌انداز

با نرخ رشد پیش‌بینی شده ۱.۲ درصدی در سال ۲۰۲۳، به نظر می‌رسد که اقتصاد نسبت به روند سال‌های ۲۰۲۱ و ۲۰۲۲ کاهش قابل توجهی داشته باشد. این موضوع منعکس‌کننده شرایط چالش برانگیزی مرتبط با خشکسالی، به ویژه برای کشاورزی، عدم اطمینان در مورد تأمین مالی بدهی، و شتاب ضعیف اصلاحات ساختاری است. با این نرخ رشد، تولید ناخالص داخلی واقعی در سال ۲۰۲۳ همچنان ۱.۳ درصد کمتر از سطح قبل از کووید ۱۹ خواهد بود. با فرض ثبات بیشتر شرایط تأمین مالی و تعدیل خشکسالی ادامه‌دار، انتظار می‌رود رشد در نهایت تا حدودی افزایش یابد و در سال‌های ۲۰۲۴ و ۲۰۲۵ به ۳.۰ درصد برسد. این بازگشت جزئی به اقتصاد اجازه می‌دهد تا رشد سالانه ۲.۴ درصدی را در دوره پس از کووید ۱۹ به دست آورد. به نظر می‌رسد که این نرخ رشد ساختاری متوسط یک اقتصاد است که به دلیل وجود ضعف‌های ساختاری پیشین و عدم اطمینان در مورد شرایط تأمین مالی به آن کشیده شده است. در غیاب برنامه صندوق بین‌المللی پول و تأمین مالی خارجی و شرایط نامطمئن جهانی، مالیه عمومی و حساب خارجی تونس همچنان متزلزل خواهد ماند. انتظار می‌رود کسری بودجه تا حدودی به ۵.۶ درصد تولید ناخالص داخلی در سال ۲۰۲۳ کاهش یابد (در مقایسه با ۶.۶ درصد تولید ناخالص داخلی در سال ۲۰۲۲). این امر عمدتاً ناشی از یارانه‌های انرژی کمتر، صورتحساب دستمزد کمتر به صورت واقعی و افزایش درآمدهای مالیاتی است. انتظار می‌رود که نیازهای مالی ناخالص به دلیل استهلاک بدهی خارجی قابل توجه به میزان ۱۶.۰ درصد تولید ناخالص داخلی در سال ۲۰۲۳ (از ۱۲.۶ درصد در سال ۲۰۲۲) بیشتر شود. به دلیل صادرات پایدار و بهبود شرایط تجارت پیش‌بینی می‌شود که کسری تراز تجاری در سال ۲۰۲۳ به ۴.۰ درصد از تولید ناخالص داخلی تعدیل شود. با توجه به اینکه سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی نسبتاً قوی و حداقل سرمایه‌گذاری‌های سهام پیش‌بینی می‌شود، وام‌های خارجی همچنان باید تأمین مالی کسری تراز تجاری را به عهده بگیرد. پیش‌بینی رشد ۲۰۲۳-۲۰۲۴ در معرض خطرات نزولی قابل توجه است. اگر تونس اصلاحات قاطع مالی و طرفدار رقابت را اجرا نکند و یا اگر منابع مالی موجود برای پوشش نیازهای خارجی تونس کافی نباشد، پیش‌بینی‌های رشد حتی کمتر خواهد بود. در صورت بروز این شرایط، تأمین ارز کافی در اقتصاد چالش برانگیز است که می‌تواند به فشار بر نرخ و قیمت ارز منجر شود و بر فعالیت اقتصادی و اشتغال تأثیر منفی بگذارد. علاوه بر این، اگر شرایط خشکسالی پس از سال جاری ادامه یابد، با توجه به تأثیر منفی بر کشاورزی و تراز تجاری، پیش‌بینی‌های سال ۲۰۲۴ می‌تواند به

سمت پایین بازنگری شود. پیش‌بینی می‌شود که فقر با استفاده از خط فقر با درآمد متوسط پایین (۳.۶۵ دلار آمریکا) به‌ازای هر نفر در روز بر اساس قدرت خرید سرانه سال ۲۰۱۷ در ۲.۳ درصد در سال‌های ۲۰۲۲-۲۰۲۳ ثابت بماند و در نهایت تا سال ۲۰۲۵ به ۲.۰ درصد کاهش یابد. و سهم افراد فقیر و آسیب‌پذیر در خط فقر کشوری با درآمد متوسط رو به بالا (۶.۸۵ دلار آمریکا نفر روز در سال ۲۰۱۷) PPP تا سال ۲۰۲۵ به سطح قبل از کووید ۱۷.۰ درصد باز می‌گردد.

جدول ۳۴: شاخص‌های کلان چشم‌انداز فقر تونس (درصد تغییرات پیش‌بینی شده سالانه)

میزان						شاخص
2025f	2024f	2023e	2022	2021	2020	
-2.1	3.0	1.2	2.4	4.4	-8.8	رشد واقعی GDP بر اساس قیمت ثابت بازار
4.5	3.8	2.7	2.2	2.4	-2.1	مصرف بخش خصوصی
-0.5	-0.5	-2.9	-1.2	1.5	-1.0	مصرف بخش دولتی
5.0	2.9	7.3	1.3	3.3	-	سرمایه گذاری ناخالص ثابت
3.3	5.1	9.4	15.2	11.8	-	صادرات کالاها و خدمات
5.1	4.8	8.6	9.3	10.9	-	واردات کالاها و خدمات
3.0	3.0	1.2	2.6	4.5	-8.7	رشد واقعی GDP بر اساس ضریب ثابت قیمت ها
2.1	3.0	-8.0	0.7	-2.7	0.4	کشاورزی
2.5	2.1	0.7	-0.3	8.7	-	صنعت
3.3	3.3	2.8	4.0	4.1	-9.6	خدمات
7.0	8.0	9.2	8.3	5.7	5.6	تورم (شاخص قیمت مصرف کننده)
-5.5	-4.6	-4.0	-8.6	-6.0	-6.0	مانده حساب جاری (درصد از GDP)
-1.4	-1.4	-1.3	-1.4	-1.1	-1.4	جریان خالص سرمایه گذاری مستقیم خارجی (درصد از GDP)
-3.1	-3.6	-5.6	-6.6	-7.6	-8.7	تراز مالی (درصد از GDP)
28.2	28.3	27.7	28.5	25.7	25.5	درآمد (درصد از GDP)
73.8	75.9	77.9	79.8	79.9	77.8	بدهی (درصد از GDP)
0.3	-0.2	-2.3	-4.3	-4.7	-5.6	تراز اولیه (درصد از GDP)
0.1	0.1	0.1	0.2	0.2	0.2	نرخ ب: المللم فقر (به‌ازای ۲.۱۵ دلار، فاهم، در سال ۲۰۱۷) ^{a,b}
2.0	2.2	2.3	2.3	2.4	2.7	نرخ فقر، درآمد متوسط به پایین (به‌ازای ۳.۶۵ دلار، فاهم، در سال ۲۰۱۷) ^{a,b}
17.0	17.6	18.4	18.5	19.1	20.2	نرخ فقر، درآمد متوسط به بالا (به‌ازای ۶.۸۵ دلار، فاهم، در سال ۲۰۱۷) ^{a,b}
2.0	2.5	2.7	3.4	3.6	-3.7	رشد تولید گازهای گلخانه‌ای (کربن دی اکسید)
72.6	74.0	72.0	71.6	71.2	70.6	انتشار گازهای گلخانه‌ای (درصد از مجموع)

Source: World Bank, Poverty & Equity and Macroeconomics, Trade & Investment Global Practices. Emissions data sourced from CAIT and OECD. Notes: e = estimate, f = forecast. a/ Calculations based on 2015-NSHBCSL. Actual data: 2015. Nowcast: 2016-2022. Forecasts are from 2023 to 2025. b/ Projection using neutral distribution (2015) with pass-through = 0.7 (Low (0.7)) based on GDP per capita in constant LCU.

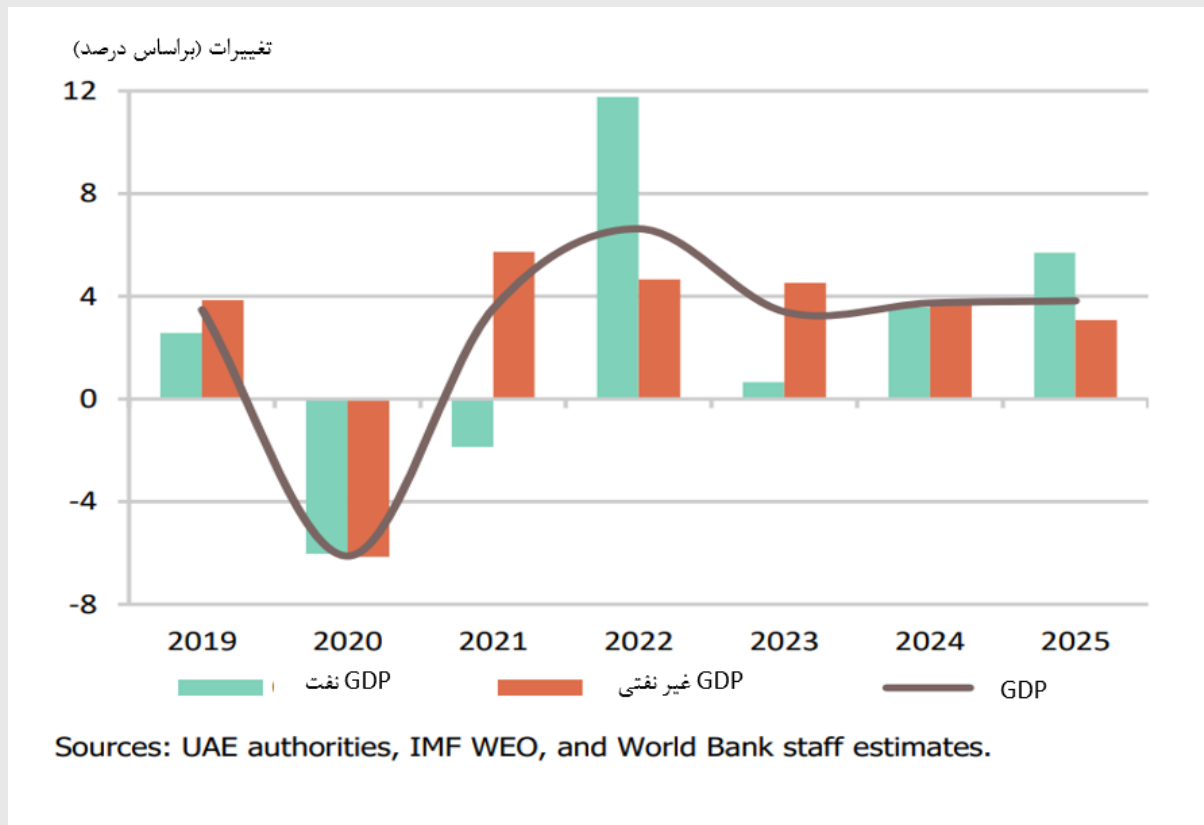
امارات متحده عربی

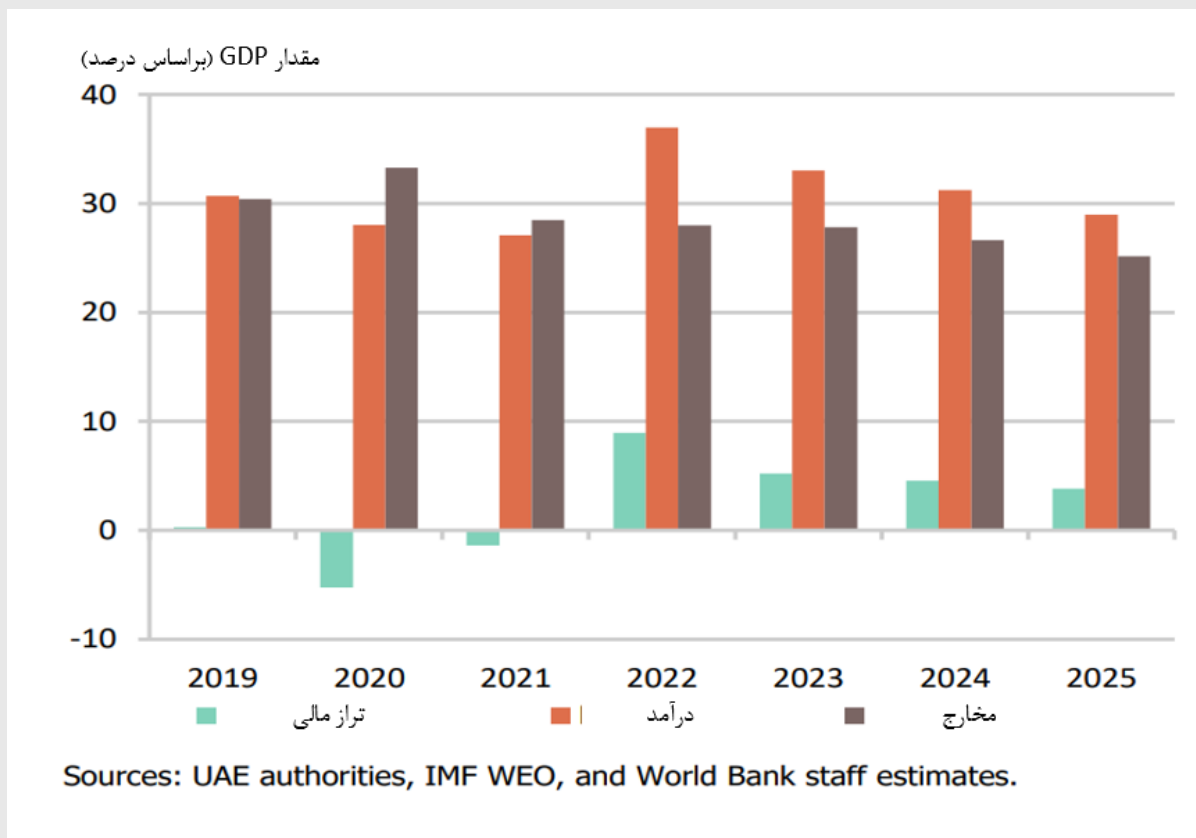
جدول ۳۵: مشخصات کلان اقتصادی امارات متحده عربی (۲۰۲۲)

شاخص	میزان
جمعیت (میلیون نفر)	۹.۶
تولید ناخالص داخلی (بر اساس قیمت جاری دلار آمریکا)	۴۸۶.۱
تولید ناخالص داخلی سرانه (بر اساس قیمت جاری دلار آمریکا)	۵۰۸۵۹.۱
ثبات نام در مدارس / ابتدایی (رشد بر حسب درصد) ^a	۱۱۵.۴
میزان امید به زندگی (بر اساس سال) ^a	۷۸.۷
تولید گازهای گلخانه‌ای (کربن دی اکسید)	۲۶۸.۲

Source: WDI, Macro Poverty Outlook, and official data.
a/ WDI for School enrollment (2020); Life expectancy (2021).

نمودار ۳۵: رشد تولید ناخالص داخلی واقعی سرانه امارات متحده عربی

نمودار ۳۶: بودجه عمومی امارات متحده عربی

پیش‌بینی می‌شود اقتصاد امارات پس از توسعه سال ۲۰۲۲، عمدتاً به دلیل کاهش تولید اوپک پلاس و رکود اقتصادی جهانی، کند شود و با وجود کاهش قیمت نفت و سطح تولید، مازاد توازن دوگانه در طول سال ۲۰۲۳ به وجود آید و در میان مدت ادامه پیدا کند. سیاست پولی سخت و فعالیت‌های اقتصادی تعدیل‌کننده تورم را پایین نگه می‌دارد. خطرات کلیدی چشم‌انداز شامل عدم اطمینان جهانی، انقباض مالی، نوسانات قیمت نفت و تغییرات آب‌وهوایی است.

شرایط و چالش‌های کلیدی

امارات متحده عربی نقش خود را به عنوان مرکز منطقه تجاری، امور مالی و گردشگری حفظ می‌کند که با پیشرفت در تنوع اقتصادی و کاهش وابستگی به هیدروکربن تقویت شده است. با این حال، تشدید رقابت منطقه‌ای، به‌ویژه

از سوی عربستان سعودی و قطر، چالشی را ایجاد می کند زیرا این کشورها استراتژی هایی مشابه چشم انداز اقتصادی و زیست محیطی ۲۰۳۰ ابوظبی و استراتژی صنعتی ۲۰۳۰ دبی اتخاذ می کنند. در حالیکه فعالیت هیدروکربنی منبع اصلی درآمد دولت است، گامها برای تنوع بخشیدن به درآمدهای عمومی ادامه دارد و شامل معرفی مالیات بر ارزش افزوده و مالیات بر درآمد شرکت (CIT)، همراه با خروج تدریجی از ساختار کارمزد کسب و کار است. علاوه بر این، استراتژی های ۲۰۵۰ امارات بر تقویت تجارت، سرمایه گذاری مستقیم خارجی، سرمایه گذاری های دیجیتال و هوش مصنوعی، سرمایه گذاری در انرژی های تجدیدپذیر برای رسیدگی به چالش های تنوع اقتصادی و انتقال انرژی تمرکز دارد. چشم انداز بخش غیرنفتی قوی است در حالیکه انتظار می رود افزایش قیمت انرژی به تقویت موقعیت های خارجی و مالی ادامه دهد. تأثیر اصلی حمله روسیه به اوکراین بر اقتصاد امارات متحده عربی، نوسانات قیمت نفت، تورم جهانی و شوک های گردشگری خواهد بود. سیاست پولی داخلی مطابق با سیاست فدرال رزرو ایالات متحده تشدید خواهد شد و احتمالاً رشد اقتصادی و ایجاد شغل را کاهش خواهد داد. تهدیدات کلیدی برای رشد امارات متحده عربی شامل عدم اطمینان جهانی، تحولات ژئوپلیتیکی، شرایط مالی سخت تر و اختلاف نظر در مورد سهمیه اوپک پلاس است. با این حال، افزایش مهاجرت روسیه و جریان ورودی سرمایه به امارات در یک سال گذشته خطر بالقوه ای را ایجاد کرده است که بر بخش املاک و مستغلات تأثیر گذاشته است و به طور ویژه ای فعالیت اقتصادی را افزایش می دهد. تلاش ها برای بهسازی در امارات متحده عربی خطرات صعودی را برای رشد میان مدت ایجاد می کند، اما تأخیر یا انحراف در اصلاحات ساختاری می تواند رشد بلندمدت و اشتغال را تضعیف کند.

پیشرفت های اخیر

اقتصاد امارات متحده عربی در سال ۲۰۲۲ به دلیل افزایش تولید نفت و عملکرد قوی بخش های غیرنفتی، به ویژه ساخت و ساز و گردشگری، ۶.۶ درصد رشد کرد. مدیریت موثر بحران کووید ۱۹، همراه با اقدامات مالی حمایتی و اصلاحات حامی کسب و کار و اجتماعی، به تقویت توسعه اقتصادی کمک کرده است. طی نیمه اول تا ۲۰۲۳، رشد اقتصادی کاهش یافت که عمدتاً ناشی از تحولات در بخش نفت بود، زیرا اوپک پلاس به کاهش سهمیه های تولید نفت ادامه داد. به طور همزمان، بخش غیرنفتی با حمایت از سیاست مالی سست، رشد پایدار خود را حفظ کرد. شرایط تجاری همچنان در سال ۲۰۲۳ مثبت است و عملکرد غیرنفتی قوی را تأیید می کند. بهبود شرایط عملیاتی در بخش خصوصی غیرنفتی، به دلیل افزایش سفارش های جدید، به ویژه تقاضای بین المللی، باعث شد که شاخص

مدیران خرید (PMI) به ۵۶.۹ در ژوئن ۲۰۲۳ برسد که بالاترین سطح از ژوئن ۲۰۱۹ است. در همین حال، تولید نفت در نیمه اول سال ۲۰۲۳ مطابق با توافقات اوپک پلاس به ۲.۹ میلیون بشکه در روز کاهش یافت. تورم اصلی در سال ۲۰۲۲ به ۴.۸ درصد رسید و در نیمه اول تا سال ۲۰۲۳ کاهش یافت که منعکس کننده کندی رشد اقتصادی و کاهش فشار قیمت‌ها در مواد غذایی و حمل‌ونقل باشد. پس از انقباض پولی فدرال رزرو ایالات متحده و حفظ نرخ ارز ثابت، بانک مرکزی امارات چندین تعدیل نرخ سیاستی را انجام داد و نرخ پایه را تا جولای ۲۰۲۳ به ۵.۴ درصد رساند. با وجود افزایش نرخ‌ها، نسبت وام‌های غیرجاری به ۶.۴ درصد کاهش یافت و اعتبار بخش خصوصی به ۶ درصد در سه ماهه اول ۲۰۲۳ افزایش یافت که نشان‌دهنده بهبود پایداری اقتصادی است. در مجموع، بانک‌ها همچنان دارای سرمایه مطلوب و نقدشوندگی هستند. چارچوب نظارتی با پیشرفت در استراتژی ملی مبارزه با پولشویی و تأمین مالی تروریسم (CFT) و نظارت تقویت شده بر اساس دستورالعمل‌های گروه ویژه اقدام مالی به تقویت خود ادامه می‌دهد. پس از ثبت مازاد مالی قوی در سال ۲۰۲۲، تراز مالی در نیمه اول تا ۲۰۲۳ کاهش یافت تا منعکس کننده کاهش قیمت نفت و سطح تولید آن باشد. در همین حال، با دریافت‌های بالای نفتی و افزایش صادرات غیرنفتی، تراز حساب جاری بهبود یافته است و برآورد می‌شود که به ۱۲.۴ درصد تولید ناخالص داخلی برسد. علاوه بر این، انتظار می‌رود امضای قراردادهای تجارت آزاد با بازارهای مهم آسیایی و آفریقایی به افزایش صادرات غیرنفتی ادامه دهد و از مازاد تراز خارجی حمایت بیشتری کند. درک فقر، نابرابری، و معیشت در امارات متحده عربی به دلیل ناچیز بودن داده‌های خانواده و نیروی کار، محدود است. بر اساس آخرین برآوردهای موجود سازمان بین‌المللی کار (ILO) پیش‌بینی می‌شود نرخ مشارکت نیروی کار در سال ۲۰۲۳ به ۸۲.۷ درصد برسد که کمی بالاتر از سطح سال ۲۰۱۹ است. اشتغال در سال ۲۰۲۲ به سطح قبل از همه‌گیری بازگشت و انتظار می‌رود در سال ۲۰۲۳ به افزایش خود ادامه دهد. نسبت اشتغال به جمعیت در سال ۲۰۲۳ در میان مردان ۸۰.۴ درصد و در میان زنان ۵۲.۵ درصد برآورد شده است. تخمین سازمان بین‌المللی کار، نرخ بیکاری برای سال ۲۰۲۳، ۲.۷ درصد پیش‌بینی شده بود که نسبت به اوج همه‌گیری کاهش یافته اما هنوز به نرخ‌های سال ۲۰۱۹ بازنگشته است. نرخ بیکاری در بین جوانان ۱۵ تا ۲۴ ساله نسبت به بزرگسالان ۲۵ سال به بالا به طور قابل توجهی بیشتر است. این اختلاف به ویژه در میان زنان گسترده است و نرخ پیش‌بینی شده به ترتیب ۱۸.۶ درصد و ۵.۵ درصد برای سال ۲۰۲۳ است.

چشم انداز

به دلیل فعالیت ضعیف تر جهانی، رکود تولید نفت و شرایط مالی سخت تر پیش بینی می شود که فعالیت اقتصادی در سال ۲۰۲۳ به ۳.۴ درصد کاهش یابد. برآورد می شود که پس از محدودیت ها در سهمیه های تولید اوپک پلاس، رشد تولید ناخالص داخلی نفت ۰.۷ درصد در سال ۲۰۲۳ باشد، اما انتظار می رود که با کاهش سهمیه های تولید، در سال ۲۰۲۴ به شدت بهبود یابد. از سوی دیگر، پیش بینی ها حاکی از آن است که تولید غیرنفتی با عملکرد قوی در گردشگری، املاک، ساخت و ساز، حمل و نقل و تولید و افزایش مخارج سرمایه ای، با رشد ۴.۵ درصدی به فعالیت های اقتصادی در سال ۲۰۲۳ کمک کند. معرفی مزایای بیکاری اجباری در سال ۲۰۲۳ باید مصرف خصوصی را بیشتر تقویت و از تقاضای کلی داخلی حمایت کند. سیاست پولی سخت، دلار آمریکا رو به افزایش و کاهش سرعت فعالیت های اقتصادی، نرخ تورم را پایین نگه داشته است و در سال ۲۰۲۳ حدود ۳.۳ درصد و در سال ۲۰۲۴ به ۲.۲ درصد کاهش می دهد. درآمدهای نفتی پایدار، با حمایت از عملکرد قوی بخش های غیرنفتی، مزاد تراز مالی را در سطح ۵.۲ درصد تولید ناخالص داخلی در سال ۲۰۲۳ حفظ خواهد کرد. اجرای اصلاحات درآمدهای مالی، به عنوان مثال معرفی مالیات بر درآمد شرکت (CIT)، حفظ قوانین و لنگرهای anchors مالی خاص امارات محتاطانه و هماهنگ، باید ثبات و پایداری مالی را بهبود بخشد. صادرات غیرنفتی با کمک توافقنامه های تجاری دوجانبه و باز کردن بازارهای جدید، با کاهش واردات به ۴.۴ درصد در سال ۲۰۲۴ رشد خواهد کرد و حساب جاری را به ۱۱.۸ درصد از تولید ناخالص داخلی کاهش می دهد.

جدول ۳۶: شاخص های کلان چشم انداز فقر امارات متحده عربی (درصد تغییرات پیش بینی شده)

میزان						شاخص
2025f	2024f	2023e	2022	2021	2020	
3.8	3.7	3.4	6.6	3.5	-6.1	رشد واقعی GDP بر اساس قیمت ثابت بازار
4.0	4.1	4.4	5.5	5.0	-12.5	مصرف بخش خصوصی
2.1	2.3	2.6	3.5	1.4	0.6	مصرف بخش دولتی
3.5	3.6	4.6	5.8	5.4	5.8	سرمایه گذاری ناخالص ثابت
4.3	4.2	4.2	8.4	6.8	-7.0	صادرات کالاها و خدمات
4.4	4.4	5.0	7.4	8.8	-6.4	4.2
3.8	3.7	3.4	6.6	3.5	-6.1	رشد واقعی GDP بر اساس ضریب ثابت قیمت ها
3.0	3.5	3.5	3.4	3.8	6.9	کشاورزی
3.8	2.6	8.8	8.8	1.3	-5.5	صنعت
3.8	2.6	8.8	4.6	5.7	-6.9	خدمات

میزان						شاخص
2.0	2.2	3.3	4.8	-0.1	-2.1	تورم (شاخص قیمت مصرف کننده)
11.6	11.8	12.4	13.8	10.6	6.0	جریان خالص سرمایه گذاری مستقیم خارجی (درصد از GDP)
3.8	4.6	5.2	9.0	-1.4	-5.2	تراز مالی (درصد از GDP)
29.0	32.1	33.0	37.0	27.1	28.0	درآمد (درصد از GDP)
20.1	23.4	27.8	31.3	32.0	40.0	بدهی (درصد از GDP)
3.9	4.7	5.4	9.2	-1.1	-4.9	تراز اولیه (درصد از GDP)
2.6	3.0	-1.3	7.0	7.3	-4.1	رشد تولید گازهای گلخانه‌ای (کربن دی اکسید)
75.1	74.7	74.4	74.9	73.6	72.6	انتشار گازهای گلخانه‌ای (درصد از مجموع)

Source: World Bank, Poverty & Equity and Macroeconomics, Trade & Investment Global Practices. Emissions data sourced from CAIT and OECD. Notes: e = estimate, f = forecast. a/ Consolidated fiscal balance.

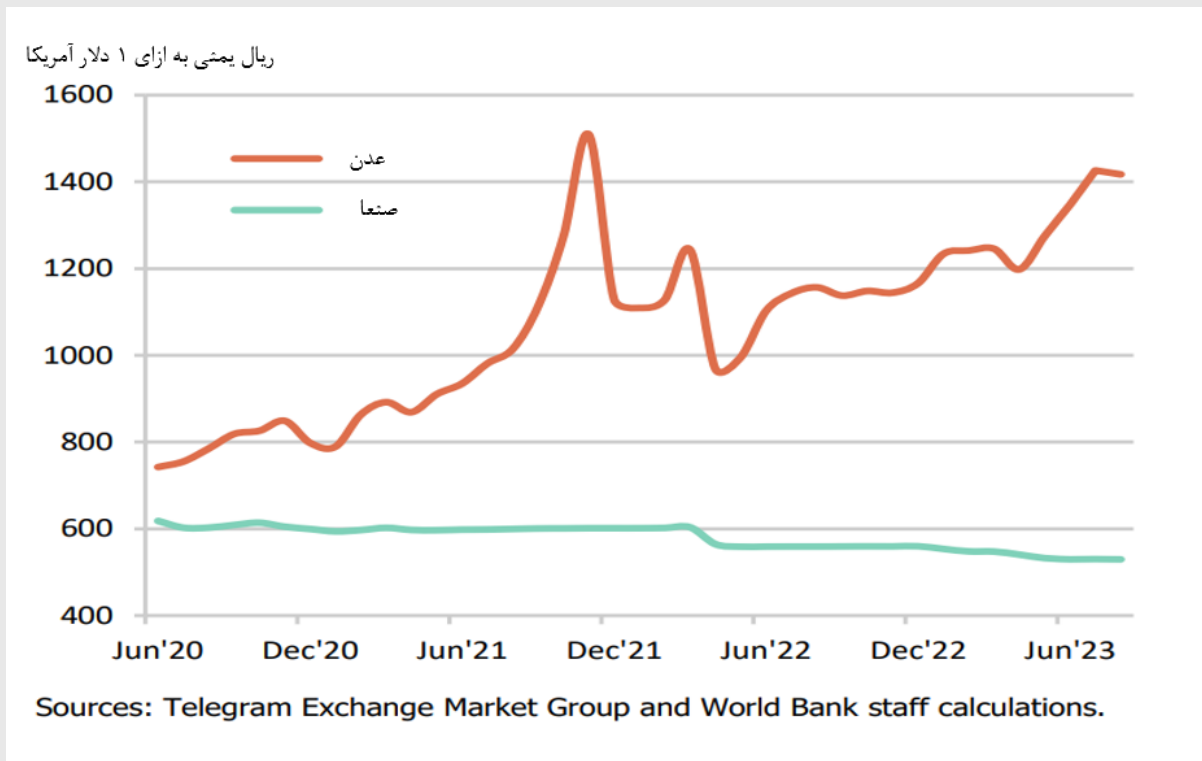
جمهوری یمن

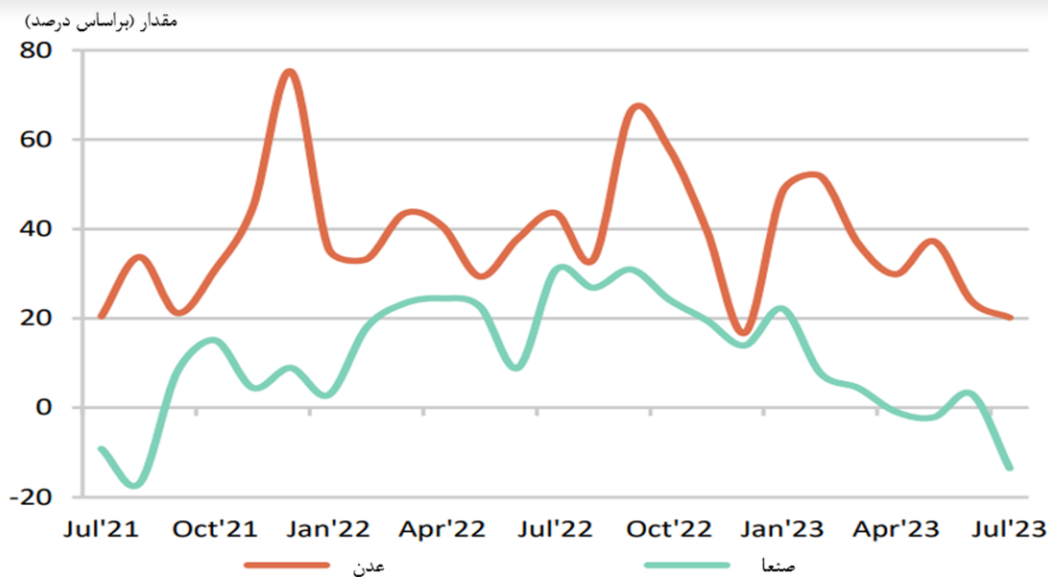
جدول ۳۷: مشخصات کلان اقتصادی جمهوری یمن (۲۰۲۲)

میزان	شاخص
۳۳.۷	جمعیت (میلیون نفر)
۲۱.۹	تولید ناخالص داخلی (بر اساس قیمت جاری دلار آمریکا)
۶۵۰.۳	تولید ناخالص داخلی سرانه (بر اساس قیمت جاری دلار آمریکا)
۹۳.۶	ثابت نام در مدارس / ابتدایی (رشد بر حسب درصد) ^a
۶۳.۸	میزان امید به زندگی (بر اساس سال) ^a
۱۹.۸	تولید گازهای گلخانه‌ای (کربن دی اکسید)

Source: WDI, Macro Poverty Outlook, and official data.
a/ WDI for School enrollment (2016); Life expectancy (2021).

نمودار ۳۷: روند تغییرات نرخ ارز در صنعا و عدن - جمهوری یمن

Sources: Reach Joint Market Monitoring Initiative and World Bank staff calculations.

نمودار ۳۸: نرخ تورم صنعا و عدن - جمهوری یمن

شرایط اقتصادی در یمن از زمان پایان یافتن آتش بس رسمی با میانجی گری سازمان ملل در اکتبر ۲۰۲۲ به طور قابل توجهی بدتر شده است. محاصره صادرات نفت حوثی ها، اقتصاد شکننده یمن را بیشتر تحت فشار قرار داده و منجر به چالش های فزاینده ای از جمله تورم، کاهش ارزش پول و انحراف سیاست ها شده است. خطرات منفی شامل تحولات مربوط به درگیری، شرایط نامطلوب جدید شوک های تجاری و بلایای طبیعی تهدیدی قابل توجه برای ثبات یمن است.

شرایط و چالش های کلیدی

بحران انسانی یمن عمیقاً در درگیری و دورنمای پیچیده سیاسی و اقتصادی آن ریشه دارد. بین سال های ۲۰۱۵ تا ۲۰۲۲، به دلیل کاهش حیرت انگیز ۵۲ درصدی در تولید ناخالص داخلی سرانه واقعی، دو سوم جمعیت، یعنی تقریباً ۲۱.۶ میلیون نفر، نیازمند کمک های بشردوستانه شده اند. علاوه بر این، درگیری های جاری، تجزیه کشور را

به دو منطقه اقتصادی مجزا تشدید کرده است که هر کدام توسط مجموعه‌ای از نهادها و سیاست‌های منحصربه‌فرد خود اداره می‌شوند، این امر منجر به افزایش نابرابری علی‌رغم ارتباطات متقابل آشکار شده است. در طول سال ۲۰۲۲، اقتصاد یمن با حمایت از آتش‌بس که بارقه‌ای از امید را به همراه داشت، بهبود یافت. البته بدون اینکه طرف‌ها به یک توافق سیاسی دائمی دست یابند. آتش‌بس دو ماهه بین دولت یمن (به رسمیت شناخته‌شده) و حوثی‌ها با میانجی‌گری سازمان ملل که از آوریل ۲۰۲۲ شروع شد دو بار تمدید شد، موقتا خصومت‌های تهاجمی را متوقف، تا حدودی غیرنظامیان را تسکین و امکان بهبود اقتصادی محدود را فراهم کرد. آتش‌بس در اکتبر ۲۰۲۲ منقضی شد و اگرچه آتش‌بس غیررسمی همچنان پابرجا بود، اما وضعیت در نتیجه محاصره صادرات نفت سپاه پاسداران انقلاب اسلامی توسط حوثی‌ها بدتر گشت. یمن همچنان با چالش‌های ساختاری عمیقی مواجه است. رشد در بخش نفت به توانایی یمن برای جذب سرمایه‌گذاری خارجی بستگی دارد که همچنان مشروط به بهبود امنیت و دستیابی به صلح است. فعالیت‌های غیرنفتی به دلیل وقفه در ارائه خدمات ضروری، کمبود شدید نهاده‌ها، مالیات مضاعف، فساد گسترده، انحرافات بازار ناشی از سیاست‌های ناهماهنگ، و تعدد نهادهای یمن محدود می‌شود. علاوه بر این، اتکاء به حواله‌ها و جریان‌های کمک، همراه با آسیب‌پذیری تغییرات آب‌وهوایی، یمن را در معرض عوامل خارجی قرار می‌دهد. در نتیجه، در بحبوحه افزایش فقر و ناامنی غذایی، بسیاری از خانواده‌ها که از شبکه‌های امن سنتی رنجیده شده‌اند، اکنون به اقدامات سختی مانند کار کودکان یا مشاغل پرخطر متوسل می‌شوند. برای مقابله با فقر گسترده و ناامنی غذایی، برخی از خانوارها، به ویژه افراد دارای رفاه بهتر، می‌توانند دارایی‌ها را بفروشند یا از پس‌انداز استفاده کنند. اما بسیاری از خانوارها قبلاً این راهبردهای مقابله‌ای معمول را به پایان رسانده‌اند و در حال اتخاذ راهبردهای مقابله با آخرین راهبرد با پیامدهای مخرب بلندمدت هستند.

پیشرفت‌های اخیر

انقضای آتش‌بس باعث ایجاد یک سری رویدادهای نامطلوب اقتصادی شد که در سال ۲۰۲۳ تأثیر منفی بر یمن گذاشت. به طور کلی، پیش‌بینی می‌شود که تولید ناخالص داخلی پس از بازگشت ۱.۵ درصدی در سال ۲۰۲۲ به میزان واقعی ۰.۵ درصد در سال ۲۰۲۳ کاهش یابد. تأثیرگذارترین رویداد، محاصره حوثی‌ها بر صادرات نفت سپاه پاسداران انقلاب اسلامی بود که منجر به کاهش شدید پیش‌بینی شده تولید نفت شد. در عین حال، نوسانات نسبتاً بیشتر ارز در بازار ارز عدن، تورم بالا و افزایش فعالیت‌های خصمانه بر فعالیت‌های غیرنفتی بخش خصوصی تأثیر گذاشته است. انقضای آتش‌بس منجر به تشدید شرایط مالی گشت. داده‌های Aden MOF وزارت دارایی عدن نشان‌دهنده کاهش قابل توجه بیش از ۴۰ درصدی درآمدهای نهاد سپاه پاسداران است که عمدتاً ناشی از کاهش

صادرات نفت می باشد. در مقابل، سپاه پاسداران انقلاب اسلامی کاهش شدیدی در هزینه ها از جمله یارانه برق و هزینه های کالا و خدمات اعمال کرد. با وجود این کاهش ها، انتظار می رود کسری مالی (بر مبنای نقدی) در حدود ۲.۹ درصد تولید ناخالص داخلی در سال ۲۰۲۳ باقی بماند. اعلام اخیر ۱.۲ میلیارد دلار از بودجه عربستان سعودی با سپرده اخیر ۲۵۰ میلیون دلار به عنوان اولین قسط می تواند فشارها را کاهش داده و به پوشش هزینه های کلیدی مانند حقوق بخش عمومی و یارانه برق کمک کند. توقف صادرات نفت فشارهای خارجی را افزایش داده و اعتماد به ارز در بازار عدن را از بین برده است. پیش بینی می شود کسری حساب جاری در سال ۲۰۲۳ به ۲۱.۸ درصد برسد. علاوه بر این، ذخایر ناخالص ارز خارجی مایع در حال حاضر کمتر از واردات یک ماهه است. در نتیجه، اعتماد به این ارز از ماه می در بازار عدن کاهش یافته است. تا پایان اوت ۲۰۲۳، ریال یمن (YER) به ۱۴۱۸ ریال یمن به ازای هر یک دلار آمریکا در بازار عدن کاهش یافت و به سطح پایان سال ۲۰۲۱ بازگشت. در همین حال، ریال یمن در بازار صنعا در همان دوره اندکی افزایش یافت. در کنار تأمین کمک های بیشتر، تکمیل ذخایر برای حفظ ثبات اقتصادی یمن و حفاظت از اصلاحات به سختی به دست آمده، حیاتی خواهد بود. پویایی تورم به طور قابل توجهی در مناطق مختلف در سال ۲۰۲۳ متفاوت بوده است. صنعا شاهد کاهش شدید تورم قیمت مصرف کننده در هفت ماهه اول سال ۲۰۲۳ بود که به طور متوسط ۲.۲ درصد در مقایسه با ۲۰.۵ درصد در سال ۲۰۲۲ بوده است. این کاهش را می توان به موجودی نسبتاً ثابت پول و اثرات پایه شوک قیمت کالا در سال ۲۰۲۲ نسبت داد. در مقابل، تورم در عدن همچنان بالا بوده و در هفت ماهه اول سال ۲۰۲۳ به حدود ۳۴.۷ درصد وارد شده است، در حالی که این میانگین در سال ۲۰۲۲، ۳۹.۲ درصد بوده است.

چشم انداز

چشم انداز اقتصاد کلان برای سال ۲۰۲۴ به شدت نامشخص باقی می ماند که مشروط به از سرگیری صادرات نفت و مذاکرات آتش بس در حال انجام است. ثبات اقتصادی در کوتاه مدت به شدت به جریان های ارزی قابل پیش بینی، پایدار و تحولات سیاسی - نظامی بستگی دارد. با فرض از سرگیری صادرات نفت در سطوح ۲۰۲۴ تا ۲۰۲۲، رشد تولید ناخالص داخلی واقعی ۲.۰ درصد در سال ۲۰۲۴ را پیش بینی می کنیم. با این حال، اگر یک آتش بس یا توافق صلح پایدار حاصل شود، اقتصاد یمن می تواند طی چند ماه شاهد رشد پایدارتری باشد که ناشی از بازگشت سریع مورد انتظار در حمل و نقل، تجارت، جریان های مالی و تأمین مالی بازسازی است. در میان مدت، رشد مشروط به توافق صلح، سیاست های محتاطانه، و تلاش های اصلاحی و باز یابی قوی با حمایت اهدا کنندگان بین المللی است.

حصول اطمینان از اینکه این رشد به آسیب پذیرترین افراد می رسد، مستلزم سرمایه گذاری های پایدار در سرمایه انسانی می باشد که به شدت تحت تأثیر سال ها درگیری طولانی مدت قرار گرفته است. علی رغم برخی تحولات مثبت، خطرات پیش بینی شده اقتصادی همچنان بالاست. نزدیکی اخیر بین قدرت های منطقه ای گامی مهم در جهت کاهش تنش های منطقه ای طولانی مدت می باشد که چشم انداز توسعه یمن را مختل کرده است. علاوه بر این، مذاکرات جاری بین عربستان سعودی و حوثی ها می تواند پویایی را در میدان تغییر دهد. با این حال، خطراتی از جمله احیای مجدد فعالیت های خصمانه ناشی از تنش های منطقه ای یا داخلی، شرایط نامطلوب جدید، شوک های تجاری و بلایای طبیعی جدید که تهدیدی مهم برای اقتصاد شکننده یمن هستند، وجود دارند. مهم تر از همه، کاهش کمک های بشردوستانه منجر به افزایش قابل توجهی در شیوع فقرای مواد غذایی خواهد شد. علاوه بر این، انفعال سیاست ها به دلیل بن بست سیاسی همچنان یک خطر بزرگ است. این امر به طور بالقوه با توجه به شتاب ضعیف اصلاحات می تواند پیامدهای نامطلوبی در جبهه مالی داشته باشد. چنین انفعالی ممکن است به تشدید تأمین مالی پولی منجر و فشارهای تورمی را تشدید کند. با این وجود، حفظ تمرکز پایدار بر ثبات پولی و اقتصاد کلان و در عین حال تقویت سیاست ها و ظرفیت نهادی می تواند به بهبود چشم انداز فوری اقتصاد کلان کمک کند.

جدول ۳۸: شاخص های کلان چشم انداز فقر جمهوری یمن (درصد تغییرات پیش بینی شده)

میزان		شاخص				
2024f	2023e	2022	2021	2020		
2.0	-0.5	1.5	-1.0	-8.5	رشد واقعی GDP بر اساس قیمت ثابت بازار	
17.3	14.9	29.5	31.5	21.7	تورم (شاخص قیمت مصرف کننده)	
-13.5	-21.8	-16.5	-17.3	-14.1	مانده حساب جاری (درصد از GDP)	
0.7	0.7	0.9	3.5	-0.3	جریان خالص سرمایه گذاری مستقیم خارجی (درصد از GDP)	
0.0	-2.9	-2.8	-1.0	-4.8	تراز مالی (درصد از GDP)	
8.8	5.3	10.3	7.8	6.7	درآمد (درصد از GDP)	

Source: World Bank, Poverty & Equity and Macroeconomics, Trade & Investment Global Practices. Notes: e = estimate, f = forecast. a/ Inflation rates refer to end-of-period figures.